

ZASOBY DOKUMENTÓW
do dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej
w Archiwum Państwowym we Wrocławiu
(1175-1945)

Redakcja i słowo wstępne Kazimierza M. Pudły

Rada Wydawnicza:

Maciej Borowski, Maria Burzyńska, Krzysztof Czerkas, Andrzej Czermak,
Wiesława Czmiel, Jarosław Czmiel, Norbert Morciniec (wiceprzewodniczący),
Halina Muszak, Romana Obrocka (koordynator), Kazimierz M. Pudło (przewodniczący),
Bogdan Wróbel

Ilustracje ze zbiorów:

AP we Wrocławiu.

Projekt okładki:

Jarosław Pawlak

Na okładce:

Okładka tytułowa. Budynek Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Fot. R.Bacmager; Dokument ks.Bolesława Wysokiego z 1175 r. dla klasztoru w miejscowości Lubiąż (Katalog, cz.I, Wilczyn).

Okładka tylna, wewnętrzna. Plan regulacji rzeki Odry koło miasta Uraz z przełomu roku 1778/1779 (Katalog, cz.II, ZRRO., I/95).

Okładka tylna, zewnętrzna. Plan folwarku w miejscowości Oborniki z 1822 r. Wykonał Opitz (Katalog, cz.II, Kom.G., T.60).

Streszczenia w języku niemieckim:

Autorów

© Copyright by Urząd Miejski w Obornikach Śląskich

Zeszyt wydano ze środków finansowych Samorządu Gminy Oborniki Śląskie oraz Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie.

ISSN 1731 – 8254

Skład i druk:

Studio Graphito, ul. Dworcowa 52, 55-120 Oborniki Śląskie, tel/fax: (071) 310 21 65,
e-mail: graphito@poczta. wp. pl

Wydawca:

Urząd Miejski w Obornikach Śląskich
ul. Trzebnicka 1, 55-120 Oborniki Śląskie
tel. + 48 (71) 310 35 19
www. oborniki-slaskie. pl
e-mail: oborniki@oborniki-slaskie. pl

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	5
Zarys dziejów i zbiorów Archiwum Państwowego we Wrocławiu	7
Wykaz skrótów i terminów stosowanych w opisie dokumentów	10
<i>Roman Stelmach</i>	
I Wprowadzenie w problematykę dokumentów ośrodków centralnej i lokalnej władzy świeckiej oraz kościelnej od II poł. XII do I poł. XX w.	11
<i>Janusz Golaszewski</i>	
II Wprowadzenie w problematykę dokumentów i map pruskiej oraz niemieckiej administracji państwowej i samorządowej od I poł. XVIII do I poł. XX w.	18
Katalog dokumentów o przeszłości ludzi i miejscowości Ziemi Obornickiej:	
Do części I. Od II poł. XII do I poł. XX w.	32
Do części II. Od I poł. XVIII do I poł. XX w.	59
Wykaz ilustracji	78
Streszczenia. Zusammenfassung	79
Noty biograficzne	80

SŁOWO WSTĘPNE

To już trzeci *Zeszyt Obornik Śląskich 'Dawna i nowa tradycja'*! Redakcja z zadowoleniem odnotowuje nie tylko ten fakt, ale przede wszystkim to, że nasz cykl opracowań jest dobrze oceniany przez Czytelników Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej, środowisk w różnych częściach kraju a także poza jego granicami. Wyrażane przez nich oczekiwanie na lekturę kolejnego Zeszytu utwierdza nas w przekonaniu o celowości kontynuowania tej edycji. „*Jest to – jak stwierdza były oborniczanie – chyba najlepszy i trwały sposób promocji tej pięknej oraz interesującej w swoich dziejach Ziemi*”. Tej wypowiedzi nie wypada nam komentować!

Zeszyt zatytułowany – *Zasoby dokumentów do dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej w Archiwum Państwowym we Wrocławiu (1175-1945)* – jest publikacją szczególną z kilku względów.

Po pierwsze dlatego, że najwięcej miejsca zajmuje w nim sam katalog (wykaz) dokumentów do dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej. W poprzednich *Zeszytach* dominowały bowiem opisy: środowiska przyrodniczego i wydarzeń związanych z życiem oraz twórczością pisarza Karla Eduarda von Holteia. Nie oznacza to, oczywiście, że Czytelnicy są pozbawieni właściwych informacji o treści całości *Zeszytu* i jego poszczególnych części.

Po drugie, że zgromadzono w nim ponad 660 tytułów dokumentów jednostkowych oraz zespołów akt z okresu prawie ośmiu stuleci dziejów miejscowości dzisiejszej gminy Oborniki Śląskie! Jak nam wiadomo, nie było dotąd takiej publikacji. Nie pomniejsza wartości tych źródeł to, iż do jednych miejscowości jest ich więcej niż do innych. Nawet te miejscowości, do których odnaleziono dotąd mniejszą liczbę dokumentów, przestają być już dla nas ‘środowiskami o nieznanej przeszłości’.

Po trzecie, że sama treść tytułów dokumentów bądź zespołów akt ujawnia bardzo szeroki zakres problematyki dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej. Zbędne jest tutaj,

jak się wydaje, powtarzanie spraw, których dotyczą zestawione dokumenty. Ich lektura, do której zachęcamy, pozwala nam na lepszy, bardziej szczegółowy i przestrzennie szerszy ogląd tych dziejów. Pozyskane dokumenty o znacznej wiarygodności historycznej również umożliwiają poddanie rzeczowej ocenie treści niektórych – co najmniej dyskusyjnych – opracowań historiografii niemieckiej. Dolny Śląsk, a w jego składzie Ziemia Obornicka, ukazuje się w świetle posiadanych źródeł historycznych nie tylko regionem walki o przynależność państwową, ale też miejscem współżycia głównie przedstawicieli trzech kultur narodowych: czeskiej, polskiej i niemieckiej.

Po czwarte, że zawartość tego szczególnego *Zeszytu* będzie dla współczesnych i wielu przyszłych badaczy dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej gotową do rozpoznania, obszerną i niezbędną podstawą źródłową. Może okazać się ona również przydatna i badaczom dziejów Lubiąża, Trzebnicy, Wołowa, a nawet Wrocławia.

Wydaje się oczywiste i to, że w niezbyt odległej przyszłości powinien też być opracowany *Zeszyt*, który będzie zawierał dokumenty o ludności i miejscowościach Ziemi Obornickiej od końca II wojny światowej do współczesności. Do czasu jego edycji bezcennymi ‘przewodnikami’ w powojennych dziejach Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej będą sami jej mieszkańcy, których relacje utrwaliła już Romana Obrocka. Wypełnią one treścią oddaną do druku *Wielką Księgę Obornik Śląskich – ‘My, Oborniczanie’*. Po ukazaniu się obu publikacji będziemy mieli, jak sądzimy, pełny ogląd naszej ciągłości historycznej w czasie i przestrzeni.

Pozostaje nam przyjemność wyrażenia podziękowania Autorom opracowań, Dyrektorowi Archiwum Państwowego we Wrocławiu za wyrażenie zgody na publikowanie materiału ilustracyjnego oraz wszystkim pozostałym Osobom, bez których życzliwej pomocy nie mógłby się ukazać nasz kolejny *Zeszyt*.

ZARYS DZIEJÓW I ZBIORÓW ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO WE WROCŁAWIU

Każdy z nas ma i przechowuje przynajmniej dokumenty urzędowe, zdjęcia oraz pamiątki rodzinne. Te prywatne zbiory potwierdzają naszą tożsamość w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym. Takimi zbiorami świadectw o społeczeństwie państwa, regionów i środowisk lokalnych są instytucje archiwów.

Archiwa¹ państwowe zostały powołane właśnie dla gromadzenia, opracowywania i udostępniania swych zbiorów, które ogólnie określa się mianem dokumentów. W większym przybliżeniu są to zarówno dokumenty pergaminowe i papierowe, księgi, akta różnych spraw urzędowych, plany, mapy, dokumentacja techniczna, pieczęcie, ryciny i zdjęcia, jak też filmy, nagrania dźwiękowe a nawet niektóre nośniki elektroniczne (dyskiety i dyski komputerowe). Oprócz gromadzenia dokumentów i systematycznego ich opracowania, pełnią one również dwie inne ważne funkcje. 1. Instytucji wiary publicznej, to znaczy, że mając status urzędu administracyjnego, są uprawnione do wydawania uwierzytelnionych odpisów dokumentów. 2. Instytucji naukowej, która prowadzi i umożliwia innym problemowe badania dokumentów. Obie te funkcje czynią z archiwów instytucję służebną wobec obywateli lub mówiąc językiem współczesnym – usługodawczą. Ich zadaniem jest jak najszer-

sze udostępnienie swoich zbiorów społeczeństwu. Czynią to w sposób bezpośredni – w pracowniach naukowych, bądź za pośrednictwem archiwistów, w postaci – używając języka ekonomicznego – gotowego produktu, a więc zestawu dokumentów źródłowych dla potrzeb, urzędów, placówek naukowych, a wreszcie i zaspokojenia indywidualnej ciekawości osób prywatnych.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu – obecnie największe z wojewódzkich składnic w kraju – posiada zbiory liczone w milionach jednostek. Łącznie jego uszeregowane akta tworzyłyby w przybliżeniu 22 km. Kryją ciągle materiały dla wielu z nas zupełnie nieznanne i tajemnicze. Kwerenda źródłowa² w zespołach zbiorów archiwalnych, na co dzień zamkniętych w magazynach niedostępnych dla osób niebędących pracownikami, przenosi nas w czasy bardzo odległe, zapomniane i tajemnicze. Niejednokrotnie archiwiści prowadzący poszukiwania muszą przejrzeć setki a nawet tysiące dokumentów, ksiąg, akt lub map, aby odnaleźć tę jedną jednostkę dotyczącą przedmiotowej sprawy. Zdarza się też, chociaż rzadko, że kwerenda doprowadza nas do sensacyjnego odkrycia. Jest to największa radość i satysfakcja dla archiwisty!

Najstarszy oryginalny dokument zachowany w Archiwum Państwowym we Wrocławiu

¹ Pierwsze archiwa w Polsce istniały już pod koniec XIII w. (kościelne, lokowanych miast, książąt dzielnicowych i możnowładców). Najstarszym archiwum państwowym było Archiwum Koronne, którego zbiory tylko częściowo się zachowały. Pod koniec XIV w. powstało Archiwum Metryki Koronnej, jako centralne archiwum Rzeczypospolitej. W późniejszych wiekach powstawały inne archiwa, jak np. Archiwum Stanisława Augusta Poniatowskiego, a także: sądowe, miejskie, kościelne i rodowe. W 1808 r. powołano Archiwum Ogólne Krajowe w Warszawie, pierwsze nowoczesne archiwum polskie, którego kontynuatorem jest Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Po 1918 r. zorganizowano sieć archiwów państwowych podległych po reorganizacji Archiwum Akt Nowych. Podczas II wojny światowej uległo zniszczeniu wiele zasobów archiwalnych, a po jej zakończeniu utworzono w latach 1945-1950 nową sieć tych placówek, którymi zarządza Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Trzy z nich mają charakter centralny i mieszczą się w Warszawie: Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych i Archiwum Dokumentacji Mechanicznej. Patrz też, ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach z 14.07.1983, Dz. U., Nr 38, poz. 173 [przyp. red.].

² Kwerenda, poszukiwanie informacji niezbędnych do wyjaśnienia zagadnienia m.in. w archiwach i bibliotekach [przyp. red.].

wiu pochodzi z 1175 r. Jest to dokument założycielski, czyli fundacyjny, klasztoru cystersów w Lubiążu nad Odrą, w powiecie wołowskim. Został wystawiony przez śląskiego Piasta, Bolesława I Wysokiego (1127-1201), wnuka księcia Bolesława III Krzywoustego (1085/86-1138). 'Najmłodsze' materiały archiwalne są wciąż przyjmowane na bieżąco po likwidowanych zakładach i urzędach. Zasoby te wciąż się powiększają.

Archiwum wrocławskie ma długą, blisko dwuwiekową, historię. W 2011 r. będziemy obchodzili uroczyste jego dwóchsetlecie. Powstało w okresie sekularyzacji³ na Śląsku klasztorów i po przejęciu ich dokumentacji przez nowe Archiwum Prowincjonalne (Provinzial Archiv), którego siedziba mieściła się we Wrocławiu, przy obecnej ul. Szewskiej. Na wniosek króla Prus Fryderyka Wilhelma III (1770-1840) i jego ministra Karla A. von Hardenberga, do nowej placówki przejęto z tych klasztorów około 30 000 dokumentów pergaminowych i papierowych. Zapoczątkowało to w 1811 r. historię nowego archiwum.

Na dyrektora Archiwum, Johanna G. G. Büschinga, został nałożony trudny obowiązek naukowego zinventaryzowania zbioru dokumentów. W okresie około 15 lat pracy archiwistów został opracowany cały zasób zbiorów, w którym znalazły się bezcenne dla nas dokumenty dynastii Piastów, cesarskie i królewskie, jak również niemal wszystkich możliwych ich wystawców kościelnych oraz świeckich. Zachowane przy nich pieczęcie, tajemnicze już dla nas zapiski, sporządzone w języku łacińskim, a od początku XIV w. i w niemieckim, są przedmiotem troski o ich stan archiwistów, zainteresowania badaczy oraz wzbudzają podziw i szacunek. Wzrasta on jeszcze bardziej, gdy uświadomimy sobie, że najstarsze dokumenty liczą ponad 800 lat! Przez ręce archiwistów przechodzą świadectwa wielowiekowej historii, wszak dokumen-

ty mówią o dziejach tej ziemi, o ludziach, którzy tu żyli, o ich czynach oraz kulturze.

Dalsza historia Archiwum we Wrocławiu była również burzliwa. Długoletnie starania, trwające ponad 40 lat, doprowadziły do wybudowania w 1901 r. nowoczesnego budynku archiwalnego na pl. Grunwaldzkim. Dodajmy, że przed II wojną światową w jego okolicy miały siedziby liczne instytucje i urzędy. Była to jedna z najpiękniejszych dzielnic Wrocławia. W nowym gmachu umieszczono najcenniejsze zasoby archiwalne – dokumenty i akta dawnych księstw śląskich. Ponadto przechowywano w nim dokumenty i akta miejskie, majątkowe, kościelne a także akta wielu zlikwidowanych instytucji. Już w latach 30. XX w. Archiwum Państwowe we Wrocławiu – zwane od 1864 r. Staats Archiv Breslau – było jednym z największych archiwów w III Rzeszy Niemieckiej!

A potem nastąpiła II wojna światowa. Władze Archiwum, zdając sobie sprawę już od 1944 r. z grożącego niebezpieczeństwa dla zachowania archiwaliów, zaczęły je wywozić na Zachód. Najwcześniej zostały wywiezione dokumenty pergaminowe i inne cenniejsze materiały. W dniu 25.03.1945 r. Wrocław ogłoszono twierdzą 'Festung Breslau'. Przy budowie lotniska – na północny wschód od dzisiejszego mostu Grunwaldzkiego – władze twierdzy nakazały wyburzyć niemal całą dzielnicę. Nie oszczędzono też siedziby Archiwum, która w owym czasie było jedną z najnowocześniejszych tego typu placówek w całych Niemczech. Budynek spalono razem z archiwaliami, których nie zdążono wywieźć.

Po kapitulacji niemieckiego garnizonu we Wrocławiu (6.05.1945 r.) została podjęta w grudniu 1946 r. praca niemal od podstaw dla utworzenia nowego Archiwum Państwowego i jego sieci oddziałów. Rozpoczął się trudny i długotrwały okres scalania, inwentaryzowania, spisywania i opracowywania

³ Sekularyzacja (póź. łac. secularis – świecki), wyłączenie przez władzę własności kościelnej i przeznaczenie jej na cele świeckie. Na pruskim Śląsku podstawą do tego stał się sekularyzacyjny edykt królewski z 30.10.1810 r. [przyp. red.].

tego olbrzymiego materiału archiwalnego, który zwożono do stolicy Dolnego Śląska z całego regionu, a także z Czechosłowacji, Związku Radzieckiego i – od 1981 r. – z byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Wówczas to wróciły do nas najstarsze i najcenniejsze dokumenty, z których tak niezmiennie jesteśmy dumni. Godzi się też z satysfakcją stwierdzić, że w zasadzie wszystkie zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu do roku 1945 zostały już metodycznie opracowane, a istniejące inwentarze i spisy zespołów doku-

mentów umożliwiają podejmowanie stosownych badań.

Ten zarys dziejów i zbiorów Archiwum Państwowego we Wrocławiu uzasadnia przede wszystkim to, że główną zawartością tego *Zeszytu* są dokumenty właśnie w nim przechowywane. Spełniając zatem naszą społeczną ‘misję’ archiwistów, pozostajemy w przekonaniu, że przybliżamy Czytelnikom w znacznym zakresie przeszłość Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej.

Janusz Gołaszewski i Roman Stelmach

WYKAZ SKRÓTÓW I TERMINÓW STOSOWANYCH W OPISIE DOKUMENTÓW

abp – arcybiskup.

Acta Thome – Dotyczą sporu bp Tomasa II z ks. Henrykiem IV. Są przechowywane w Archiwum Diecezjalnym we Wrocławiu.

altarysta – duchowny, który opiekował się wyznaczonym ołtarzem w kościele.

bp – biskup.

Betr. – Betreffend – odnośny; co się tyczy.

bulla – dokument papieski.

Burngelt – rodzaj podatku na rzecz księcia.

c/a – contra – przeciw; niezgodnie.

diec. – diecezja.

Dok. m. Wr. – Dokumenty miasta Wrocławia.

dot. – dotyczy.

Dr. – doktor (w wersji niemieckiej).

dystrykt – okręg administracyjny.

ed. – edycja – wydanie.

Esztergom – miasto na Węgrzech, siedziba abp. i prymasa.

etc. – et cetera – i tak dalej.

ewang. – ewangelische – ewangelicki.

F. – Fürstenthum – księstwo.

fol. – folio – strona.

guld. – gulden, -y (nazwa pieniądza).

hr. – hrabia.

ingl. – ingeleichen – a także; również; też.

insbes. – insbesondere – w szczególności; szczególnie; zwłaszcza.

k. – karta – jednostka dokumentu archiwalnego.

Kom. G. – Komisja Generalna we Wrocławiu.

Konserw. Zabyt. – Konserwator Zabytków Prowincji Dolnośląskiej we Wrocławiu.

kontrasigillum – pieczęć odwrócona, chroniąca pieczęć główną przed nadużyciem.

ks. – książę.

Ks. – Księstwo.

KUKRol. – Krajowy Urząd Kultury Rolnej we Wrocławiu.

łac. – język łaciński.

m. – między.

m.in – między innymi.

nn. – następne.

niem. – język niemiecki.

not. publ. – notariusz publiczny.

NPPŚ. – Naczelne Prezydium Prowincji Śląskiej we Wrocławiu.

nr – numer.

okr. – okręg.

opr. – opracował.

or. – oryginał.

perg. – pergamin.

prebenda – rodzaj uposażenia duchownego.

r. – rok.

red. – redakcja.

refektorium – jadalnia w klasztorze.

Rej. Wr. – Rejencja Wrocławska.

Rej. Wr. D. – Rejencja Wrocławska – Domeny.

Rej. Wr. ZK. – Rejencja Wrocławska – Zarząd Katastralny.

reperitorium – spis akt lub dokumentów.

Rep. – repozytura – miejsce akt w zbiorze.

Rep. 1b – Dokumenty Księstwa Wrocławskiego.

Rep. 3 – Dokumenty Księstwa Brzesko-Legnicko-Wołowskiego.

Rep. 16 – Księstwo Wrocławskie.

Rep. 63 – Zbiór dokumentów dawnego klasztoru kłarysek we Wrocławiu.

Rep. 64 – Zbiór dokumentów dawnej kolegiaty św. Krzyża we Wrocławiu.

Rep. 66 – Zbiór dokumentów dawnego szpitala św. Macieja we Wrocławiu.

Rep. 91 – Dokumenty klasztoru cystersów w Lubiążu.

Rep. 125 – Dokumenty klasztoru cysterek w Trzebnicy.

Rep. 135 – Zbiór rękopisów archiwalnych.

Rth. – Reichstalar (nazwa pieniądza).

s. – strona

ss. – strony

sygn. – sygnatura – znak cyfrowy lub literowo-cyfrowy określający nazwę i miejsce w zbiorze dokumentów.

śl. – śląski.

św. – święty.

t. – tom.

tabl. – tabela.

tal. – talar, -y (nazwa pieniądza).

transumpt – potwierdzenie dokumentu.

Tow. Kredyt. – Ziemskie Towarzystwo Kredytowe Księstwa Oleśnicko – Milickiego.

ujazd – majątek

UKRol. – Urząd Kultury Rolnej.

urbarz – księga majątkowa.

w. – wiek.

węg. – węgierski.

wg – według.

WSPŚ. – Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej we Wrocławiu.

Zb. Ik. – Zbiór Ikonograficzny.

ZRRO – Zarząd Regulacji Rzeki Odry.

zw. – zwana (-y).

Roman Stelmach

CZEŚĆ II WPROWADZENIE W PROBLEMATYKĘ DOKUMENTÓW OŚRODKÓW CENTRALNEJ I LOKALNEJ WŁADZY ŚWIECKIEJ ORAZ KOŚCIELNEJ OD II POŁ. XII DO I POŁ. XX W.

Wstępne poszukiwania w zbiorach wrocławskiego Archiwum Państwowego materiałów do historii Obornik i pozostałych miejscowości obecnego obszaru administracyjnego gminy nie wskazywały na to, że dalszy ich systemowy ogląd okaże się tak poznawczo interesujący. Szczególną uwagę zwrócono w nich, oczywiście, na zbiory dokumentów sporządzonych na pergaminie, by w nich odnaleźć najstarsze wzmianki o miejscowościach obecnej Ziemi Obornickiej. Zanim jednak przystąpię do omówienia niektórych z nich, wydaje się, celowe, a dla Czytelników zapewne interesujące, podać kilka istotnych informacji o samych cechach dokumentów spisanych na pergaminie i w ogóle o trudnościach w badaniu najstarszych zbiorów archiwaliów.

Na tym swoistym i powszechnym w części okresu średniowiecza pergaminowym materiale piśmiennym sporządzano treść różnych dokumentów. Pergamin to odpowiednio wyprawiona skóra, najczęściej cielęca, chociaż również owcza, kozia, a nawet ośla⁴. Pisano na nim gęsim piórem, roztworem lub zawiesiną, które spełniały funkcję atramentu, a były sporządzane z różnych składników naturalnych bądź syntetycznych. Tekst umieszczano na arkuszu pergaminu po jego stronie bardziej wygładzonej (recto). Powszechnie spisywano wówczas dokumenty w języku łacińskim i niemieckim. Obecnie ła-

cina dla większości ludzi jest to już język niezrozumiały, zwłaszcza w swej formie i treści średniowiecznej.

Badania nad tymi szczególnymi w swoim rodzaju dokumentami, i oczywiście najstarszymi, wymagają specjalnego przygotowania naukowego. Niezbędna jest nie tylko znajomość języka łaciny średniowiecznej, ale również systemu stosowanych wówczas skrótów słownictwa. Skracania wyrazów dokonywano poniekąd z konieczności, aby zmieścić wymaganą treść tylko na tej jednej stronie karty. A skracano w ten sposób, że w niektórych wyrazach nie umieszczano ich części początkowej, środkowej lub końcowej. Nie brak wreszcie i takich dokumentów z zastępowanymi znakami całych wyrazów. Potrzeba orientacji właśnie w tych skrótach i znakach zastępczych wyrazów zmusiła badaczy do sporządzenia ich zbioru, a więc szczególnego słownika, którego objętość liczy 530 stron! A wrocławskie Archiwum szczyci się tym, że posiada największe zasoby najstarszych i nieocenionych dokumentów o poznawczej wartości historycznej w Polsce, bo aż 60 000 egzemplarzy. Są one zgromadzone w wielu zespołach archiwalnych, m.in.: klasztornych, innych kościelnych, miejskich i majątków ziemskich. W ich repertoriach (wykazach, spisach) został przyjęty układ według nazw miejscowości. Tworzyli te dokumenty czy – jak się to określa – byli ich wystawcami, różne osoby: papieże, cesarze, śląscy książę-

⁴ Pergamin był już znany w okresie starożytnym, m.in. w Egipcie, Persji, Grecji i Rzymie. Używany również w średniowieczu, chociaż od XII w. był stopniowo zastępowany przez tak zwany 'papier czerpany' (produkcji ręcznej). W dolnośląskich Dusznikach zachował się jedyny w środkowej Europie młyn papierniczy z XVI w., a w dawnej papierni jest od 1968 r. Muzeum Papiernictwa, w którego pomieszczeniach nadal wytwarza się niewielkie ilości papieru czerpanego [przyj. red.].

ta wrocławscy, głogowscy i oleśnicy, królowie czescy oraz pruscy a także biskupi, wrocławska kapituła, władze księstw ze starostami, rady miejskie i wiele osób prywatnych.

Dla niewtajemniczonych w sposób sporządzania dokumentu w średniowieczu znalezienie w nim poszukiwanej informacji byłoby zajęciem długotrwałym. Archiwiści jednak wiedzą, że zarówno dokumenty pisane w języku łacińskim, jak i w języku niemieckim, były sporządzane według ustalonego 'formularza' (wzorca, schematu)⁵. Właśnie ta znajomość formularza średniowiecznego pozwala im w miarę szybko i sprawnie odnaleźć szukane informacje. Zresztą źródłem badań i informacji nie są jedynie napisane teksty, ale również załączone do nich piękne, przeważnie woskowe pieczęcie. Mocowano je na jedno- lub wielobarwnych sznurach bądź paskach pergaminowych. Są dokumenty o jednej pieczęci, chociaż nierzadko o kilku, kilkunastu bądź nawet kilkudziesięciu pieczęciach. W zbiorach wrocławskiego Archiwum jest dokument, wprawdzie już z 1607 r., ale przy którym znajduje się aż 35 pieczęci! Te pieczęcie wykonane przez średniowiecznych artystów są miniaturowymi dziełami sztuki. Przedstawiają wizerunki postaci, symboli, znaków herbowych i napisy, które stanowią przedmiot badań heraldyków i stragistyków⁶. Na dokumentach papierowych pieczęcie woskowe były zastępowane od XV w. pieczęciami lakowymi, opłatkowymi a w okresie późniejszym – tuszowymi.

Historyczną wartość poznawczą dla dziejów Ziemi Obornickiej mają nie tylko oryginalne dokumenty średniowieczne, ale również ich kopie sporządzane bezpośrednio lub po

pewnym czasie z dokumentu pierwotnego. Niektóre dokumenty z tych odległych okresów znamy już tylko właśnie z ich kopii. Najstarsze w naszych zbiorach księgi takich odpisów, zwane 'kopiarzami – kopiariuszami – kartulariuszami', pochodzą z połowy XIII i początku XIV w. Są nimi kopiarze spisujące ręcznie także na kartach pergaminowych klasztoru w Lubiążu, Księstwa Wrocławskiego i Oleśnickiego oraz miasta Wrocławia. To swoiste 'pomniki' wieloletniej pracy kopistów, którzy nad odpisem kilkusetstronicowej księgi spędzali niejednokrotnie całe życie. Przeważnie są one i pięknie oprawione w świńską skórę, z tłoczonymi ręcznie ornamentami, zaopatrzone w metalowe okucia i łańcuchy. Te ostatnie miały zapobiec kradzieży ksiąg! Biorąc je do rąk, uświadamiamy sobie jeszcze bardziej upływu historycznego czasu.

Są i inne trudności, z którymi się musi uporać badacz najstarszych dokumentów. Otóż w kancelariach śląskich upowszechniało się od początku XIV w., jak już wspomniiano, sporządzanie dokumentów w języku niemieckim. Historycy tego języka wiedzą, że ulegał on przemianom, zresztą tak jak każdy język, a w jego dziejach było wiele odmian. Mimo że w dokumentach w języku niemieckim nie stosowano już uciążliwych w badaniach skrótów, jak w przypadku sporządzanych w języku łacińskim, to jednak kolejną trudnością dla naukowców jest uporanie się z językiem 'Mittelhochdeutsch' (środkowogórnoniemieckim). Różni się on znacznie od współczesnego języka niemieckiego.

Nie brak również w naszym Archiwum i 'egzotycznych' egzemplarzy starych dokumentów, a mianowicie sporządzonych w ję-

⁵ Dokumenty średniowieczne zwane są także 'dyplomami'. Rozróżnia się w nich: część wstępną – 'protokół', tekst właściwy – 'kontekst', do którego zalicza się m.in. formułę wyjaśniającą ogólne motywy jego wystawienia bądź dokonania czynności prawnej – 'arena' a wreszcie część końcową – 'eschatokół', zawierającą datę, miejsce wystawienia dokumentu oraz uczestniczących w tym świadków [przyp. red.].

⁶ Heraldyka jest nauką pomocniczą historii. Zajmuje się badaniem początków, rozwoju, znaczenia prawnego i zasad kształtowania plastycznego wizerunków, znaków herbowych i tekstów. Kształtowała się z powstałej pod koniec XII w. praktycznej potrzeby opisywania i rysowania znaków identyfikacyjnych osób panujących oraz szlachty. Dzieli się na dwa działy. Pierwszy – zajmuje się znaczeniem tych znaków (wiedza heraldyczna), a drugi – stylową ornamentacją (sztuka heraldyczna). Sfragistyka to też nauka pomocnicza historii, która zajmuje się pieczęciami [przyp. red.].

zyku hebrajskim⁷. Nie trzeba, jak sądzę, szerzej uzasadniać tego, że mogą być one wykorzystane naukowo jedynie przez osoby, dla których ta odległa w czasie hebrajszczyzna nie stanowi bariery językowej. Samych natomiast polskich dokumentów z wczesnych okresów naszych dziejów mamy u siebie niewiele. Te, które są, pochodzą dopiero z XVI i XVII w. Ich wystawcami byli polscy królowie lub inne osoby spełniające różne funkcje w państwie.

Nie sposób pominąć jeszcze jednej ważnej kwestii w badaniach dokumentów archiwalnych wczesnych okresów historycznych. Zalecana jest szczególna ostrożność nie tylko w odczytywaniu, ale i w lokalizacji m.in. nazw miejscowości. Na przykład w dokumentach dawnego Księstwa Oleśnickiego natrafiamy na wiele wzmianek dotyczących wsi 'Pengou' lub 'Pangow'. Po wnikliwych badaniach okazało się jednak, że nie chodzi bynajmniej o **Pęgow** w obecnej gminie Oborniki Śląskie, lecz o **Pągów** w okręgu bierutowskim. W tym samym księstwie były też dwie miejscowości o nazwie **Raków** (Raake), jedna w pobliżu Oleśnicy, a druga właśnie w Ziemi Obornickiej. W dokumentach często pomijano dokładniejszą lokalizację miejscowości wymienianych dóbr.

Powróćmy już jednak do najstarszych dokumentów, w których zawarte są informacje o mieszkańcach i miejscowościach Ziemi Obornickiej. Zagłębiając się w treść najstarszego w naszych zbiorach dokumentu z roku 1175, natrafiamy na istotną wzmiankę. W tym dokumencie fundacyjnym klasztoru lubiąskiego⁸, jednego z najbardziej znanych, wpływowych i zamożnych na Śląsku, wspomniany

już ks. Bolesław I Wysoki, zapisał klasztorowi nie tylko różne włości, ale i „/.../*taberna in Wiltzin*”, to znaczy „**karczmę w Wilczynie**”. Jest to zatem najstarsza ze znanych nam dotąd wzmianek w źródłach historycznych o miejscowości w obrębie interesującego nas obszaru!

Pozostańmy jeszcze w tej emocjonalnej atmosferze poszukiwań w najstarszych dokumentach. Jeszcze jeden z nich, spisany w języku łacińskim, dotyczy fundacji kolejnego klasztoru, a mianowicie – cysterek⁹ w Trzebnicy. Został wystawiony przez ks. Henryka I Brodatego (1168-1238), syna Bolesława I Wysokiego, na początku jego rządów w latach 1202-1203. I znowu uważny badacz spostrzeża w tekście również najstarsze zapisy polskich nazw miejscowości: „/.../*aliud predium, quod Cotouici dicitur/.../ Couale, Vilxino /.../ de villa Zaiechconis.*” A więc odpowiednio: **Kotowic, Kowal, Wilczyna i Zajączkowa**. Z woli panującego mieli płacić

4. Dokument ks. Henryka I Brodatego z 1203 lub 1203 r. dla klasztoru cysterek w mieście Trzebnica.

⁷ Język hebrajski należy do językowej rodziny północno-zachodnio-semickiej z grupy kananejskiej. Ulegał on przemianom: klasyczny Starego Testamentu (1200-200 p.n.e.), pobjęliński (do II w. n.e.), nowohebrajski (od II w. n.e.) i współczesny (od XIX w.) Hebrajski jest obecnie językiem urzędowym państwa Izrael. Posługuje się nim ponad 4 mln osób [przyp. red.].

⁸ Był to główny dom cystersów na Śląsku, którego filie znajdowały się również w Henrykowie (1222) i Krzeszowicach (1292). Zakony reguły cystersów zakładał od 1098 r. św. Robert z Molesme, początkowo mnich benedyktyński w klasztorze Cîteaux koło Dijon. Kanonizowany w 1222 r. W 1153 r. było już w Europie 345 klasztorów cystersów [przyp. red.].

⁹ Była to żeńska gałąź zakonu reguły cysterskiej, a ogólnie pierwszy żeński klasztor na Śląsku. Od XIII w. miejsce kultu św. Jadwigi śląskiej, która została kanonizowana w 1267 r. i stopniowo cel indywidualnych oraz zbiorowych pielgrzymek [przyp. red.].

dziesięciny trzebnickiemu klasztorowi cysterek również mieszkający w **Paniowicach**: „/.../ **Boris et Zband**, quod dux emisit de decimis de **Panouic**”. Jest w nim też wzmianka o nakazie księcia świadczenia na rzecz klasztoru m.in. przez **Radosa z Urazu**: „/.../ **Rados de Uraz** dux dimissit ad hospites in **Trebnic**, solvat ut hospes”. Pomijając już wzmianki o wyżej wymienionych miejscowościach, inne dokumenty potwierdzają już istnienie kilku dalszych miejscowości, takich jak: **Borkowice** (1218), **Rościslawice** (1268), **Gołędzinów**, **Kuraszków**, **Pegów**, **Piekary** (1288), **Przeclawice** (1289), **Bagno** (1301), **Oborniki** (1305), **Siemianice** (1323), **Osolin** (1326) i **Lubnów** (1336).

Nie jest to, niestety, wykaz kompletny. O niektórych miejscowościach mamy pojedyncze wzmianki, jak np. o: **Borkowicach**, **Gołędzinowie**, **Morzęcinie**, **Osolinie Piekarach** i **Rakowie**. O innych dotąd znane źródła historyczne milczą zupełnie. Tymi miejscowościami pozostają np. **Osola** i **Niziny**. Wiele bowiem dokumentów zapewne zaginęło podczas licznych działań wojennych, zwłaszcza obu wojen światowych, bądź uległo zniszczeniu w pożarach spowodowanych również nieostrożnością mieszkańców, jak też w czasie nierzadkich tutaj klęsk żywiołowych.

Kwerenda w Archiwum Państwowym we Wrocławiu wykazała, że stan zachowania dokumentów do dziejów miejscowości Ziemi Obornickiej jest ilościowo różnicowany. Do kilku z nich nie udało się w ogóle odnaleźć dokumentów z wcześniejszych okresów historycznych. Najwięcej i najstarszych materiałów źródłowych jest do historii **Kotowic**, **Urazu** i **Wilczyna**. Istnienie licznych dokumentów dotyczących **Urazu** uzasadnia to, że miejscowość ta pełniła w średniowieczu funkcję dużego ośrodka administracyjnego, siedziby kasztelanii, a z czasem – sądu okręgu miasta (‘weichbildu’). Również liczne wiadomości z historii miasta **Urazu**, a wśród nich o zamku i istniejących stosunkach własno-

ściowych, zawierają *Akta Księstwa Wrocławskiego*.

Większość średniowiecznych dokumentów pergaminowych, z interesującą nas treścią o niektórych miejscowościach, znajdowało się w największych wówczas klasztorach śląskich. Nie dziwi to historyków, gdyż instytucjonalny Kościół katolicki posiadał wtedy wiele majątków ziemskich, które otrzymywał od królów, książąt i innych darczyńców, a były one przekazywane mu stosownymi dokumentami. Swoje dobra miał Kościół również w obrębie obecnej Ziemi Obornickiej. Do wspomnianego już klasztoru w Lubiążu należały dobra m.in. w miejscowościach: **Bagno**, **Uraz** i **Wilczyn**. Klasztor trzebnickich cysterek posiadał własność ziemską lub udziały materialne w takich miejscowościach, jak: **Borkowice**, **Kotowice**, **Kowale**, **Paniowice**,

5. Dokument ks. Henryka I Brodatego z 1204 r. dla klasztoru cysterek w mieście Trzebnica.

Uraz (dokąd dochodziła granica klasztornego lasu) i **Zajączków**.

Były również i inne zgromadzenia Kościoła katolickiego czerpiące dochody z miejscowości obecnej Ziemi Obornickiej. Do nich należała kolegiata¹⁰ św. Krzyża we Wrocławiu, która została wzniesiona przez ks. Henryka IV Prawego (Probusa, 1257 lub 1258-1290), jako symbol zgody zawartej po wieloletnich woj-

¹⁰ Kolegiata to kościół katolicki niebędący katedrą, przy którym istnieje kolegium kanoników [przyp. red.].

nach z biskupem wrocławskim Tomaszem II (1230-1292). Piastowski książę hojnie ją wyposażył m.in. wpływami z dziesięcin w miejscowości: **Gołędzinów**, **Kuraszków**, **Pęgów** i **Piekary**. Dochody czerpał i wrocławski klasztor klarysek z miejscowości **Rościsławice**, jak też klasztor dominikanek św. Katarzyny¹¹ we Wrocławiu z części miejscowości **Zajączków**. Zwłaszcza dokumenty tych czterech klasztorów i kolegiaty pozostają ciągle niewyczerpanym źródłem wielu informacji o dziejach wielu miejscowości, i to nie tylko samej Ziemi Obornickiej.

Znamienne dla stosunków gospodarczo-społecznych, szczególnie wieków średnich, było to, że w podziale dochodów wypracowywanych przez ludność w poszczególnych miejscowościach brało udział wiele osób i organizacji wyznaniowych oraz świeckich. Miasto Wrocław czerpało również dochody ze swoich licznych poza grodem majątków, m.in. w miejscowościach: **Bagno**, **Kotowice**, **Lubnów**, **Paniowice**, **Pęgów**, **Piekary** i **Rościsławice**. Sporo wiadomości o nich od XVIII w. odnajdujemy w zespole *Akt miasta Wrocławia*. Do tego zasobnego i interesującego z wielu względów zbioru archiwaliów powróć jeszcze w dalszej części opracowania.

6. Pieczęć opłatkowa na dokumencie z 1866 r. parafii katolickiej w miejscowości Kotowice.

Chociaż ogólnie nie brak dokumentów do dziejów niemal wszystkich miejscowości Ziemi Obornickiej, to jednak nie stanowią one podstawy źródłowej do odtworzenia pełnej ciągłości ich przemian w czasie. Z jednej strony mamy sporo wzmianek z najwcześniejszych okresów historycznych, a z drugiej – akta nowożytne, głównie z XIX. i XX. stulecia. Nierzadko brakuje właśnie dokumentów z tego rozległego okresu środkowego. Dobrym przykładem na to jest miejscowość **Rościsławice**. Od czasu, kiedy stała się ona własnością głównie magistratu Wrocławia, powstało o niej kilkadziesiąt jednostek dokumentów oraz wzmianek w jego księgach miejskich. Poruszane są w nich sprawy m.in.: granic wsi i własności, zastawiania dóbr oraz sporów majątkowych, kościoła, szkolnictwa i różnych zarządzeń administracji. W dokumentach są też informacje jeszcze o innych jej kwestiach gospodarczych: leśnych, budowie dróg, rzeźni, karczmie i piwowarstwie. Interesujące jest i to, że w XIX i I połowie XX w. również ta miejscowość pełniła funkcje rekreacyjne dla mieszkańców Wrocławia. Mimo stosunkowo obszernego materiału źródłowego o dziejach **Rościsławic**, pozostają w nich jednak i okresy ‘martwe’, o których dotąd niewiele wiemy.

Odnosi się to też do samej miejscowości **Oborniki**, co przysparza badaczom jej dziejów znaczne problemy w pełnym odtworzeniu zdarzeń, zwłaszcza z początkowych trzech stuleci. Wzmianki bądź nieco obszerniejsze informacje o tej miejscowości odnajdujemy w różnych zespołach dokumentów. Najstarsze wiadomości o niej zawierają dokumenty wytwarzane w XIV w. Ta najbardziej istotna, bo świadcząca już o istnieniu wsi **Obora** (późniejszej – **Oborniki**), pochodzi z rejestru dziesięcin należnych kurii biskupstwa wrocławskiego w roku 1305 (*Liber Foundationis Episcopatus Wratislaviensis*). Na wiele wzmianek dotyczących ogólnie spraw majątkowych w **Obornikach** w XIV w. i od XVI stulecia natrafiamy w zachowanych księgach doku-

¹¹ Katolicki zakon kontemplacyjny zał. w 1206 r. przez św. Dominika Guzmana. We Wrocławiu dominikan-ki były już przed 1294 r. W latach 1302-1314 powstał klasztor i kościół św. Katarzyny [przyp. red.].

mentów *Księstwa Wrocławskiego* i *Księstwa Oleśnickiego*.

Najobszerniejsze jednak informacje gospodarczo-społeczne o miejscowościach Ziemi Obornickiej – **Kowale**, **Kuraszków**, **Morzęcin**, **Oborniki**, **Osolin**, **Paniowice**, **Przeclawice**, **Siemianice** i **Wielka Lipa** – znajdują się w księgach *Katastru*¹² *Karolińskiego* z I połowy XVIII w. Te swoiste wykazy włości i dóbr na obszarze Śląska, ujęte w ówczesnym układzie granic księstw oraz okręgów administracyjnych, zostały sporządzone z polecenia cesarza Karola VI Habsburga (1685-1740). Zasadniczym celem *Katastru* było, oczywiście, udokumentowanie należnych dworowi Habsburgów świadczeń materialnych od poddanych. Pozostają jednak dla badaczy niezastąpionym źródłem poznawczym. Ich wartość jest tym większa, że na ogół są tam podane również imiona oraz nazwiska posiadaczy ziem, charakterystyka ich majątku, i to nawet łącznie z mieniem ruchomym. Przekazane in-

formacje uwiarygodniają pieczęcie lakowe właścicieli majątków i urzędów gminnych.

Zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią powracam do równie ważnego dla dziejów Ziemi Obornickiej zespołu *Akt miasta Wrocławia*. Obejmują one znaczny okres historyczny, bo od XIII w. do końca II wojny światowej. Są to już akta papierowe, pisane wyłącznie w języku niemieckim. Trudnością w ich odczytaniu może być dla badaczy tych dokumentów samo pismo, w zróżnicowanym stylu neogotyckim.

Niemożliwe jest podanie tutaj pełnego zakresu problematyki tego źródła historycznego. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że są w nim dokumenty dotyczące m.in. spraw: 1) procesowych o granice majątków pomiędzy magistratem miasta a właścicielami dóbr, a wśród nich i z trzebnickim klasztorem o granice **Kotowic**; 2) budowy nowego kanału na Odrze w rejonie **Urazu** i **Paniowic**; 3) gruntowych, placówek leczniczych i wypoczynkowych, fundacji oraz działalności doktora Köbicha w **Obornikach**; 4) szkoły i nauczycieli w **Pęgowie**; 5) świadczeń poddanych mieszkańców, zastawu dóbr, szkoły, świątyni, leśnictwa i łowiectwa w **Rościławicach**; 6) rybołówstwa i młynarstwa lenna zamkowego w **Urazie**. W naszym Archiwum mamy też jedyny z Ziemi Obornickiej urbarz wsi **Piekary**, datowany na koniec XVIII stulecia.

Materiały do dziejów parafii katolickich Ziemi Obornickiej, tak jak i do złożonych losów całego Kościoła rzymskokatolickiego na Śląsku, znajdują się przede wszystkim w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu. Jednak od czasu reformacji religijnej Marcina Lutera (1483-1546) większość mieszkańców **Obornik** i sąsiednich miejscowości stawała się wyznawcami protestantyzmu. Dzieje ich zborów (świątyni protestanckich) i gmin wyznaniowych są na ogół dobrze udokumentowane zarówno w *Śląskim Konsystorz*¹³ *Ewangelickim Prowincji*, jak też w *De-*

The image shows a fragment of a historical cadastral map (Katastr) from the 18th century. It features a grid of land parcels with handwritten entries in German. The text includes names of landowners or locations such as 'Gut-Nutten', 'Ritz', 'Gut-Werf', and 'Gut-Wies'. Numerical values, likely representing area or tax, are written in the right-hand columns. There are also some circular stamps or seals on the page.

7. Fragment *Katastru Karolińskiego* z zestawem pogłowia zwierząt w miejscowości Rościławice.

¹² Kataster, urzędowy opis gruntów i budynków zawierający m.in. dane o powierzchni ziemi, urodzajności gleby i dochodowości, służący za podstawę zakładania ksiąg gruntowych, a zwłaszcza wymiaru podatku [przypr. red.].

¹³ W wyznaniach ewangelickich (protestanckich) rada kierująca diecezją lub Kościołem [przypr. red.].

pozycie *Byłego Centralnego Archiwum Ewangelickiego*. To dokumenty niezbędne w badaniu dziejów protestantyzmu na Śląsku, a więc Kościoła ewangelickiego i jego różnych systemów wyznaniowych. Akta poświadczają życie religijne parafii ewangelickich, wśród których nie brak np. informacji o: wybitnych pastorach, wizytacjach gmin wyznaniowych pod względem praktyki religijnej i finansowym. Są w nich statuty oraz informacje o problemach cmentarzy, ale też o ewangelickich placówkach oświatowych. Znajduje się w nich dość obszerna dokumentacja o zborach w: **Kuraszkowie, Obornikach, Urazie i Wilczynie**. W przypadku **Kuraszkowa i Wilczyna** są to już świadectwa o niezachowanych do naszych czasów obiektach sakralnych. W naszym Archiwum posiadamy część dawnych ksiąg parafialnych zborów ewangelickich na Śląsku. Istnieją w nich zapisy: urodzeń, chrztów, ślubów, zgonów i pochówków. Tych ważnych dla badań histo-

rycznych ksiąg parafialnych z miejscowości współczesnej Ziemi Obornickiej, niestety, nie zachowało się wiele. Mamy niekompletne księgi chrztów i ślubów społeczności **Borkowie** z lat 1766-1827, należącej do parafii ewangelickiej w Trzebnicy, a także księgi chrztów, ślubów i pochówków z lat 1800-1820 z miejscowości **Osolin**, którego ludność tworzyła wówczas wspólnotę parafialną zboru w Strupinie. Oborniczanie może natomiast szczególnie zainteresować wiadomość, że we wspomnianym już zbiorze *Depozytu Byłego Centralnego Archiwum Ewangelickiego* są obszerne akta o pastora **Michaelu z Obornik**. Znajdujemy tam dokumenty poświadczające jego nie tylko ożywioną działalność duszpasterską oraz społeczną, ale również naukową. Ta ostatnia aktywność była uwieczniona licznymi opracowaniami.

Czas już jednak, jak sądzę, na uwagi końcowe. Temu krótkiemu wprowadzeniu Czytelników w źródła pisane do dziejów Ziemi Obornickiej przyświecały dwa cele. Pierwszy – by ogólnie wskazać ich podstawowe, a więc najważniejsze i głównie najstarsze, zasoby archiwalne. Wszystkie natomiast odnalezione informacje w dokumentach do poszczególnych miejscowości są zestawione w dalszej części *Zeszytu*, oczywiście, z podaniem źródła pochodzenia. Przyjęty został układ alfabetyczny miejscowości i kolejności dat na dokumentach. Drugi – by mieć świadomość tego, że badania archiwalne nad dokumentami wytworzonymi w odległym od współczesności czasie są wprawdzie zajęciem niezwykle pociągającym, ale też wymagającym niezbędnego przygotowania, aby poradzić sobie z licznymi trudnościami. Można wreszcie powtórzyć i w tym miejscu to, że poszukiwanie źródeł archiwalnych do dziejów miejscowości Ziemi Obornickiej okazały się nadspodziewanie interesujące poznawczo!

8. Pieczęć parafii ewangelickiej w miejscowości Oborniki z 1756 r.

Janusz Gołaszewski

CZEŚĆ II WPROWADZENIE W PROBLEMATYKĘ DOKUMENTÓW I MAP PRUSKIEJ ORAZ NIEMIECKIEJ ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ I SAMORZĄDOWEJ OD I POŁ. XVIII DO I POŁ. XX W.

Czytelników, którzy uczestniczyli w powyższej, pierwszej części ‘wyprawy’ popularnonaukowej w przeszłość ludzi i miejscowości Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej, zapraszam na drugą część – już przeważnie bliższą nam w czasie, chociaż nie mniej złożoną. Jej celem jest przybliżenie tej przeszłości w takim zróżnicowaniu problemowym, w jakim umożliwiają to zachowane zasoby źródeł historycznych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu. Rozpoczynamy zatem naszą swoistą ‘wędrówkę’ poznawczą w czasie i przestrzeni.

Obszar Wzgórz Trzebnickich, na którym położona jest znaczna część gminy Oborniki Śląskie, sprzyjał – ukształtowaniem powierzchni, klimatem, światem roślin i zwierząt – przebywaniu tutaj ludzi już w zamierzchłej przeszłości. Potwierdzają to znaleziska archeologiczne. Ponieważ jeszcze w II poł. XIX w. nie były prowadzone systematycznie prace wykopaliskowe, większość materialnych śladów pozostawionych przez ludzi odkrywano przypadkowo podczas prac polowych i budowlanych. Na niektóre z nich natrafiała również młodzież szkolna.

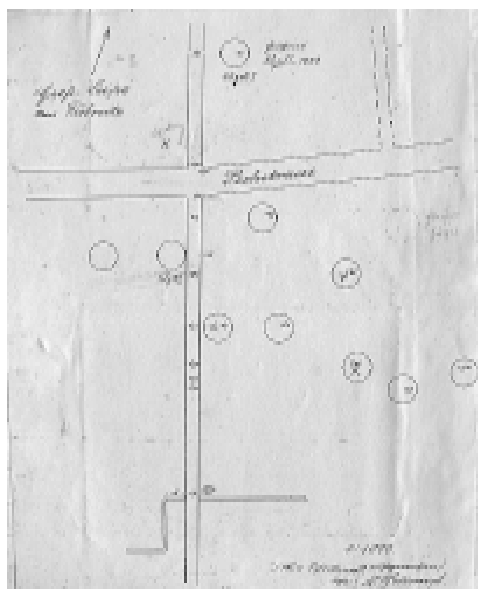
Prace wykopaliskowe w obrębie obecnej Ziemi Obornickiej były prowadzone na większą skalę dopiero na początku XX w. Przed

II wojną światową badania archeologiczne podlegały Wydziałowi Samorządowemu Prowincji Śląskiej we Wrocławiu¹⁴. Zachowana w naszym Archiwum dokumentacja z badań prowadzonych na Ziemi Obornickiej jest nader skromna. Zalicza się do niej: korespondencję, sprawozdania z terenu badań, szkice i zdjęcia odkrytych ‘skarbów’. Wśród znalezisk archeologicznych przeważały naczynia ceramiczne oraz narzędzia pracy, ale zostały również odkryte groby kurhanowe, pozostałości cmentarzysk ciałopalnych i tylko nieliczne ślady budynków. Zasięg oraz rodzaj odkryć archeologicznych dokonanych przed II wojną światową przemawia, jak się wydaje, za tym, że przebywająca tutaj ludność w okre-

9. Znaleziska archeologiczne w 1929 r. w miejscowości Siemianice.

¹⁴ Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej we Wrocławiu (Provinzialverwaltung von Schlesien in Breslau) został powołany do życia 26.06.1875 r., jako najwyższy organ wykonawczy Związku Prowincji. Organem przedstawicielskim Wydziału był Sejmik. Na czele wydziału stał starosta krajowy (marszałek). Nadzór nad działalnością samorządu prowincjonalnego sprawował nadprezydent prowincji. Kompetencje wydziału obejmowały sprawy: oświaty, kultury, opieki społecznej i nad nieletnimi, lecznictwa, ubezpieczeń społecznych, organizacji oraz związków a także komunikacji kolejowej, drogowej i wodnej (później także powietrznej). Wydział sprawował także nadzór nad: muzeami, nadzorował prace wykopaliskowe, sprawował opiekę nad pomnikami i budowlami zabytkowymi oraz nad pomnikami przyrody na terenie prowincji. Na przełomie XIX i XX w. samorząd wspólnie z Naczelnyim Prezydium Prowincji Śląskiej koordynował prace regulacyjne Odry i jej dopływów.

10. Szkic rozmieszczenia grobów kurhanowych w okolicy miejscowości Oborniki i Wielka Lipa z 1916 r.

się poprzedzającym wczesne średniowiecze, osiągnęła już znaczny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Dokumentacja przetrzeźnna znalezisk archeologicznych wskazuje na to, że najwięcej odkryć dokonano na obszarze wschodniej, północno-wschodniej i południowo-zachodniej części dzisiejszej gminy Oborniki Śląskie. Dla jej części środkowej, w której znajduje się miasto Oborniki, nie ma przedwojennej dokumentacji znalezisk¹⁵. Nie można jednak z tego faktu wysnuwać wniosku, że w obrębie samych **Obornik** nie przebywali ludzie w epokach archeologicznych. Wprawdzie wykracza to poza archiwalną podstawę moich badań, ale wiadomo już, że prowadzone po II wojnie światowej wykopaliska w Obornikach Śląskich i innych miejscowościach gminy, rozwiły pod tym względem wątpliwości.

Znaczący wpływ na popularyzację wiedzy o przeszłości Ziemi Obornickiej miała mieć placówka muzealna w **Obornikach** (Oberrigger Heimatmuseum). Jej utworzenie planowano z początkiem lat 30. XX w.¹⁶. Zachowana dokumentacja nie informuje o realizacji tego przedsięwzięcia, lecz jedynie wspomina o kwestii muzeum przy omawianiu spraw związanych z badaniami archeologicznymi. Również i w tych aktach brak jest wzmianek o dokonanych odkryciach archeologicznych w **Obornikach**. W załączonym do nich spisie miejscowości znajduje się tylko dopisana ołówkiem nazwa '**Oborniki**', co wskazywałoby na to, że i w tej miejscowości były prawdopodobnie prowadzone badania archeologiczne.

Warunki środowiska przyrodniczego Ziemi Obornickiej nie tylko sprzyjały okresowemu pobytowi w niej ludzi w epokach archeologicznych, ale i ciągłości ich osadnictwa już w czasach historycznych. Rzutowały one również na podejmowaną przez ludzi działalność, stanowiącą materialną podstawę ich życia. Potwierdziły to zachowane dokumenty, które omówił w części I *Zeszytu* dr Roman Stelmach.

Do I poł. XIX w. głównym zajęciem ludności Ziemi Obornickiej, poza miastem **Uraz**, była uprawa ziemi i hodowla zwierząt. Zasadnicze zmiany w tym zakresie dokonały się dopiero pod koniec stulecia. O tym nieco szerzej w dalszej części opracowania.

Ważnym źródłem w ogólnych badaniach nad rozwojem gospodarczym, a szczególnie – rolnictwem do II wojny światowej, są *Akta Komisji Generalnej Prowincji Śląskiej we Wrocławiu*¹⁷. Materiały z tego zespołu archiwalnego, zarówno aktowe, jak i kartograficzne, zachowały się w największej liczbie, i to niemal dla każdej miejscowości dzisiejszej gmi-

¹⁵ WSPŚ., 771. Dokumentacja z badań archeologicznych w powiecie trzebnickim.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Komisja Generalna Prowincji Śląskiej we Wrocławiu (Generalkommission für der Provinz Schlesien in Breslau) została powołana do życia 20.06.1817 r. w związku z wydaną w 1811 r. ustawą uwłaszczeniową w Prusach. Do kompetencji komisji należały następujące sprawy: regulowanie stosunków agrarnych na wsi, podział wspólnej własności gminnej i wytyczanie granic nowych włości, rozstrzyganie sporów między stronami oraz zatwierdzanie recesów uwłaszczeniowych.

ny Oborniki Śląskie. Dotyczą bardzo różnych zagadnień z zakresu rozstrzygania sporów o odszkodowanie oraz spłaty ciężarów gruntowych świadczonych na rzecz wielkiej własności ziemskiej. Jest wśród nich np. dokumentacja spłaty renty odrobkowej i świadczeń w naturze ludności **Osolina**, na rzecz ks. Braunschweig z Oleśnicy. Oddzielną grupę stanowią sprawy wytyczania granic parcel, jak też dotyczące wspólnych serwitutów leśnych.

Wyjątkowo obszerna dokumentacja *Komisji Generalnej* dotyczy samej miejscowości **Oborniki**. Jest to zrozumiałe, ponieważ do 1945 r. była ona formalnie wsią. W tych aktach zawarte są informacje m.in. o: podziale własności chłopskiej, nadawaniu praw własności, wytyczaniu granic parcel, oczynszowaniu gospodarstw, a także – warunkach sprzedaży działek w **Obornikach** i wydatkowaniu uzyskanych tym sposobem pieniędzy.

Sprawy domen, czyli dużych obszarów gruntów i lasów, stanowiących własność państwa w powiecie trzebnickim, a więc także w gminie obornickiej, podlegały Wydziałowi III Rejencji Wrocławskiej¹⁸. Z dokumentów dowiadujemy się m.in., że: żyzne gleby istniejące na południe od miejscowości **Kotowice** były od kilku wieków wykorzystywane do uprawy zbóż, głównie pszenicy, a nieco później także buraków cukrowych; tamtejsi gospodarze hodowali znaczną liczbę bydła, toteż w okolicy wsi tworzyli dużo łąk i pastwisk. Niemal identyczne przemiany gospodarcze zachodziły również we wsiach – **Paniowice** i **Raków**.

O rozwoju gospodarczym ówczesnych wsi Ziemi Obornickiej świadczyło też wzrastające zapotrzebowanie ich mieszkańców na

usługi młynarskie. Młyny napędzane siłą wiatru, wody, a następnie parą i wreszcie elektrycznością istniały m.in. we wsiach: **Kotowice**, **Krzyżanowice**, **Malina**, **Oborniki**, **Pawłowice**, **Raków**, **Wielka Lipa** i **Wilczyn**. W obrębie interesującego nas obszaru powstawało coraz więcej i różnych zakładów produkcyjnych. W **Obornikach** zostały utworzone trzy zakłady rolno-spożywcze: mleczarnia, browar i fabryka konserw. Wiemy również z dokumentów, że w **obornickim** majątku istniała w połowie XIX w. jedyna w okolicy cegielnia. Znacznie więcej wykorzystywano jeszcze wówczas w budownictwie drewno, i to nie tylko dla potrzeb miejscowych. W kilku miejscowościach Ziemi Obornickiej tworzone tartaki, które pozyskiwały drzewa z lokalnych kompleksów leśnych.

Wiadomości o szeroko pojętych stosunkach agrarnych we wsiach należących do dzisiejszej gminy Oborniki Śląskie zawarte są w *Aktach Krajowego Urzędu Kultury Rolnej* – instytucji powołanej w miejsce zlikwidowanej Komisji Generalnej¹⁹. Oddział powiatowy urzędu, który pośredniczył w sprawach osiedleńczych, powołano także w **Trzebnicy**. Wielka własność ziemska na terenie powiatu trzebnickiego należała do kompetencji Towarzystwa Kredytowego Księstwa Oleśnicko-Milickiego²⁰. Miało ono – oprócz popierania rozwoju wielkotowarowych gospodarstw rolnych – zajmować się również szacowaniem wartości majątków. W jego aktach znajdują się m.in.: regulaminy organizacji, informacje o działalności Towarzystwa Kredytowego, tabele podatku gruntowego, a nawet niektóre dane statystyczne dotyczące ludności wiejskiej.

Do II wojny światowej istniały w obrębie Ziemi Obornickiej majątki ziemskie, które okre-

¹⁸ Wydziałowi Domen i Lasów Rejencji Wrocławskiej podlegały sprawy: administracyjne, finansowe, kontrole, statystyka, dzierżaw domen, rent amortyzacyjnych, procesowe, akta poszczególnych majątków, a także nadzór nad kontraktami kupna, sprzedaży i dzierżaw.

¹⁹ Krajowy Urząd Kultury Rolnej we Wrocławiu (Landeskulturamt Breslau) powołany został ustawą z 3.06.1919 r. Podlegał on Ministerstwu Rolnictwa i nadzorował działające w powiatach Urzędy Kultury Rolnej. Do kompetencji Krajowych Urzędów Kultury Rolnej należała regulacja i parcelacja gruntów, tworzenie nowych gospodarstw rolnych, zagospodarowanie nieużytków, a także podnoszenie poziomu kultury rolnej na wsi.

²⁰ Ziemskie Towarzystwo Kredytowe na Śląsku powołano w 1770 r., jako pierwsze w Prusach. Głównym celem towarzystwa było udzielanie kredytów swoim członkom.

ślano jeszcze z przeszłości mianem ‘majątków rycerskich’. Zaliczano do nich posiadłości w miejscowościach: **Borkowice**, **Kowale**, a właściwie **Swaratowice**, będące własnością, ks.Ferdinanda von Prittwitz; **Osolin** wraz z folwarkiem **Brzezinko** – do rodziny Kiblingów; **Zajączków** – o powierzchni 948 ha, własność Maxa Scherffa; **Wilczyn** – do Benno i Arnolda Kaliskich; **Pęgów** – do Cäsara Sachsa; **Kuraszków** – o powierzchni 636 ha, własność Rudolfa von Salischa; **Gołędzinów** – do Willego Göttlinga; **Wielka Lipa** – o powierzchni 969 ha, własność Alfreda von Waldenburga-Würbena; **Oborniki** – o powierzchni 855 ha, należący do Constantina von Schauberta (od 1750 r.); **Paniowice** – do hrabstwa Hermanna, Dietricha i Thusneldy von Boholz-Asseburg; **Przeclawice** jeszcze do Ericha von Damnitz; **Raków** – do braci Schoeller & Co.; oraz **Siemianice** – do hrabiny Laury Saurma von Jeltsch-Lorzendorf, pochodzącej ze słynnej rodziny Donnersmarcków²¹.

Instytucjami pośrednio związanymi z problematyką rolną, a bezpośrednio z własnością (gruntami), były Urzędy Katastralne – podległe zarządowi funkcjonującym przy prezydencie właściwej terytorialnie rejencji²². W Archiwum zachowały się zarówno akta, jak i mapy katastralne. Materiały te, po powodzi w lipcu 1997 r., nie są obecnie – niestety – udostępniane, ponieważ wymagają gruntow-

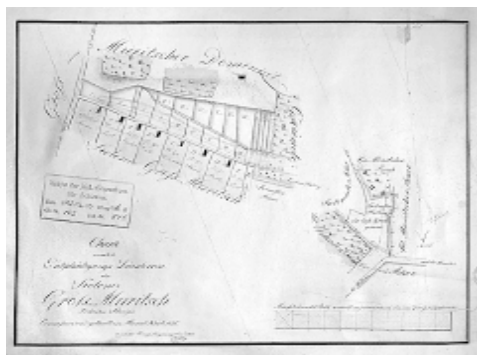
nych zabiegów konserwatorskich. Dokumentacja katastralna, rejestrująca i opisująca własność, to źródła o dwóch podstawowych wymiarach przydatności. Pierwszy – naukowy. Posiadają one bezsporne walory poznawcze, zwłaszcza w szerokim zakresie historii gospodarczej i prawa. Drugi natomiast – praktyczny, ponieważ źródła te były i nadal pozostają dowodami w prawnym rozstrzygnięciu spornych kwestii majątkowych. Takie możliwości wynikają z faktu, że stan prawny własności, jej powierzchnia i granice było stale aktualizowane. To trudne i złożone sprawy. Na przykład nasi archiwiści przeprowadzali wielokrotnie zlecone kwerendy (poszukiwania) dokumentów dla ustalenia stanu prawnego nieruchomości sprzed II wojny światowej w gminie Oborniki Śląskie.

W przeszłości sprawami rozstrzygania takich sporów zajmowały się – oprócz Urzędów Katastralnych – sądy powszechne bądź urzędy administracji państwowej i samorządowej. Istotną funkcję spełniała w tym Rejencja Wrocławska²³, która z mocy prawa była władna ustalać granice poszczególnych gmin, w tym także gminy Oborniki. W zakresie działalności rejencji pozostawały też sprawy gospodarcze i finansowe oraz komunalne. Tymi ostatnimi zagadnieniami jednak w gminie Oborniki tylko w ograniczonym zakresie, skoro wówczas było w niej zaledwie jedno miasto, a więc **Uraz**. W zachowanych aktach znaj-

²¹ Rodzina niemieckich magnatów przemysłowych na Śląsku. Lazarz (1551-1624), protoplasta rodziny, uzyskał w 1603 r. od Habsburgów w zastaw dawne ks.bytomskie. W XVIII i XIX w. założyli oni kilka hut i kopalń [przyp. red.].

²² Kataster został stworzony w celu nałożenia podatku oraz prowadzenia urzędowych wykazów zobowiązań finansowych w obrębie jednego określonego obwodu skarbowego. Wyróżniano kataster gruntowy i kataster budynków, ponadto istniał kataster leśny, łowiecki, kwaternikowy i innych dziedzin. Urzędy katastralne w Prusach powołano w 1861 r. w każdym mieście, będącym siedzibą powiatu, a na przełomie lat 20. i 30. XX w. także w innych miejscowościach. Pruski kataster, w kształcie z przełomu XIX i XX w., przez połączenie z księgą gruntową miał dużą wartość. Kataster gruntowy (parcelowy) oparty był na mapach i księgach wiernie odwzorowujących stan własności. Urzędy katastralne prowadziły szczegółową dokumentację o charakterze geodezyjno-kartograficznym, m.in. księgi niw, księgi nieruchomości, księgi budynków, operaty pomiarowe, mapy obrębowe (będące odpowiednikiem polskich map zasadniczych) w skali 1:2 500, mapy uzupełniające w skalach większych (nawet 1:365).

²³ Rejencja Wrocławska (Regierung Breslau) utworzona 23.09.1809 r., jako jedna z trzech rejencji w Prowincji Śląskiej. Podzielona na kilka wydziałów. Wydziałowi Ogólnemu podlegały sprawy policyjne, komunalne, medyczne, weterynaryjne, wojskowe, komunikacyjne, przemysłowe, pomocy społecznej, a także urzędy stanu cywilnego i sprawy obcokrajowców. Ponadto istniał Wydział Kościołów i Szkół, Wydział Domen i Lasów oraz Zarząd Katastralny.

11. Zamek w mieście Urazie w 1806 r.

duże się studium planistyczne sporządzone już w okresie II wojny światowej, jako podstawę dla poprawy sytuacji gospodarczej **Obornik**. Są też z kilku lat wcześniejszych sprawozdania z kontroli finansowej gminy oraz znajdujących się na jej terenie zakładów komunalnych, m.in. przedsiębiorstwa gazownictwa.

Do tej grupy kompetencji Rejencji Wrocławskiej należały również częściowo sprawy komunikacji drogowej, kolejowej i wodnej na obszarze gminy Oborniki. Ogólnie komunikacja kolejowa w skali państwa, zresztą podobnie jak i pozostałe jej rodzaje, podlegała w różnym zakresie kompetencji: właściwemu ministerstwu, prezydium oraz wydziałowi samorządowemu prowincji i dyrekcji kolei. Na obszarze mniejszych jednostek administracyjnych sprawy komunikacyjne podlegały natomiast urzędowi rejencji z udziałem władz powiatowych, policji, organów samorządowych i przedstawicieli środowisk społecznych.

Na obszarze gminy Oborniki najważniejszym szlakiem kolejowym była, i pozostaje dotąd, magistrala Wrocław – Poznań – Szczecin. Przebiega ona przez obszar gminy na odcinku prawie 26. km. Myśl połączenia Śląska z Wielkopolską i Pomorzem zrodziła się jeszcze w latach 50. XIX w. Ubiegające się o kon-

cesję na budowę i eksploatację linii towarzystwa kolei żelaznej zakładały w początkowych projektach kilka możliwości jej przebiegu. Ze względów ekonomicznych większość wytyczanych wówczas tras przebiegała przez większe miasta, ponieważ słusznie przewidywano, iż będzie na nich dochodowy ruch pasażerski i towarowy. Pomiędzy Wrocławiem i Poznaniem największymi ośrodkami miejskimi była Trzebnica i Zmigród. Ponieważ w czasie podejmowania decyzji wykonawczych elity Trzebnicy nie dość zdecydowanie opowiadały się za tym przedsięwzięciem, tę ważną linię przeprowadzono przez **Oborniki**. Były one w II poł. XIX stulecia już znaną miejscowością uzdrowską i rekreacyjną. Zezwolenie na budowę kolei otrzymało największe i najbogatsze towarzystwo kolei na Śląsku, znane pod nazwą Kolej Górnośląska (Oberschlesische Eisenbahn). Linię na odcinku z Wrocławia przez **Oborniki** do Rawicza oddano do użytku 29.10.1856 r. Dzieje budowy linii, opis stacji i innych obiektów infrastruktury kolejowej, rodzaje oraz wielkość przewozów, wyniki finansowe przedsiębiorstwa, stosunek lokalnej społeczności do kolei, opinie prasy, nieszczęśliwe wypadki i wiele innych zagadnień najpełniej przedstawione są w *Aktach Rejencji Wrocławskiej*²⁴.

Dalszy rozwój połączeń kolejowych na obszarze gminy Oborniki zależał już od: ogólnej sytuacji gospodarczej, zapotrzebowania na ten rodzaj transportu i, oczywiście, zasobów finansowych jej mieszkańców. Szczególnie niekorzystna sytuacja w transporcie istniała na obszarze położonym na zachód od szosy Wrocław – Leszno. Jego zasięg wyznaczały miejscowości: **Wisznia Mała, Oborniki, Prusice i Trzebnica**. Był to rejon ważny dla rolnictwa, ponieważ występujące tam gleby piaszczysto-gliniaste znakomicie nadawały się do uprawy buraków cukrowych. Do przyczyn utrudniających tam bardziej inten-

²⁴ Rej.Wr., I/9124-9129. Eisenbahn von Breslau nach Posen (1845-1931). [Budowa i eksploatacja linii kolejowej z Wrocławia do Poznania]. Tu m.in. sprawy dotyczące odcinka przebiegającego przez gminę Oborniki. Zawiązanie komitetu budowy linii kolejowej, starania o pozyskanie środków finansowych, udzielenie koncesji na budowę linii i prowadzenie ruchu. Rozbudowa stacji, budowa dróg dojazdowych, przejazdów dla zaprzęgów i przejść dla ludzi.

sywną ich uprawę zaliczano wówczas również rzadką sieć dróg publicznych o utwardzonej nawierzchni oraz źle wytyczone drogi dojazdowe na pola. Tamtejsi plantatorzy buraków nie byli zainteresowani budową nowych dróg bitych, uważając, że jest to inwestycja kosztowna, która nie daje pewności osiągnięcia wyższego zysku ze sprzedaży swoich produktów. Jedyną szansą na poprawę tam ogólnej sytuacji w gospodarce rolnej – jak się wówczas wydawało – była budowa kolei żelaznej, ale i ten zamysł nie zyskał poparcia znacznej części plantatorów.

Obok potrzeb lokalnych, o wiele większe znaczenie miał mieć plan rozbudowy kolei na kierunku północnym, który był przygotowywany na początku lat 70. XIX w. przez Towarzystwo Kolei Prawego Brzegu Odry. Zamiarem było uniezależnienie się od Kolei Górnośląskiej, monopolisty w połączeniach kolejowych pomiędzy Górnym Śląskiem, Wrocławiem i Szczecinem. Opracowano nawet wówczas trzy wersje projektu tras. Według jednego z nich, nowa linia kolejowa miała przebiegać południową częścią Ziemi Obornickiej, a mianowicie z Wrocławia – Psiego Pola przez **Uraz**, **Wołów**, **Ścinawę**, **Głogów** a stamtąd do Szczecina. Żaden z wariantów tego projektu nie został zrealizowany, przesądziło o tym również i to, że władze ostatecznie powierzyły budowę linii kolejowej do Szczecina Towarzystwu Kolei Wrocławsko-Świebodzińskiej²⁵.

Jednak w początkowych latach XX w. stały się ponownie przedmiotem zainteresowania samorządów powiatów: oleśnickiego, trzebnickiego i wołowskiego, już nieco zapomniane projekty budowy lokalnych linii kolejowych. Tym razem plany były bardziej skromne i dostosowane do zmniejszonych wówczas potrzeb transportowych. Były one zaintereso-

sowane budową normalnotorowej linii kolejowej (Vollbahn), która by przebiegała z Malczyc przez **Oborniki**, **Trzebnicę** do Oleśnicy, bądź – na odcinku z **Wołowa** do **Trzebnicy** przez **Skokową** i **Prusice**. Inicjatorzy opracowali i wystosowali w 1905 r. zbiorową prośbę (adres) do władz Wrocławia, w której wskazywali korzyści wynikające z realizacji tego przedsięwzięcia, m.in. dla ogólnego usprawnienia ruchu komunikacyjnego: tranzytowego z Zagłębia Górnośląskiego przez Wrocław do zachodnich i północnych obszarów Niemiec; osobowego i towarowego na terenach przebiegu trasy pociągu; a wreszcie i – samej obronności kraju. Planowane przedsięwzięcie przeciągało się w czasie i ponownie nabrało tempa dopiero w 1911 r., kiedy na nowo odżyła dawna koncepcja budowy normalnotorowego połączenia kolejowego z **Oleśnicy** przez **Trzebnicę**, **Oborniki** do **Wołowa**²⁶. Do realizacji tego projektu jednak wówczas nie doszło.

W drugiej połowie 1912 r. zarząd fabryki J. Schmidt & Söhne opracował na zlecenie magistratu Wrocławia projekt petycji skierowanej do Ministerstwa Robót Publicznych, w sprawie przyznania środków na budowę linii kolejowej z **Wołowa** przez **Rościszewice** do **Obornik** i **Oleśnicy**. Według zapewnień firmy, linia ta miała mieć duże znaczenie dla samego Wrocławia, który posiadał w okolicach **Rościszewic** wielkie kompleksy leśne o powierzchni 12 000 mórg oraz duży majątek rycerski. Były to więc dla mieszkańców stolicy prowincji również tereny rekreacyjne²⁷. Wspomniany las cieszył się dużą popularnością wśród wrocławian, o czym świadczy liczba 5 000 wycieczkowiczów i turystów przybyłych tu tylko w pierwszym kwartale 1912 r. Ponadto tereny te miały szansę być wykorzystane do celów rekreacyjnych, budowy

²⁵ Odcinek Wrocław – Rudna otwarto 1.08.1874 r., odcinek Rudna – Czerwieńsk 1.10.1871 r., odcinek Czerwieńsk – Rzepin 1.05.1874 r., odcinek Rzepin – Szczecin 15.05.1877 r. Freymerk H., Die Entstehung des Schlesischen Eisenbahnnetzes, jak wyżej, s.132.

²⁶ Najwcześniejsza dokumentacja pozostała po projektowanej kolejce, pochodzi z początku marca 1913 r. Rej.Wr., sygn.I/9357. *Śląska Gazeta Wiejska (Schlesische Dorfzeitung)* zawiera informację, że projekt powstał jeszcze w okresie przedwojennym, a więc przed 1914 r., J. G., 22.10.1926, nr 134.

²⁷ „(...) Erholungsplätzchen waren, macht jetzt Ruß und Rauch den Aufenthalt unmöglich”. *Akta Miasta Wrocławia*, sygn.III/35432, s.4.

pensjonatów i domków letniskowych, ze względu na stosunkowo niską cenę działek budowlanych.

Rościszawice, położone w obrębie rozległych lasów i posiadające korzystny klimat, miały wszelkie warunki, aby stać się miejscowością kuracyjno-wypoczynkową. Już wcześniej wzniesiono tam dom dla bezdomnych dzieci (*Heim für Heimatlose*). Dużą inwestycję, która mogła zasadniczo zmienić sytuację **Rościszawic**, planowała tutaj 'Fundacja opieki nad niezamożnymi ludźmi chorymi na płuca' (*Verein zur Fürsorge für unbemittelte Lungenkranke*). Zakupiła ona teren o powierzchni 60 mórg, na którym miał być wybudowany 'Szpital przeciwgruźliczy' (*Tuberkulosekrankenhaus*). Jego budowę zamierzano rozpocząć jeszcze w 1912 r. Koszt inwestycji szacowano na ponad 3 mln marek. Nie została ona jednak zrealizowana.

Na początku XX stulecia **Rościszawice**, liczące niewiele ponad 1 000 mieszkańców, znane były daleko poza granicami Niemiec jeszcze z innego powodu. Tamtejsza fabryka narzędzi dla przetwórstwa mięsnego (*Stahlwaren – und Besenfabrikation*) słynęła z produkcji wysokiej jakości noży, które też konkurowały ze słynnymi nożami z firmy Solingen²⁸. Zakład sprowadzał z odległych terenów surowce, m.in.: stal, węgiel, piaskowiec, drewno hebanowe (*Ebenholz*) oraz drut do produkcji mioteł. Rocznie fabryka zużywała stali o wartości 100 000 marek, drewna hebanowego – 12 000, piaskowca – 10 000 i drutu o wartości 50 000 marek. Zakład w ciągu roku wytwarzał 500 000 sztuk noży kuchennych. Wysyłano je do największych miast Niemiec, a także do Nowego Jorku oraz innych wielkich metropolii w Ameryce i Azji. Wyroby fabryki zdobyły liczne nagrody i wyróżnienia, np. w 1895 r. w Bremen, 1896 – Berlinie, 1900 – Paryżu. Jak obliczono w ciągu roku zakład wysyłał około 1 000 wagonów kolejjo-

12. Fabryka narzędzi w Rościszawicach (1911 r.).

wych różnych produktów ze stacji w **Obornikach**. Łącznie przeładowywano tutaj ponad 3 000 wagonów. Poza usługami transportowymi wspomnianej fabryki, projektowana kolej miała być wykorzystana w ruchu pasażerskim, dla co najmniej 12 okolicznych miejscowości, w których mieszkało łącznie około 6 000 ludzi²⁹.

Powróćmy zatem do planowanej inwestycji kolejowej. Korzystna koniunktura w gospodarce oraz rysujące się perspektywy rozwoju ruchu turystycznego i lecznictwa sanatoryjnego wywołały wielki entuzjazm władz lokalnych **Wołowa**, **Trzebnicy** i **Oleśnicy**, a także wszystkich pozostałych miejscowości i gmin, przez które miała przebiegać planowana linia kolejowa. W propagowaniu tego przedsięwzięcia znaczną aktywność wykazywała część mieszkańców **Obornik**. Jednym z nich był dr Köbisch, dyrektor sanatorium Friedrichshöhe ('Szarotki'), który nawet zorganizował specjalną konferencję o znaczeniu przyszłej kolei **Oleśnica – Trzebnica – Oborniki – Rościszawice – Wołów – Malczyce**. Sam też wystosował wiele pism i petycji do Ministerstwa Kolei oczekując na jego ostateczną decyzję, który to projekt już zyskał wcześniej poparcie władz kolei we Wrocławiu. Köbisch starał się, by trasa jednego odcinka projektowanej linii kolejowej przebiegała przez **Oborniki** i **Rościszawice**, a drugiego – **Prusice**, **Strupinę**, **Skokową** do **Wołowa**. Budową pierwszego odcinka byli zainteresowani okoliczni właściciele wielkich majątków ziemskich, m.in. hr. Dankelmann³⁰

²⁸ „Selbst Solingen kann in bezug auf Fleischermesser Riemberg keine Konkurrenz bereiten”. Tamże.

²⁹ „Riemberg ist der Ort, dem eine Eisenbahn am meisten not täte”. Tamże, s.5.

³⁰ Hr. Heinrich von Dankelmann był właścicielem baronatu Piotrkowice (Groß Peterwitz) w powiecie trzebnickim, w którego skład wchodziły trzy duże majątki rycerskie, m.in. Skokowa. Łączna powierzchnia jego własności wynosiła 2 303 ha. Schlesisches Güter-Adresbuch, Breslau 1912.

i ks.Hatzfeldt. Realizację tego projektu bardzo popierał magistrat Wrocławia, bowiem obok korzyści gospodarczych, linia ta udostępniaby wrocławianom nowe, bardzo atrakcyjne tereny wypoczynkowe. Niestety, na drodze do realizacji projektowanej budowy linii kolejowej stała się przeszkodą I wojna światowa. Wszelkie inwestycje niepowiązane z potrzebami armii, a tym bardziej o znaczeniu jedynie lokalnym, musiały być odłożone na lepsze czasy.

Mimo wybuchu wojny w 1914 r. nie zaniechano zupełnie działań na rzecz doprowadzenia projektu do pozytywnego rozstrzygnięcia. Wielką aktywność pod tym względem przejawiała Komisja do Spraw Wspierania Rozwoju Komunikacji Kolejowej w Powiecie Trzebnickim (Kommission zur Förderung des Eisenbahnverkehrs im Kreise Trebnitz), którą powołano przy starostwie powiatowym w **Trzebnicy**. W przygotowanym raporcie komisja podkreśliła, że budowa połączenia kolejowego z **Oleśnicy** przez **Trzebnicę** do **Wolowa**, byłoby znaczącym odciążeniem ruchu towarowego dla węzła wrocławskiego. Ta regionalna linia kolejowa miałaby istotne znaczenie także dla **Rościszawic**, ułatwiając transport towarów na potrzeby tamtejszego przemysłu oraz dla ruchu pasażerskiego wrocławian i mieszkańców innych miast Prowincji Śląskiej. Mieliby oni łatwiejszy dojazd do wielkich kompleksów leśnych położonych na wschód i północny zachód od powiatu trzebnickiego. Istniejące dotąd połączenia umożliwiały organizowanie wycieczek jedynie do bardzo znanego, lecz stosunkowo niewielkiego Lasu Bukowego w **Trzebnicy**. Wraz z nadejściem wielkiego kryzysu ekonomicznego, będącego następstwem głębokich i bardzo rozległych przemian w świecie po zakończeniu I wojny światowej, nierealne stały się wówczas zamysły władz lokalnych na budowę nowych połączeń kolejowych. Poczucie niezaspokojonych potrzeb ludności powiatu

trzebnickiego jednak pozostawało. Jeszcze przed wybuchem I wojny światowej niekorzystną sytuację komunikacyjną ludności w miejscowościach powiatu trzebnickiego sygnalizowano przez prezesa Wyższego Sądu Krajowego (Oberlandesgerichtspräsident) oraz Naczelną Prokuraturę (Generalstaatsanwalt) we Wrocławiu³¹. Również gmina **Oborniki** złożyła na ręce Wyższego Sądu Krajowego we Wrocławiu wniosek o wyłączenie miejscowości **Oborniki** spod kompetencji terytorialnej Sądu Krajowego w Oleśnicy i przyporządkowanie jej obwodowi sądowemu we Wrocławiu. Jako powód podawano brak bezpośredniego połączenia kolejowego z Oleśnicą, co utrudniało mieszkańcom **Obornik** dojazd na rozprawy sądowe, zmuszając ich do korzystania z okężnej drogi przez Wrocław. Nierzadko byli oni zmuszeni pozostawać w Oleśnicy na nocleg, co dodatkowo obciążało ich materialnie³².

Jak wynika z dokumentów archiwalnych, coraz większą funkcję gospodarczą i społeczną spełniała już od lat 20. XX w. – oprócz kolei żelaznej – komunikacja samochodowa. Jej sprawami formalnymi i finansowymi zajmowały się władze Rejencji Wrocławskiej. Znajdujemy w nich m.in. informacje o linii autobusowej: **Oborniki – Prusice i Oborniki – Trzebnica**, które zostały uruchomione 3.01.1921 r. przez Towarzystwo Transportu Samochodowego we Wrocławiu (Kraftverkehrsgesellschaft m. b. H. Breslau). Zajmowało się ono nie tylko organizowaniem połączeń autobusowych, ale także wynajmowaniem samochodów ciężarowych do przewozu węgla i produktów rolnych.

Wspominana już Rejencja Wrocławska nadzorowała również przedsiębiorstwa budowy i utrzymania w stanie użytkowym dróg kołowych. W zależności od znaczenia poszczególnych dróg w ogólnej sieci połączeń komunikacyjnych, ściśle współpracowała ona z samorządem prowincji bądź z władzami

³¹ Korespondencja Oberlandesgerichtspräsident i Generalstaatsanwalt do Prezydenta Rejencji Wrocławskiej z 16.11.1922 r. Rej.Wr., sygn.1/9357.

³² „(...) es sie vielmehr eine Übernachtung erforderlich. Dadurch entstanden ausser dem Zeitverlust auch erhebliche Mehrkosten, die vielfach der Staatskasse zur Last fielen”. Tamże.

powiatów. Sprawami wykupu terenów pod budowę dróg zajmowała się Komisja Generalna, ale rozwojem i utrzymaniem jej sieci – już władze samorządowe prowincji. Przez gminę **Oborniki** przechodziło kilka dróg powiatowych, z których najważniejsza była trasa z **Trzebnicy** do **Obornik**. Znacznie mniejsze znaczenie miała szosa z **Obornik** do **Kopaszyna**. W dostępnych aktach istnieją dane o nakładach finansowych na drogi i udziale gminy w kosztach ich naprawy.

Niski stopień zurbanizowania gminy **Oborniki** i stosunkowo niewielka liczebność jej ludności były przyczyną istnienia w niej małej ilości placówek oświatowych. Tylko w **Obornikach** znajdowało się gimnazjum dla chłopców i dziewcząt (höhere Knaben- und Mädchenschule), a w pozostałych miejscowościach były jedynie szkoły podstawowe, najczęściej kilkuklasowe. Pomimo to, być może właśnie w nadziei na poprawę tej sytuacji oświatowej w powiecie trzebnickim, powstał w **Obornikach** Zakład Kształcenia Nauczycieli³³.

Działalność zakładów opiekuńczych, leczniczych i szeroko pojęta opieka społeczna znajdowały się w różnym zakresie kompetencji Naczelnego Prezydenta Prowincji³⁴, Wydziału Samorządowego Prowincji, jak również władz administracji szczebla rejencji i powiatów. Problematyka budowy i utrzymania szpitali oraz innych placówek leczniczo-sanatoryjnych występuje w wielu aktach wyżej wymienionych instytucji. W zbiorze dokumentów Naczelnego Prezydenta z końca XIX w. są np. informacje o trzech szpitalach w **Obornikach**, specjalizujących się w leczeniu pacjentów dotkniętych chorobami psychicznymi.

Były to: Prywatny Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dr. Kleudgena (Die Dr. Kleudgenschen Privat-Irren-Heil- und Pflege Anstalt zu Obernigk); Szpital dr. Moslera (Die Dr. Mosler'sche Heilanstalt zu Obernigk); Zakład Przyrodolecznicy 'ródło Felicji', którego właścicielem był A. W. Gellrich (Die Kur- und Wasser Heilanstalt – Felicienquell – Besitzer A. W. Gellrich zu Obernigk)³⁵.

Walory klimatyczno-przyrodnicze **Obornik** i okolic wpłynęły istotnie na charakter miejscowości, jako uzdrowiska. Bezpośrednią przyczyną jego powstania, podobnie zresztą jak i niedalekiej **Trzebnicy**, była wielka epidemia cholery we Wrocławiu w 1866 r. Zaraza pochłonęła wówczas ponad 4 500 ofiar. Głównie zamożni wrocławianie szukali bezpiecznego schronienia w pobliskich miejscowościach, m.in. w **Trzebnicy** i **Obornikach**. Miały one już wcześniej dobrą opinię ze względu na cechy klimatu i krajobrazu³⁶. Wówczas też wielu mieszkańców stolicy prowincji osiedliło się również w **Rościsławicach**, **Osoli**, **Bagnie** i **Wilczynie**.

Dla rozwoju kurortu w **Obornikach** przełomowe znaczenie miała działalność Karla Wolfganga Schauberta, który w 1835 r. 'odkrył' walory uzdrowiskowe miejscowości. Oceniał on, że cechy lecznicze miejscowości stawiały ją na równi z tak znanymi kurortami, jak Grafenberg, Cieplice i Jeseník Łazne. Wkrótce Schaubert wybudował na parceli o powierzchni 300 mórg nowoczesnie wyposażony zakład balneoklimatyczny, który specjalizował się w leczeniu schorzeń dróg oddechowych i układu krążenia. Zakład oferował też kąpiele wannowe i prysznicowe z własnych ujęć wody ze źródeł 'Wolfganga' i 'Kar-

³³ Rej.Wr., I/12923. Einmalige Ausgaben der Lehrerbildungsanstalt Obernigk (1943).

³⁴ Naczelne Prezydium Prowincji Śląskiej we Wrocławiu (Oberpräsidium der Provinz Schlesien in Breslau) zostało utworzone na mocy edyktu królewskiego z 16.12.1808 r. Sprawowało ono funkcje wykonawcze, kontrolne i opiniodawcze. Zakres kompetencji obejmował: nadzór nad samorządem terytorialnym, kształtowanie polityki gospodarczej w prowincji, sprawy komunalne, nadzór policji, gospodarka wodna, sprawy budowlane, opieka społeczna. Na mocy nowej instrukcji z 31.12.1825 r. zwiększyły się uprawnienia Naczelnego Prezydenta; doszedł mu m.in. nadzór nad dyrekcją podatków i nad Komisją Generalną. W ramach Prezydium powołano Wydział do Spraw Szkół Średnich, Krajowy Urząd Kultury Rolnej, Komisję Cen i Zarząd Regulacji Rzeki Odry.

³⁵ NPPŚ., 591.

³⁶ Galas A., Galas A., Dzieje Śląska w datach, Wrocław 2001, s.200.

la'. Sprzyjające lecniectwu i rekreacji walory **Obornik** wkrótce przyciągnęły innych inwestorów. W latach 1871-1913 powstało tutaj kilka sanatoriów, wśród nich najbardziej znane 'Friedrichshöhe'³⁷. O sanatorium dla dzieci 'Kinderheim Obornigk' znajdziemy cenne informacje także w *Aktach Wydziału Samorządowego Prowincji Śląskiej*, przy zagadnieniach: budowy sanatorium, jego działalności leczniczo-profilaktycznej i remontach.

W drugiej poł. XIX w., obok lecniectwa uzdrowiskowego na Dolnym Śląsku, znacznie rozwinął się ruch turystyczny. W tym miejscu musimy jeszcze raz powrócić do komunikacji kolejowej, która sprzyjała m.in. tworzeniu się miejscowości uzdrowiskowych, ale też – popularyzacji i rozwojowi turystyki wśród społeczeństwa. Połączenia kolejowe wokół Wrocławia stwarzały jego mieszkańcom możliwości wypoczynku w pobliskich miejscowościach o szczególnych walorach przyrodniczych. Na przełomie XIX i XX w. nastąpiła wręcz moda na aktywne spędzanie czasu wolnego. Upowszechniały się wycieczki w okolice Wrocławia, m.in. do 'Lasu Bukowego' w **Trzebnicy**, lasów i punktów widokowych na 'Grzybku' w **Obornikach** czy wreszcie do krainy 'tysiąca stawów' położonych wokół Milicza. Malownicze Wzgórza Trzebnickie były też

odwiedzane zimą, gdzie można było jeździć na sankach i nartach. Miłośnicy turystyki tworzyli wówczas stowarzyszenia, które organizowały wycieczki i inne imprezy turystyczno-sportowe. Odegrały one ważną rolę w propagowaniu walorów turystycznych regionu wśród ówczesnego społeczeństwa. Wywierały naciski na władze Wrocławia i rejencji, by te podejmowały działania na rzecz rozwoju turystyki. Upowszechnianie postawy aktywnego trybu życia, troski o dobry stan zdrowia, jak i wszechstronny rozwój kultury fizycznej były także celem powstałych w ostatnim dwudziestolecu XIX w. towarzystw gimnastycznych³⁸.

Kilkakrotnie wspomniane instytucje administracji państwowej i samorządowej, podobnie zresztą jak i władze lokalne oraz samorządy miejskie, sprawowały funkcje kontrolne nad rozlicznymi towarzystwami i fundacjami, w tym również o profilu leczniczo-opiekuńczym czy charytatywnym. We **Wrocławiu** i **Obornikach** powstała na przełomie 1940/1941 r. 'Fundacja Adolfa Zweigrena' (Gustav Adolf Zweigren – Stiftung in Breslau – Obornigk), która miała na celu niesienie pomocy najbardziej potrzebującym. Podobną funkcję dobroczynną ukierunkowaną na młodzież szkolną sprawowała 'Fundacja na Rzecz Dobroczyn-

13. Budynki służby zdrowia w miejscowości Oborniki. Rok 1930.

³⁷ Inne zakłady lecznicze powstałe w latach 1870-1910 to m.in.: Lewaldsche Kuranstalt, Kuranstalt für Nerven und Gemütskranke, Kurhaus Sitten, Erholungsheim St. Hedwigsstift, Erholungs und Kinderheim Ulbrichstift i Waldsanatorium. Pudło A. i Pudło K. M., *Siedem stuleci Obornik Śląskich (Szkie historyczno-socjologiczny)*, *Brzask* Rocznik X Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej, 2002, s.38.

³⁸ Wiszewski P., *Pod rządami Wiednia i Berlina – lata 1526-1945*, [w:] *Dzieje powiatu wrocławskiego*, jak wyżej, s.148.

ności i Popierania Oświaty Karla Wolfganga Schauberta' (Karl Wolfgang Schauberts' Armen- und Schulstiftung in Obernigk). Nie można wreszcie pominąć wśród nich znane- go na Śląsku w latach 30. XX w. 'Wrocławskie Towarzystwo Zwalczenia Gruźlicy' (Breslauer Vereins zur Bekämpfung der Tuberkulose), które również popierało tworzenie i utrzymanie szpitali przeciwgruźliczych w **Obornikach**.

Oprócz wymienianych już wielokrotnie kompetencji Rejencji Wrocławskiej jeszcze jedna zasługuje na szczególną uwagę, a mianowicie prowadzenie określonej polityki osiedleńczej na Śląsku. Polegała ona na udostępnianiu terenów pod budowę osiedli mieszkaniowych w wielu atrakcyjnych miejscowościach, w tym również w **Obornikach**. Ta polityka zmierzała nie tylko do poprawy sytuacji ekonomicznej ludności w środowiskach lokalnych, ale też do umacniania 'niemieckości' na wschodnich obszarach Rzeszy, które graniczyły po I wojnie światowej z odrodzonym państwem polskim.

Na oddzielne omówienie zasługują bogate materiały kartograficzne dotyczące gminy Oborniki w Archiwum Państwowym we Wrocławiu. Były one wytworzone bądź użytkowane przez kilkanaście urzędów administracji i instytucji. Najwięcej map pochodzi z Zarządu Regulacji Rzeki Odry, istniejącego przy Naczelnym Prezydium Prowincji Śląskiej³⁹. Większość map dotyczy odcinka Odry w pobliżu **Urazu** – jednej z najstarszych miejscowości nadrzecznych w gminie Oborniki. Wiele z nich zostało wykonanych na papierze czerpanym, zastrzeżonym już wówczas dla naj-

cenniejszych dokumentów. Ich wartość archiwalna jest tym większa, że znaczna część była wykonana rękopiśmiennie.

Najstarsze mapy pochodzą z II poł. XVIII w. i zostały sporządzone przez słynnych kartografów, m.in. ojca oraz syna Neuwertzów. Przedstawiają Odrę koło **Urazu** w latach 1776-1778 wraz z nadbrzeżnym terenem folwarku i umocnieniem wałów. Naniesione są też na nich przewidywane przedsięwzięcia: kanał wodny, drogi, mosty, przeprawa promowa i przystań rzeczna. Cenne poznawczo są ówczesne granice miejscowości, własności państwowej, kościelnej, dworskiej, miejskiej i chłopskiej, i to łącznie z nazwiskami właścicieli użytków rolnych. Widoczna jest również zabudowa miejska z lokalizacją rzeźni, leśniczówki oraz spichlerza⁴⁰. Na jednej z map narysowanej przez A. Neuwertza (seniora) jest przedstawiony kanał na Odrze poniżej Wrocławia, obejmujący miejscowość **Kotowice**⁴¹.

Powróćmy jednak do okolic **Urazu**. Warto przyrzeć się też mapom, młodszym od poprzednich o około 10 lat, których autorem był Giersberg, a przedstawiającym Odrę poniżej dopływu Bystrzycy i Widawy. Sposrzegamy na nich m.in. miejscowości **Uraz**, **Kotowice** i **Paniowice**, tak zwany 'letni zamek', zabudowę miejską i wiejską, a dalej – użytki rolne, drogi, folwarki, liczne zamki i pałace⁴².

Z 1800 r. pochodzi jeszcze inna mapa Odry na odcinku od **Urazu** do Wałów, którą wykonał Bauschke⁴³. Oznaczone są na niej: śluza, prom, kanał dla statków, starorzecze, jeziora, wały przeciwpowodziowe, trakty, drogi polne i leśne oraz szlak przepędzania bydła i, tak jak już na wcześniejszych mapach, granice

³⁹ Zarząd Regulacji Rzeki Odry (Oderstrombauverwaltung) został utworzony 26.12.1873 r. Nadzorował prace regulacyjne rzeki Odry i jej dopływów – na odcinku od źródeł do miejscowości Schwedt, poniżej Frankfurtu nad Odrą. Zarządowi podlegały Urzędy Budownictwa Wodnego we Wrocławiu, Brzegu, Opolu, Gliwicach, Raciborzu, Ścinawie i Otmuchowie. Sprawował nadzór nad żeglugą rzeczną, budową i konserwacją szlaków wodnych, budową mostów, nadbrzeży, śluz, jazów, zbiorników retencyjnych, hydroelektrowni i innych budowli hydrotechnicznych. Podlegały mu także takie sprawy, jak: zabezpieczenia przeciwpowodziowe, kataster rzeczny i prawo wodne, a także wodociągi i kanalizacja miast i wsi na Śląsku oraz melioracja i nawadnianie pól.

⁴⁰ ZRRO., I/41, I/96 i 97.

⁴¹ ZRRO., I/100.

⁴² ZRRO., I/117 i 118.

⁴³ ZRRO., I/205.

miejsowości, własności państwowej, kościelnej, dworskiej oraz miejskiej. Odczytujemy również i z tego okresu nazwiska ówczesnych właścicieli użytków rolnych. Dostrzegamy charakterystyczny dla nadbrzeżnego krajobrazu układ pól, ogrodów, łąk, pastwisk, lasów, a także lokalizacji wapiennika, młyna, składu drewna, pałacu i strzelnicy.

Równie cenne, chociaż młodsze są jeszcze dwie inne mapy. Pierwsza, wykonana przez Gabriela – przedstawia Odrę poniżej Wrocławia aż do Starego Dworu. Obejmuje ona takie miejscowości, jak: **Uraz**, **Raków**, **Kotowice** i **Paniowice**. Widać na niej: drogi, pola, śluzy, mosty, przeprawę promową, folwarki, gospody i dom przewoźnika⁴⁴. Druga – autorstwa Roehla, Loethe i Stracha jest kopią wykonaną w 1820 r. przez Ullmanna – przedstawia odcinek Odry od **Urazu** do Zakrzowa, z przeglądowym odwzorowaniem terenu i znajdujących się na nim obiektów⁴⁵.

We wrocławskim Archiwum jest jeszcze przechowywanych kilkadziesiąt map z Zarządu Regulacji Rzeki Odry. Najczęściej pochodzą one z II poł. XIX, ale i I poł. XX w., co nie pomniejsza ich wartości jako źródła historycznego. Większość z nich dotyczy Odry w okolicy **Urazu**. Uważny Czytelnik może wszak być zdziwiony, że przy omawianiu odwzorowania terenu powtarza się określenie 'własność miejska', skoro dotychczas **Oborniki** – jedyne miasto w gminie – leżą kilkanaście kilometrów od tej rzeki. Tym miastem był **Uraz**, który pod koniec lat 20. XX w. miał około 1 500 mieszkańców.

Wielką wartość historyczną mają też mapy Komisji Generalnej, które w znacznej części były wykonane na papierze czerpanym i w większości rękopiśmiennie. Sporządzano je

w celu regulacji stosunków własnościowych. Przedstawiają użytki rolne z naniesionymi granicami parcel i nazwiskami ich właścicieli bądź dzierżawców. Nazwiska, ale też nazwy terenowe i nazwy innych obiektów topograficznych, stanowią ważne źródło w badaniach językoznawców. Pod tym względem podobną wartość poznawczą mają wspomniane wyżej mapy odcinków Odry. Warto tu podkreślić, że wiele nazwisk, jak i nazw terenowych, ma brzmienie oraz znaczenie polskie.

Najstarsza spośród map Komisji Generalnej, pochodząca z 1819 r., przedstawia folwark w usytuowaniu zabudowań wsi **Gołędzinów**⁴⁶, ale obejmuje swoim zasięgiem również inne miejscowości, m.in.: **Pęgów**, **Oborniki** i **Wilczyn**. Zaznaczone są na niej ciekie wodne, drogi, grunty rolne i lasy. Oborniczanie interesują zapewne dwa inne przedstawienia kartograficzne autorstwa Opitza z 1821 r., które ukazują pełne odwzorowanie rozległego folwarku w samych **Obornikach**⁴⁷. Układ pól, użytków rolnych, lasów i budynków o różnym przeznaczeniu dają wyobrażenie o jego ówczesnym stanie gospodarczym. Kolejne, stare mapy Komisji Generalnej poszerzają naszą wiedzę o ludziach i miejscowościach Ziemi Obornickiej. I tak mamy w swoich zbiorach: 1) Mapę wsi **Siemianice** sporządzoną w związku z przyłączeniem części parcel do wsi, ale jednocześnie odłączeniem z niej pastwiska i łąki. Widzimy na niej zasięgi użytków rolnych wraz z napisami nazwisk użytkowników i lokalizację młyna wiatrakowego⁴⁸; 2) Trzy mapy przedstawiające wieś, a właściwie ówczesną kolonię **Morzęcin Wielki**, oraz wieś **Wielką Lipę** i **Osolin**. Autorem dwóch pierwszych był Geissler, trzeciej R. Fischer. Jest na nich plan sytuacyjny wsi, zabudowa-

⁴⁴ ZRRO., I/423. Linke Hälfte der IV Abtheilung II Blattes von der Oder Strom Karte von dem Kretscham Sandberg bis zum Dorfe Althoff an Königl. Regierungs Departament Breslau. Brak określenia skali. Opracował w 1821/1822 Gabriel. Ten sam odcinek Odry przedstawia jeszcze inna interesująca mapa, chociaż nieznanego autorstwa. Wśród szczegółowego odwzorowania granic własności dworskiej, miejskiej, gminnej, chłopskiej, wałów przeciwpowodziowych i zabudowy, naniesione jest też Jezioro Prężyckie. ZRRO., I/284.

⁴⁵ ZRRO., I/771.

⁴⁶ Kom. G., T. 144.

⁴⁷ Kom. G., T. 106 i 60.

⁴⁸ Kom. G., T. 41.

nia jej i folwarku oraz nazwiska użytkowników gruntów⁴⁹; 3) Mapy Geisslera, przedstawiające łąki w gminie Oborniki, sporządzone w związku z toczącą się sprawą o odszkodowanie oraz rozszczeniową chłopów z kilku wsi, m.in. z **Kowal**, czy wreszcie mapa pastwiska we wsi **Wielka Lipa i Osola**⁵⁰.

Na koniec omawiania map Komisji Generalnej warto jeszcze wspomnieć o pochodzącym z 1833 r. planie sytuacyjnym alei we wsi **Wilczyn**, na mocy postanowienia Sądu Krajowego w Oleśnicy – w procesie przeciwko właścicielowi majątku rycerskiego Stahrowi – została przyznana wieśniakowi Schefferowi⁵¹.

Oddzielną grupę kartografików stanowią mapy pochodzące głównie z zespołu Rejencji Wrocławskiej, obrazujące obiekty architektoniczne. Przypomnijmy jeszcze raz i w tym miejscu, że prezydentowi rejencji podlegało też szkolnictwo na poziomie podstawowym oraz średnim. W zakresie kompetencji jego urzędu pozostawały sprawy: administracyjne, finansowe, a także budowy, rozbudowy i remontów obiektów szkolnych. Znaczna część zachowanych we wrocławskim Archiwum map dotyczy zwłaszcza samych budynków szkolnych. Są to plany sytuacyjne budynków, rysunki ich elewacji i kondygnacji, a nawet konstrukcji, stolarki, ogrzewania, kanalizacji i wyposażenia klas.

Duży zbiór map dotyczy szkoły ewangelickiej i katolickiej w **Bagnie**. Szkołę ewangelicką projektowano jako jednoklasową placówkę oświatową dla około 65-70 uczniów⁵². Na innej mapie z 1913 r. jest szkoła parafialna w tej samej wsi, zwana 'zakrystiańska'. Oprócz jej przekrojów podłużnych i poprzecznych, rzutu przyziemia, poddasza oraz piwnic, jest

także rysunek budynku stajni⁵³. Ten ostatni obiekt może dzisiaj wydawać się osobliwy, ale w realiach początku XX stulecia zaprzęgi konne były podstawowym środkiem transportu ludzi i towarów również dla potrzeb szkoły. Na jeszcze innych planach szkoły w **Kowalach** z 30. lat XX w., autorstwa Maula, widzimy na jej rysie sytuacyjnym też nietypowy budynek gospodarczy, a mianowicie pralnię⁵⁴.

Wyjątkowo liczne materiały zachowały się do kościoła ewangelickiego i szkoły ewangelickiej oraz katolickiej w **Urazie**. Mapy pochodzą z lat 1887-1913 i, co zasługuje na uwagę, stanowią niemal kompletną dokumentację tych obiektów, począwszy od projektu wstępnego do wersji ostatecznej. Dokumentacja kościoła ewangelickiego zawiera: widok ogólny, przekroje, w skali 1:25 a nawet 1:10. Jest to dokumentacja bardziej techniczna niż kartograficzna⁵⁵. Interesujące poznawczo są też mapy wspomnianych szkół. Katolicka zobrażona jest na trzech, a ewangelicka na dwóch arkuszach⁵⁶. Posiadamy też w Archiwum pojedyncze egzemplarze mapy szkoły w **Zajączkowie i Wilczynie**. Niewielki natomiast zbiór map jest do obiektów szkolnych w samych **Obornikach**. Zachowała się jednak pojedyncza dokumentacja dla szkoły katolickiej i ewangelickiej, a także szkoły ludowej (Volksschule)⁵⁷. Zwierają one rysunki i szkice nowo projektowanych budynków.

Naszą wędrowkę w przeszłość zakończymy oglądem fotografii przechowywanych w *Zbiorze Ikonograficznym*. Zachowały się zdjęcia dla dwóch miejscowości – **Obornik i Wilczyna**. Uzdrowiskowo-kuracyjny charakter **Obornik** znakomicie odzwierciedla kolekcja dawnych fotografii. Obok więc zdjęć

⁴⁹ Kom.G., T. 161, 6 i 104.

⁵⁰ Kom.G., T. 14 i 102.

⁵¹ Kom.G., T. 102.

⁵² Rej.Wr., II/130-134.

⁵³ Rej.Wr., II/135.

⁵⁴ Rej.Wr., II/290 i 291.

⁵⁵ Rej.Wr., II/134, I/1909, I/2-1/5, I/7; Evangelische Kirche in Auras, 1:25 i 1:50, podpisał Sangert, 1893 r.; Rej.Wr., I/9, I/13; I/1910;. I/4; I/10-1/12.

⁵⁶ Rej.Wr., II/45- II/49.

⁵⁷ Rej.Wr., II/670 i II/671; II/673 i II/674.

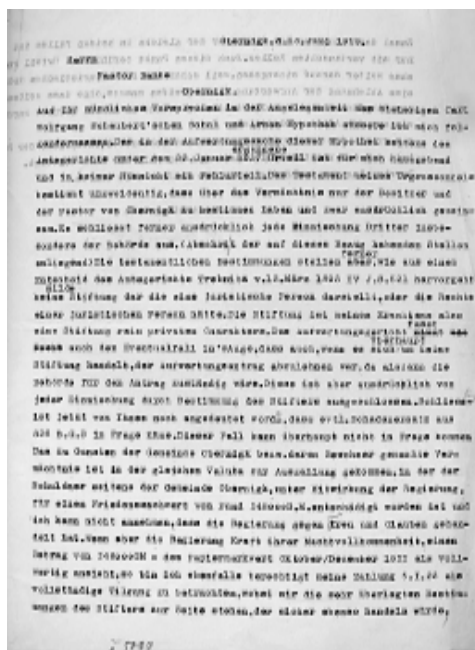

14. Dawny zbor ewangelicki w miejscowości Wilczyn. Rok 1920.

‘Domu małego dziecka’ i sanatorium ‘Friedrichshöhe’ zachowała się fotografia drewnianego budynku mieszkalnego, który daje wyobrażenie o dawnej zabudowie uzdrowska⁵⁸. Bardziej jednolitą kolekcję tworzą zdjęcia kościoła ewangelickiego w **Wilczynie**.

Wszystkie fotografie tej świątyni pochodzą z 1920 r. i przedstawiają jej widok zewnętrzny oraz wewnętrzny⁵⁹.

Moja funkcja przewodnika Czytelników w historycznej wędrówce po Ziemi Obornickiej udokumentowanej zasobami Archiwum Państwowego we Wrocławiu dobiegła końca. Dalszą – mogą odbywać już sami, rozmyślając nad treścią poszczególnych dokumentów zestawionych poniżej w katalogu. Jeżeli te dwie ‘wędrówki w czasie i przestrzeni’ umożliwią Czytelnikom spojrzenie na dzieje Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej w sposób szerszy i bardziej zrozumiały, to będzie świadczyło, że archiwista dobrze wywiązał się również w tym opracowaniu ze swego zadania.

15. Odpis dokumentu z realizacji testamentu Carla Wolfganga Schauberta. Rok 1929.

⁵⁸ Zb.Ik., nr 386 i 387; 391.

⁵⁹ Zb.Ik., 704/2; 700-703;704/1.

KATALOG DOKUMENTÓW O PRZESZŁOŚCI LUDZI I MIEJSCOWOŚCI ZIEMI OBORNICKIEJ. DO CZĘŚCI I. OD II POŁ. XII DO I POŁ. XX W.

BAGNO

1301, 7 IV, Trzebnica. Henryk ks. Śląska i pan Głogowa sprzedaje Teodorykowi opatowi klasztoru w Lubiążu (Lubens) swój las koło Urazu (Uradz) oraz podane dobra. Las przylegał do wsi Heinrichsdorf (później Heinzen-dorf), obecnie Bagno.

Or. łac., perg., na zielono-czerwonych sznurach pieczęć księcia z kontrasigillum, Rep. 91, nr 132, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, Breslau 1892, nr 2630, s.5.

1337, 20 I, Wrocław. Henryk von Haugwitz starosta księstwa wrocławskiego stwierdza, że Jeszko z Siemianic sprzedał 15 łanów w Bagnie, k. Urazu z przyległościami Poppo von Haugwitz.

Odpis w najstarszym kopiarzu ks. wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 33 b., Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5819, s.135 i 136.

1337, 2 XI, Wrocław. Henryk von Haugwitz starosta księstwa wrocławskiego stwierdza, że Bernard, syn Bernarda de Baruth przekazał swe dobra w Bagnie, k. Urazu z przyległościami Poppo von Haugwitz

Odpis w najstarszym kopiarzu księstwa wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 39 b., Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5988, ss.183.

1338, 2 I, Wrocław. Konrad de Borsnicz starosta księstwa wrocławskiego stwierdza, że przekazał swe prawa i dominium we wsi Bagno w okr. urazkim, które odkupił od zamku w Urazie, na ręce Poppo von Haugwitz.

Odpis w kopiarzu księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, Landbuch A, fol. 40, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1930, nr 6031, s.3.

1359, 9 I, Wrocław. Rada miasta Wrocławia stwierdza, że Reinard de Czirna sprzedał z 22 grzywien i 1/2 grzywny czynszu ze swych dóbr w Bagnie rycerzowi Witkowi Boemi z prawem ich zastawu.

Księstwo Wrocławskie, 3 A, s.30; Regesty śląskie, pod red. W. Korty, t. IV, Wrocław 1990, nr 346, s.136 i 137.

Akta miasta Wrocławia

sygn.10623. Acta die Gräntzen zwischen Riemberg und denen Güthern Zuhelwitz, Heintzendorf, Oberrick, Gross Leipe, Pathendorf betr. (Akta dotyczące granic między Rościśławicami a dobrami w Ciecholowicach, Bagnem, Obornikami, Wielką Lipą, Paniowicami). Lata 1746-1832.

sygn.10658. Acta betr. den Prozess des Erbscholtisebesitzer Richter und Genossen zu Heintzendorf c/a Stadtoeconomie Breslau als Besitzer in von Riemberg wegen Anerkennung einer Wegerechtigkeit (Akta procesowe właściciela dziedzicznego sołtysa Richtera i poddanyimi w Bagnie a właścicielami dóbr miejskich we Wrocławiu jako posiadaczami w Rościśławicach, w sprawie uznania wyroku sądowego). Lata 1861-1868.

BORKOWICE

1218. Henryk, ks. Śląska, określa ponownie uposażenie klasztoru trzebnickiego, wymienia szczegółowo wszystkie miejscowości i sposób ich przejścia na własność klasztoru oraz ponownie oznacza granice włości trzebnickiej. Książę położył kamienie graniczne ujazdu trzebnickiego – dziewiąty między Węgrzynowem i Borkowicami, a 10 między wsią Desne i górą, która oddziela Trzebnicę od Powidzka, Malczowa i Borkowic, 11 natomiast między Malczowem, Rzepatowicami i Borkowicami.

Or. łac., perg., Rep. 125 nr 20, na czerwonym sznurze pieczęć księcia. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. I, Wrocław 1959, nr 193, s.187

1287, 8 VII, Wrocław. Henryk, ks. Śląska, pan Wrocławia, sprzedaje swemu mierniczemu

Chrystianowi i Henrykowi von Sponsberg polskie wsie Borkowice i Swaratowice, w celu założenia ich na prawie niemieckim.

Odpis w kopiarzu księstwa oleśnickiego z XIV w. Księstwo Oleśnickie d. 22 a, s.104 i 105. Schlesisches Urkundenbuch, t. V, red. W. Irgang, Köln 1993, nr 349, s.271.

Akta Składnica Ewangelickich Ksiąg Metrykalnych we Wrocławiu.

Wieś Borkowice należała do gminy ewangelickiej w Trzebnicy. Zachowały się księgi: chrztów z lat 1766-1822 i małżeństw z lat 1766-1827.

GOŁĘDZINÓW

1288, 11 I, Wrocław. Ks. Henryk IV Prawy zakłada kolegiatę św. Krzyża we Wrocławiu. Nadaje jej m.in. Gołędzinów: „(...) *in villa Cunzendor omnes fertones decimales*”.

Schlesisches Urkundenbuch, t. V, ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 367, s.287.

1800, 2 XII, Wrocław. Fryderyk Wilhelm III, król Prus, przekazuje Karolowi Henrykowi von Sobotendorf wsie Pęgów oraz Gołędzinów w okr. Wrocławskim i w lennie zamkowym uraskim.

Or. niem., perg., pieczęć króla, Rep. 1 b. Dokumenty Księstwa Wrocławskiego, sygn.130 [dawna 116].

1801, 10 IV, Wrocław. Fryderyk Wilhelm III, król Prus, przekazuje Juliannie Zofii Baumgarten dobra w Pęgowie i w Gołędzinowie.

Or. niem., perg., pieczęć króla, Rep. 1 b. Dokumenty Księstwa Wrocławskiego, sygn.131 [dawna 117].

KOTOWICE

1202, 28 VI – 1203, 22 I, Szczepin – Wrocław. Henryk, ks. Śląska, zakłada klasztor w Trzebnicy pod wezwaniem św. Bartłomieja i nadaje mu uposażenie, co zatwierdzają Henryk, abp gnieźnieński, i Wawrzyniec, bp wrocławski. W dokumencie po raz pierwszy wymieniono Kotowice „(...) *aliud predium, quod Cotouici dicitur, memoratu contuli monasterio cum hominibus, quod etiam totum in usum dei famularum ded*”.

Or. lac., perg., Rep. 125 nr 3, na czerwonych sznurach pieczęć księcia i biskupa Cypriana. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. I, nr 102.

1203, 6 IV, Wrocław. Bp wrocławski, Cyprian, potwierdza darowiznę ks. Henryka klasztorowi trzebnickiemu wraz z dziesięcinami ze Stobna i Ścinawy, a także dziesięciny z pastwisk i stawu w Kotowicach – „(...) *ambitum quoque piscatorum, qui dicitur Cotouic, cum lacu*”.

Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. I, nr 103.

1204. Henryk, ks. Śląska, przekazuje klasztorowi trzebnickiemu podane dobra wraz z mieszkańcami i określa ich powinności wobec klasztoru. Wśród nich byli rybacy z Kotowic, o imionach: „(...) *de Cothouic piscatores Radon, Kranch, Godek, Goli, Hrapek, Buza, Zic, Voyen, Pribis, Viho, Miluy, Carnos filius Pozdek, Volis filius Braces, Radz-lau filius Bartos, Ocun et Rados fillii Goden, Nouos, Mechnati, Stres, Wzgul, Bresnasat, Quilibet istorum debet fasciculum piscium, qui meth dicitur, in feria IIII, alium in feria VI, duo ex his tercium in sabbato*”.

Or. lac., perg., Rep. 125 nr 4, przy dokumencie pieczęć księcia. Schlesisches Urkundenbuch, t. I., ed. H. Appelt, Köln 1963, nr 83, s.65.

1208, 10 VI, Środa Śląska. Henryk, ks. Śląska, nadaje klasztorowi w Trzebnicy na utrzymanie refektorium, Kotowice (Kothowicze) koło Urazu (Wracz) wolną od ciężarów prawa książęcego.

Transumpt lac. z falsyfikatu ks. Karola ziebickiego z 14 X 1514 r., Rep. 125, nr 684, Schlesisches Urkundenbuch, t. I, ed. H. Appelt, Köln 1963, nr 340, s.265.

1208, przed 21 VIII. Henryk, ks. Śląska, potwierdza posiadłości klasztoru trzebnickiego i wyznacza granice ujazdu trzebnickiego. Abp gnieźnieński Henryk Kietlicz i biskup wrocławski Wawrzyniec, potwierdzają tę posiadłości. Wśród nich wymieniono Kotowice: „(...) *vil-lam nomine Kotouici cum hominibus et cum omni, que ille circuivi*”.

Or. lac., perg., Rep. 125, nr 10, na czerwonych sznurach 4 pieczęcie – ks. Henryka Brodatego, abp Henryka, na żółto-czerwonych sznurach pieczęć bp Waw-

rzyńca, a na czerwono-zielonych kapituły wrocławskiej. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, nr 130, s.39.

1216, 5 II, Lateran [Rzym]. Papież, Innocenty III, bierze klasztor trzebnicki pod opiekę Stolicy Apostolskiej i zatwierdza jego dobra; bulla papieska wymienia też wieś Kotowice (Chotowici).

Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. I, nr 174, s.140.

1208, 10 VI, Uraz. Henryk, ks. Śląska, zwalnia wieś Kotowice klasztoru w Trzebnicy, leżącą pod Urazem, od wszelkich ciężarów prawa książęcego: „(...) *villam meam Cothowiczi nominatam prope Wracz positam*(...). Incole vero pretacte ville Cothowicz coram castellano super causis singulis citati non respondebun”.

Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. I, nr 242, s.289.

1218. Henryk, ks. Śląska, określa ponownie uposażenie klasztoru trzebnickiego, wymienia szczegółowo wszystkie miejscowości i sposób ich przejścia na własność klasztoru oraz ponownie oznacza granice włości trzebnickiej. Wśród nich wieś Kotowice: „(...) *villa nomine Kotouici cum homiibus et cum omni, quod ille circuiui*”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 20, na czerwonym sznurze pieczęć księcia. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. I, nr 193, s.187.

1235, 5 VII, Perugia [Włochy]. Papież Grzegorz IX, bierze klasztor w Trzebnicy pod opiekę i zatwierdza jego posiadłości, jak również przywileje cystersów. Dokument wymienia wśród posiadłości klasztoru Kotowice – ‘*Chotouici*’.

Or. łac., perg., Rep. 125 nr 41, Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, Köln 1977, t. II, nr 100, s.64.

1245, 9 VIII, Lyon [Francja]. Papież Innocenty IV, na prośbę bp wrocławskiego Tomasza, bierze biskupstwo wrocławskie pod opiekę papieską i zatwierdza jego posiadłości. Dokument wymienia też wieś Kotowice – ‘*Cotouici*’.

Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, Köln 1977, t. II, nr 287, s.173.

1267, 19 III, Viterbo [Włochy]. Papież Klemens IV, bierze klasztor w Trzebnicy pod swą opiekę i zatwierdza jego posiadłości, jak i przywileje cystersów. Dokument wymienia wśród posiadłości klasztoru Kotowice i Raków – „(...) *possessiones Cotouici et Rocoze dictas cum decima et omnibus pertinentiis earundem*”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 100, na czerwono-żółtych sznurach bulla papieska. Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, Köln 1988, t. IV, nr 14, s.16.

1294, 8 XII, Trzebnica. Eufrozyna, ksieni klasztoru w Trzebnicy, sprzedaje Konradowi, synowi Mikołaja wójta trzebnickiego, swe dobra w Kotowicach (Cotowicz) nad Odrą (Oderam) w celu lokowania na prawie średzkiem: „(...) *hereditatem*(...) *wlgariter Cotowicz nuncupatam circa Oderam sitam*”. Dokument wymienia pierwszego sołtysa wsi, Konrada, który otrzymał do lokowania wsi 6 wolnych łąnów, wolnych od dziesięciny i innych powinności. We wsi były 4 ogrody, teren bagnisty, przyległy do lasu Racoua.

Or. łac., perg., na czerwonych sznurach pieczęć ksieni, Wr., Rep. 125 nr 138. Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, Köln 1998, t. VI, nr 172, s.138 i 139.

1336, 8 X, Chrzęstawa Wielka. Konrad von Borsnicz, starosta księstwa wrocławskiego, na prośbę opata klasztoru Najświętszej Marii Panny na Piasku we Wrocławiu i Chrystiana, prokuratora klasztoru klarysek we Wrocławiu, rozstrzyga spór między nimi o las oraz o chłopów i mieszkańców podanych wsi. W dokumencie są wymienione też Kotowice (Quothowicz).

Kopia dokumentu zawarta w kopiarzu klasztoru klarysek, Rep. 135. D18, fol. 75. Przedruk: J. Heyne, Dokumentirte Geschichte des Bisthums Breslau, t. I, s.869.

1341, 20 VI, Nysa. Konrad z Lwówka Śląskiego, adwokat konsystorza wrocławskiego, rozstrzyga spór między szpitalem krzyżowców św. Michała w Świdnicy i dziedzicami wsi Mościsko k. Dzierżoniowa. Jako świadek dokumentu wystąpił po raz pierwszy pleban w Kotowicach, Herman.

Or. łac., perg., Rep. 66, nr 131. Regest dokumentu opublikowany w: Regesten zur schlesischen Geschich-

te, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1930, nr 6615, s.172.

1358, 16 IX, Brzeg. Ludwik, ks. Śląska i pan Brzegu, stwierdza, że rycerz Mikołaj Czambor ustanowił opiekunem swych dziedziców na zamku w Kotowicach (castrum in Kathawicz) rycerza Wierzbiętę, starostę Królestwa Polskiego.

Kopia dokumentu zawarta w kopiarzu Księstwa Wrocławskiego z XIV w., Rep. 21, nr 1 A, k. 46 i 47, Regesty śląskie, red. W. Korta, t. IV, Wrocław 1992, nr 184, s.69.

1383, 12 II, Wrocław. Jerzy Fulschussil, kanonik otmuchowski i oficjał wrocławski, rozstrzyga spór między Ziemowitem, księciem cieszyńskim, jako przeorem i Mikołajem Stenzelem, komturem joannitów w Brzegu, a Mikołajem, synem Sambora z Kotowic (Ketzendorf), o patronat nad kościołem w Nowej Wsi Wrocławskiej (Neudorf) i przekazuje ten patronat joannitom brzeskim.

Or. łac., perg., nacięcie po pasku pergaminowym pieczęci oficjała, znak notarialny Konrada Czipsa, syna Mikołaja de Slawkindorf kleryka diec. Esztergom i not. publ., Rep. 3, nr 514 a. (573).

1398, 12 III, [Wrocław]. Wymienieni ławnicy krajowi we Wrocławiu stwierdzają, że szafarz klasztoru w Trzebnicy pobrał należności z Kotowic (Cothowicz) dla klasztoru trzebnickiego.

Or. niem., perg., na paskach pergaminowych pieczęcie wójta i szczepek pieczęci ławy, Rep. 125 nr 293 (279), Katalog dokumentów przechowywanych w archiwach państwowych Dolnego Śląska, t. VII, opr. R. Stelmach, Wrocław 1993, nr 400, s.90

1489, 29 VI, Kotowice. Adam Bież, dziedzic wsi Kotowice, wraz z matką i rodzeństwem zatwierdzają posiadanie karczmy w Kotowicach przez Jana zw. Bujar wraz z ogrodem i przynależną do niej rolę, nakładając na niego obowiązek pobierania napojów do wyszynku za zamówieniem.

Or. perg., czeski, brak pieczęci, Archiwum Elżbietańskie, sygn.48.

1514, 14 I, Oleśnica. Karol, ks. Śląska, pan Oleśnicy, Ziębic i hr. kłodzki, zatwierdza dokument Mikołaja Tanchan, oficjała wrocławskiego z 1485 r., który rozstrzygnął spór między klasztorem trzebnickim a Janem Debitsch

Keredem z Lubnowa k. Ząbkowic Śląskich o dobra w Kotowicach, na korzyść klasztoru. Or. łac., Rep. 125, nr 678, brak pieczęci.

1514, 23 IX, Wrocław. Grzegorz Lengisfelt, magister sztuk, kantor i oficjał wrocławski, zatwierdza dokument Mikołaja Tanhan, doktora praw, kantora i oficjała wrocławskiego z 1485 r., dotyczący rozstrzygnięcia sporu na korzyść klasztoru trzebnickiego o dobra we wsi Kotowice (Cothewicz) z Janem Debitsch, dziedzicem z Lubnowa.

Or. łac., perg., na pasku pergaminowym pieczęć oficjała, Rep. 125 nr 682.

1514, 14 X, Oleśnica. Karol, ks. Śląska, pan Ziębic, Oleśnicy i hr. kłodzki, zatwierdza dokument Henryka I Brodatego, księcia śląskiego z 1208 r., poświadczający nadanie przez księcia wsi Kotowice z przyległościami i dochodami, przeznaczonymi na rzecz wyżywienia mniszek trzebnickich.

Or. łac., perg., na pasku pergaminowym pieczęć księcia, Rep. 125, nr 684.

1523, 5 VI, Wrocław. Rada miasta Wrocławia oznajmia, że między Ernestem Debitsch, reprezentującym klasztor trzebnicki, a Nikelem Schreibersdorff, została zawarta umowa w związku ze sporem o staw zlokalizowany przy granicy Kotowic.

Or. niem., perg., na czerwono-żółtych sznurach pieczęć starosty księstwa wrocławskiego, Rep. 125, nr 709.

1529, 22 IX, Wrocław. Rada miasta Wrocławia, jako starosta księstwa wrocławskiego, informuje, że Melchior Brockendorff, sędzia dworu, ogłosił rozstrzygnięcie sporu między klasztorem w Trzebnicy i Ernestem Debitsch. Klasztor skarży się, że Ernest przez wybudowanie grobli spowodował, że wody zalały wieś Kotowice, w której duże straty ponieśli mieszkańcy wsi. Debitsch ma przywrócić pierwotny bieg tych wód.

Or. łac., perg. na biało-czerwonych sznurach pieczęć starosty, Rep. 125, nr 720.

1554, 17 VII, Trzebnica. Katarzyna Stoschin, ksieni klasztoru w Trzebnicy, zatwierdza dokument ksieni Eufrozyny z 1294 r., o nadaniu wsi Kotowice klasztorowi.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 769 i 770 (na drugim dokumencie pieczęć ksieni i klasztoru).

Akta Księstwa Wrocławskiego

sygn.621. Acta von Auflegung der Execution dem Stifte Tribenitz wegen versessener Steuern auf die Stiftsgüter Kamienz, Breithe und Kottwitz (Nałożenie egzekucji na klasztor w Trzebnicy dotyczącej podatków z dóbr klasztornych w Kamieńcu Wrocławskim, Breithe i w Kotowicach), Lata 1640-1646.

Akta miasta Wrocławia

sygn.1464. Acta die zwischen E. Hochlöbliche Magistrat und den Fürstliche Stift zu Trebnitz über die letzteren sich angemassen und auf der Grenze zwischen Kottwitz und Peiskerwitz stehende Grenz-Eichen entstandenen Streitigkeiten (Spór między Magistratem i klasztorem w Trzebnicy o określenie granic między Kotowicami a Piskorzowicami). Lata 1768-1778.

sygn.1489. Acta betr. die Grabung eines neues dahals zur Deckung der Odere Krümmung bei Kottwitz (Akta dotyczące wykopania nowego jazu na Odrze koło Kotowic). Lata 1775-1783.

sygn.1490. Acta wegen des zwischen Auras und Peiskerwitz, Kottwitz und Pannwitz und Herrnpotsch zuziehenden neuen Oder-Canal (Akta dotyczące nowego kanału na Odrze między Urazem i Piskorowicami, Kotowicami i Paniowicami a Pracjami Odrzańskimi). Lata 1752-1803.

sygn.1575. Acta von der Regulierung des Oder-Kanals zwischen Pannewitz, Kottwitz und Herrenpotsch ingl. Resituierung des alten Oder-Laufes (Regulacja kanału na Odrze między Paniowicami, Kotowicami i Pracjami i odbudowa pierwotnego biegu). Lata 1797-1808.

KOWALE

1202, 28 VI-1203, 22 I, Szczepin – Wrocław. Henryk, ks. Śląska, zakłada klasztor w Trzebnicy pod wezwaniem św. Bartłomieja i nadaje mu uposażenie, co zatwierdzają Henryk, abp gnieźnieński i Wawrzyniec, bp wrocławski.

W dokumencie podano miejsca ustawienia kamieni granicznych w Kowalach i Malczowie – „(...) *nonus ubi Biscopichi, Couale, Malchouo conveniunt*”.

Or. lac., perg., Rep. 125, nr 3, na czerwonych sznurach pieczęcie księcia i biskupa Cypriana, Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959, nr 102.

1208, przed 21 VIII. Henryk, ks. Śląska, potwierdza posiadłości klasztoru trzebnickiego, wyznacza granice ujazdu trzebnickiego. Abp gnieźnieński Henryk Kietlicz i bp wrocławski Wawrzyniec potwierdzają te posiadłości. Wśród nich wymieniono: „(...) *ei loco ipsius dedi Kouale et villam Zuantossi(...)*”; [zaś trzynasty kamień graniczny stał między Swaratowiami a Kowalami i Malczowem].

Or. lac., perg., Rep. 125, nr 10, na czerwonych sznurach 4 pieczęcie – ks. Henryka Brodatego, abp Henryka, na żółto-czerwonych sznurach pieczęć bp Wawrzyńca, a na czerwono-zielonych kapituły wrocławskiej, Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959, nr 130, s.39.

1218. Henryk, ks. Śląska, określa ponownie uposażenie klasztoru trzebnickiego, wymienia szczegółowo wszystkie miejscowości i sposób ich przejścia na własność klasztoru oraz ponownie oznacza granice włości trzebnickiej. Wśród nich i Kowale: „(...) *et in loco ipsius decime dedi Kouale*”.

Or. lac., perg., Rep. 125, nr 20, na czerwonym sznurze pieczęć księcia. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959 nr 193, s.185.

Akta Katasteru Karolińskiego

sygn.103, Kowale. Jednostka zawiera podatki płacone przez ogrodników (12 tabl., s.263), z pastwisk (83 tabl. s.264), i z leśnictwa (30 tabl., s.264), wykaz poddanych i ich powinności (19 nazwisk, s.265), prac leśnych (s.270, 274 i 275), specyfikę prac ogrodniczych (s.271 i 272) oraz wypasu owiec (s.273).

Akta Księstwa Oleśnickiego

sygn.1086. Die Ermordung des Peter Moritz gewessenen Herzogl. Oelschen Rathe F. Ch. Schultz wider den F. Oelschen Kammerdiner Baumbesichtigen assessini (Zamordowanie Piotra Moritza, radcy dworu księcia oleśnickiego). Lata 1671-1681.

KURASZKÓW

1288, 11 I, Wrocław. Ks. Henryk IV Prawy zakłada kolegiatę św. Krzyża we Wrocławiu. Wśród nadań księcia znajdujemy zapis o miejscowości Kuraszków: „(...) *item in Curascope quatuor marce*”.

Schlesisches Urkundenbuch, t. [?], ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 367, s. 287.

1359, 6 II, Avignon [Francja]. Maciej, syn Wolfharda de Ruspach, kleryk diecezji padewskiej i notariusz publiczny, zatwierdza podane dokumenty związane ze sporem o kanonikat i prebendę między kanonikiem wrocławskim a plebanem na Ołbinie we Wrocławiu, i ustanawia wśród egzekutorów tego postanowienia między innymi plebana w Kuraszkowie (Kurascow).

Or. łac., perg., Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu, Dokumenty ułożone wg sygnatur literowych, HH 18, Regesty śląskie, red. W. Korta, t. IV, Wrocław 1992, nr 384, s. 152.

1565, 22 IV, Oleśnica. Karol Krzysztof, ks. ziębicki i oleśnicki, jako zastawiający, Melchior Wierusz z Rakowa, Krzysztof Koschlig z Obornik i Jan Buntosch z Kuraszkowa, jako mieszczanie i inni, przekazują Andrzejowi Chweidigerowi z Czernicy Wrocławskiej dokument zastawny na 3 000 guld. weg.

Dokument niezachowany. Pozostał regest dokumentu w inwentarzu dokumentów Księstwa Oleśnickiego, Rep. 132 c. Depozyt Księstwa Oleśnickiego nr 862. Był to oryg. papierowy z 7 pieczęciami.

Akta Katastru Karolińskiego

Kuraszków. Dochody z ogrodnictwa, wypasu owiec, leśnictwa (660 tal.), wykazy ogrodników, młynarzy, owczarzy, leśników, a także pieczęcie (s. 135).

Śląski Konsystorz Ewangelicki Prowincji Śląskiej we Wrocławiu

II/6271-6273. Die Angelegenheiten der ewangelischen Kirche Lindenwaldau (Sprawy kościoła ewangelickiego w Kuraszkowie). Lata 1833-1942.

II/6274. Visitations Akten (Akta wizytacji). Lata 1907-1937.

II/6275 i 6276. Die Vermögens-Verwaltung der ewangelischen Kirche (Zarządzanie majątkiem kościoła ewangelickiego). Lata 1880-1938.

II/6277. Begräbnissplätze (Cmentarze). Lata 1882-1939.

II/6278 i 6279. Bau und Reparaturen der ewangelischen Kirche und Amtswohnungen der Kirchenbeamten (Budowa i remonty kościoła ewangelickiego oraz mieszkań służbowych urzędników kościelnych). Lata 1879-1938.

II/6280 i 6281. Etats und Kassen Sachen, sowie Rechnungs-Extracte der Parochie 1881-1943 (Sprawy budżetowe, kasowe i rachunkowe parafii w latach 1881-1943).

II/6282 i 6283. Steuer Acten (Akta podatków). Lata 1909-1944.

II/6284 i 6285. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie, uposażenie i zakres obowiązków duchownych). Lata 1883-1942.

II/6286 i 6287. Pfarrbesoldungs Akten (Akta parafialne dotyczące uposażeń). Lata 1898 – 1944.

II/6205. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie, wynagrodzenie i obowiązki osób duchownych). Lata 1891-1943.

LUBNÓW

1336, 16 X, Wrocław. Konrad von Borsnicz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Piotr von Prittitz, za zgodą swej matki Aleny i brata Jana, zapisał w testamencie swej żonie Elżbiecie swoje posiadłości w Lubnowie w okr. uraskim.

Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 33 b., Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5729, s. 113.

1336, 11 XI, Wrocław. Konrad von Borsnicz, starosta Księstwa Wrocławskiego, stwierdza, że Hanko, syn Jana Cnuso z Rosochatej, za-

stawił 3 łany i nieużytki w folwarku w Lubnowie oraz 4 konie i 100 owiec za 17 grzywien na 3 lata Mikołajowi i mieszczaninowi wrocławskiemu Krystianowi z Kątów Wrocławskich. Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 30, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5747, s.117.

1339, 12 II, Wrocław. Henryk von Haugwitz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Jan, Peczeko i Mikołaj, synowie Jana zwanego Cruse, sprzedali 3 łany ziemi w folwarku w Lubnowie z przyległościami i dominium za 65 grzywien groszy praskich Mikołajowi, bratu Hermana burgrabiego i jego potomnym.

Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 52 b, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1930, nr 6220, s.56.

1342, 8 IV, Wrocław. Henryk de Stercza, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Mikołaj, brat Hermana burgrabiego uraskiego, zapisał w testamencie 6 łanów ziemi w Lubnowie w dystrykcie uraskim, 3 łany folwarku i 3 łany nieużytków swej żonie Katarzynie, córce Jana Cruse.

Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 64 b, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1930, nr 6785, s.228.

1801, 22 XII, Wrocław. Fryderyk Wilhelm III, król Prus, przekazuje Fryderykowi Leopoldowi Wildeger na Lubnowie folwark Zawiszów w okr. wrocławskim.

Or. niem., perg., pieczęć króla, Rep. 1 b. Dokumenty Księstwa Wrocławskiego, sygn.255 [dawna 443].

Akta miasta Wrocławia

sygn.10621. Die Greutz-Streitigkeiten zwischen Riemberg und Liebenau (Spory graniczne między Rościśławicami a Lubnowem). Lata 1714-1726.

MORZĘCIN

Akta Katasteru Karolińskiego

Dochody w Morzęcinie z wypasu i leśnictwa oraz wykazy owczarzy i leśników (218 tabl.).

OBORNIKI ŚLĄSKIE

1305. Rejestr dziesięcin opłacanych Kurii biskupiej wrocławskiej. W dziale B, dotyczącym okręgu wrocławskiego, wśród wsi należących do okręgu wokół Przychowej koło Ścinawy nad Odrą, czytamy: „(...) *Item in Obora, cuius libertas nunc expiravit*”, co oznaczałoby, że w tej wsi wygasły posiadane dotąd przez ludność jakieś wolności i zwolnienia z opłat na rzecz biskupstwa.

Liber Foundationis Episcopatus Wratislaviensis, ed. H. Markgraf i W. Schulte, Codex diplomaticus Silesiae, t. XIV, Breslau 1889, s.59.

1321, 10 I, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, potwierdza układ zawarty z Konradem księciem namysłowskim. Konrad wg układu otrzymał dobra wokół Żmigrodu, miasta Prusice i Oborniki (Obernick).

Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, nr 4184, s.199.

1338, 16 VIII, Psie Pole. Henryk von Haugwitz, starosta księstwa wrocławskiego, potwierdza Konradowi, księciu oleśnickiemu, posiadanie Obornik i Wilczyna.

Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, s. 103 i 104, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1923, nr 6135, s.30.

1382, 22 IV, Rzym (apud sanctum Petrum). [Włochy]. Papież Urban VI rozstrzyga spór między książętami śląskimi, rycerzami i mieszczanami w Wołowie a klasztorem cystersów w Lubiążu o dziesięcinę. Jako jedna ze stron wystąpił Gunczelin Kale (in Obirig) z Obornik.

Or. łac., perg., na czerwono-złotychn sznurach bulla papieska, Rep. 91, nr 363.

1403, 2 VII. Katarzyna, księżna brzeska i księżniczka trzebnicka, zatwierdza dawniejsze nadanie księcia Henryka I Brodatego dla klasztoru w Trzebnicy z 1224 r. Wśród świadków dokumentu ksieni wystąpił ksiądz z Obornik: „(...) *Martinus pleban in Obornik*”. To najstarszy znany nam z imienia pleban w Obornikach.

Dokument łaciński, nie zachował się. Pozostał po nim jedynie regest w repertorium dokumentów klasztoru trzebnickiego, Rep. 125, nr 326.

1445, 11 IV, Uraz. Konrad, ks. Śląska, pan Oleśnicy, stwierdza, że Mikołaj Gal z Obornik, zapisał na rzecz ołtarza Miłości Bożej w chórze Najświętszej Marii Panny i św. Jadwigi w kościele w Trzebnicy i jego alaryście, Hermanowi Blasil, 15 grzywien.

Dokument niemiecki, nie zachował się. Pozostał po nim jedynie regest w repertorium dokumentów klasztoru trzebnickiego, Rep. 125, nr 500. Była przy nim pieczęć księcia Konrada.

1516, 14 X, Oleśnica. Karol, ks. ziebicki i oleśnicki, poświadcza, że Wiktoryn Lebell przekazał swe posiadłości i prawa do Obornik na ręce Krzysztofa Kotzliga [Kosłiga].

Or. niem., perg., pieczęć księcia, Rep. 132 c. Depozyt Księstwa Oleśnickiego nr 359 (604).

1565, 22 IV, Oleśnica. Karol Krzysztof, ks. ziebicki i oleśnicki, jako zastawiający, Melchior Wierusz z Rakowa, Krzysztof Koschlig z Obornik i Jan Buntosch z Kuraszkowa, jako mieszczanie i inni, przekazują Andrzejowi Chweidigerowi z Czernicy Wrocławskiej dokument zastawny na 3 000 guld. węg.

Dokument niezachowany. Pozostał regest dokumentu w inwentarzu dokumentów Księstwa Oleśnickiego, Rep. 132 c. Depozyt Księstwa Oleśnickiego nr 862. Był to oryg. papierowy z 7 pieczęciami.

Akta Katastru Karolińskiego

sygn.117, s.1- 42. Wykazane dochody z Obornik [Górnych] i Obornik Dolnych. Obejmowały one z dochodów: 16 tal. (tu odnotowane nazwisko soltysa, Henryka Hartela, w 1725 r.), z lasów – 30 tal. (też rodzina Hartel), a także z hodowli krów i owiec.

Akta miasta Wrocławia

sygn.8441-8444. Grundstück Obernigk 4/6 (Akta gruntowe posesji 4/6 Obornik). Lata 1899-1932.

sygn.8445. Grundstück Obernigk 4/6 Tauschangebot Dr. Köbisch (Akta gruntowe posesji 4/6 Obornik i propozycja zamiany dr. Köbischa). Rok 1925 i 1926.

sygn.8446. Grundstücke der Huppe-Stiftung in Obernigk (Akta gruntowe Fundacji Huppego w Obornikach). Lata 1931-1937.

sygn.10623. Acta die Gräntzen zwischen Riemberg und denen Güthern Zuhelwitz, Heintzendorf, Obernick, Gross Leipe, Pathendorf betr. (Akta graniczne między Rościsławicami, Ciecholowicami, Bagnem, Obornikami, Wielką Lipą i Paniowicami). Lata 1746-1832.

sygn.35781 i 35782. Obernigk. Grundstück Sachen (Oborniki. Sprawy gruntowe). Lata 1925-1937.

sygn.35783. Inventar Dr. Köbisch Obernigk (Inwentarz dr. Köbischa z Obornik).

sygn.35784. Gesundheitswesen J.G.H. Obernigk (Sprawy lecznictwa w Obornikach). Lata 1941-1943.

sygn.35785. Obernigk. Grundstücksachen (Oborniki. Sprawy gruntowe). Lata 1934-1938.

sygn.35786. Obernigk. Anschaffungen (Oborniki. Kupno dóbr). Rok 1934 i 1935.

sygn.35787. Obernigk. Allgemeines (Oborniki. Sprawy ogólne). Lata 1934-1940.

sygn.35788. Finanzierung a. des Saarland Hilfswerkes, betr. des K. E. H. Obernigk (Finansowanie Hilfswerke z Saary K.E.H. [?] w Obornikach). Lata 1935-1937.

sygn.35789. Stellenplan Jugenderholungsheim Obernigk (Plan sytuacyjny młodzieżowego domu wypoczynkowego w Obornikach). Rok 1938.

sygn.35790. Kassensachen J.G.H. Obernigk (Sprawy kasowe J.G.H. w Obornikach). Rok 1940 i 1941.

Akta Śląskiego Konsystorza Ewangelickiego

II/6360 i 6361. Die Angelegenheiten der ewangelischen Kirche (Sprawy ogólne kościoła ewangelickiego). Lata 1834-1944.

II/6362. Visitationis Akten (Akta wizytacyjne). Lata 1909-1934.

II/6363 i 6364. Die Vermögens-Verwaltung der ewang. Kirche Obernigk (Zarządzanie majątkiem kościoła ewangelickiego w Obornikach). Lata 1878-1939.

II/6365. Grundstücks Akten (Akta grunto-
we). Lata 1908-1944.

II/6366 i 6367. Bergräbnissplätze (Cmenta-
rze). Lata 1882-1940.

II/6368 i 6369. Bau und Reparaturen der
ewang. Kirche und Amtswohnungen der Kir-
chenbeamten (Budowa i remonty kościoła
ewangelickiego oraz mieszkań służbowych
urzędników kościelnych). Lata 1878-1920.

II/6370 i 6371. Etats- und Kassen-Sachen,
sowie Rechnungs-Extracte der Parochie (Spr-
awy personalne i wyciągi z rachunków para-
fii). Lata 1881-1944.

II/6372. Steuer Akten (Akta podatków). Lata
1908-1944.

II/6373. Gebühren Acten der Kirchengemei-
nde Obornigk (Akta należności w gminie ko-
ścielnej w Obornikach). Lata 1912-1944.

II/6374 i 6375. Die Ausstellung, Besoldungs,
Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie,
wynagrodzenie i obowiązki duchownych).
Lata 1838-1934.

II/6376. Pfarbesoldungs Acten (Akta wyn-
agrodzeń parafialnych). Lata 1898-1939.

II/6377. Die Austellung, Besoldung und
Diensführung der Kirchenbeamten (Miano-
wanie, wynagrodzenie i obowiązki urzędni-
ków kościelnych). Lata 1881-1942.

Depozyty Byłego Centralnego Archiwum Ewangelickiego we Wrocławiu

*Akta pastora Michaela dr. teologii i pasto-
ra w Obornikach:*

sygn.8-11. Briefwechsel (Korespondencja).
Lata 1916-1939.

sygn.12. Patronatsfragen (Sprawy patronatu
[w placówkach kościelnych]). Lata 1921-1931.

sygn.14-16. Sprawy wyborów w placówkach
kościelnych. Lata 1932-1935.

sygn.17. Veranlegung zur Einkommensteuer
(Wymiar podatku dochodowego). Rok 1934
i 1935.

sygn.18. Frauenhilfe (Sprawy Związku Ko-
biet). Lata 1934-1936.

sygn.19 i 20. Zagadnienia polityczne i ustro-
jowe kościoła ewangelickiego. Lata 1933-1935.

sygn.21. Sprawy szkolne. Rok 1933.

sygn.22. Patronat zu Erdmannsdorf (Patronat
[kościelny] Mysłakowice). Lata 1924-1927.

sygn.23-26. Patronat zu Grünberg (Patronat
[kościelny] Zielona Góra). Lata 1928-1937.

sygn.37. Gutachten über Anfragen betr.
historische Wahlrecht, Aufhebung besonderer
Pfarbesetzungsrechte (Orzeczenie w sprawie
zapytań dotyczących prawa wyboru i zawie-
szenia szczególnych praw przy obsadzie sta-
nowisk duchownych). Lata 1921-1928.

sygn.38-40. Patronats Gutachten über ein-
zelnen Parochie. (Sprawozdania z wizytacji
patronackich w parafiach). Lata 1921-1937.

sygn.41-51. Prace naukowe pastora. Maszy-
nopisy i pierwsze wydania: *Beiträge zur Ge-
schichte der schlesischen Kirche und ihres
Patronat unter polnischen Recht; Das Pa-
tronats und Besetzungsrecht der ewang. Kir-
che schlesiens in Gegenwart, 1920; Das al-
ten schlesiens Patronatsfamilien; Real-
oder Personalpatronat; Die schlesische
Dorfschulen im 16. Jahrhundert; Die Anfän-
ge der ewang. Schule in Schlesien; Einle-
itung Ueberblick auf das schlesische Schul-
wesen in Mitealalter; Die schlesische Kir-
che unter polnische Recht; Beiträge zur Ge-
schichte der schlesischen Kirche und ihres
Patronats; Das Rittergut Ostrowine.*

sygn.52. Czasopisma śląskie i zbiór wycin-
ków prasowych dot. pracy naukowej pastora
Michaela. Lata 1915-1938.

sygn.53-55. Materiały dot. dziejów szkolnic-
twa i Kościoła.

sygn.56. Materiały dot. dziejów Kościoła na
Śląsku.

sygn.57-59. *Schlesische Landschulen* i inne
fragmenty różnych prac pastora.

OSOLIN

1326, 26 II. (In villa Boguchvali). Gunter z Osolina (Ecelsdorf) wraz z żoną Eufemią, córką Lutka Pakosławica, przekazują wszelkie prawa do sołectwa we wsi Sandicz [?] koło Trzebnicy.

Or., łac., perg., Archiwum Archidiecezjalne Wr., AA 30, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, nr 4514, s.292.

Akta Katastru Karolińskiego

sygn.116. Dochody w Osolinie z wypasu na pastwisku gminnym. Również wykaz owczarzy i ogrodników (s.8 i 9). Pieczęcie władz (s.22).

Składnica Ewangelickich Ksiąg Metrykalnych we Wrocławiu

Wieś Osolin należała do gminy ewangelickiej w Strupinie. Zachowały się księgi: chrztów, małżeństw i pochówków z lat 1800-1820.

PANIOWICE

1204. Henryk, ks. Śląska, przekazuje klasztorowi trzebnickiemu podane dobra wraz z mieszkańcami i określa ich powinności wobec klasztoru. W dokumencie podane są m.in. imiona osób zobowiązanych do świadczeń: „(...) *Ibidem Boris et Zband, quod dux emisit de decimis de Banouic, debent per annum claustro, si VI boves vel equivalens habuerint(...)*”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 4, przy dokumencie pieczęć księcia. Schlesisches Urkundenbuch, t. I., ed. H. Appelt, Köln 1963, nr 83, s.65.

Akta Katastru Karolińskiego

sygn.117. Paniowice. Dochody z: lasu wiejskiego pastwisk i wypasu owiec (razem 293 tal.). Wykaz 19 poddanych opłacających podatki (s.45), owczarze i leśnicy, dochody z ogrodnictwa (s.57).

Akta Księstwa Wrocławskiego

sygn.25. Acta betr. Grenzstreitigkeiten zwischen Hans Porschnitz auf Pannwitz im Oelnsisch. und dem Magistrat zu Breslau wegen Ransen. (Spory graniczne między Hansem

Porschnitz w Oleśnickim a magistratem Wrocławia o Rędzin). Rok 1599. W dokumentach mapa rzeki Widawy między Paniowicami a Rędzinem.

Akta miasta Wrocławia

sygn.1461. Acta zwischen Magnifico Senatui ad Dominium von Herren Protsch und dem Bart. von Haugwitz des Domini Pannwitz (Akta sporu między senatem i dominium w Praczach a Bartem von Haugwitz o dominium w Paniowicach). Lata 1766-1779.

sygn.1462 i 1463. Acta Protocolaria des Magistrats zu Breslau contra Carl Wilhelm Freiher von Haugwitz auf Pannwitz (Protokoły sprawy magistratu wrocławskiego przeciw Karolowi Wilhelmowi von Haugwitz). Lata 1776-1779.

sygn.1490. Acta wegen des zwischen Auras und Peiskerwitz, Kottwitz und Pannwitz und Herrnprotsch zuziehenden neuen Oder-Canal (Budowa nowego kanału między Urazem, Piskorowicami, Kotowicami i Paniowicami a Praczami). Lata 1752-1803.

sygn.1575. Acta von der Regulierung des Oder-Kanals zwischen Pannwitz, Kottwitz und Herrenprotsch ingl. Resituierung des lten Oder-Laufes (Regulacja kanału na Odrze między Paniowicami, Kotowicami i Praczami z uwzględnieniem pierwotnego biegu Odry). Lata 1797-1808.

PĘGÓW

1288, 11 I, Wrocław. Henryk IV Prawy zakłada kolegiatę św. Krzyża we Wrocławiu. W nadaniu wymieniono też ówczesną nazwę Pęgowa: „(...) *in villa Hennigesdorf(...)* omnes fertones”.

Schlesisches Urkundenbuch, t. [?], ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 367, s.287.

1345, 9 VIII, Wrocław. Jan Luksemburski, król czeski, stwierdza, że Wolfram von Kemnitz wydzierżawił swoje posiadłości Tyrgarte [?], Pęgów i Prusice Mikołajowi von Strelitz za 100 grzywien.

Odpis w najstarszym kopiażu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 5, Regesty śląskie, red. W. Korta, t. I, Wrocław 1975, nr 346, s.130.

1357, 25 X, Wrocław. Peszko de Gebecz w imieniu starosty księstwa wrocławskiego stwierdza, że Wolfram de Kempnicz sprzedał za 40 grzywien Janowi Kraczowi, mieszczaninowi wrocławskiemu, 5 grzywien rocznego czynszu ze swych dóbr w Pęgowie, z prawem odkupu.

Odpis w najstarszym kopiażu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, 2 A, fol. 295, Regesty śląskie, red. W. Korta, t. III, Wrocław 1989, nr 584, s.244.

1752, 9 I, Oleśnica. Karol Chrystian Erdmann, ks. oleśnicki, potwierdza Janowi Zygmunto-
wi von Blanckstein posiadanie Pęgowa (Dolnego i Górnego).

Oryginał dokumentu przechowywany był w Rep. 132 c. Depozyt Księstwa Oleśnickiego nr 1290, był to dokument niemiecki, pergaminowy, z pieczęcią księcia, obecnie zaginiony.

1800, 2 XII, Wrocław. Fryderyk Wilhelm III, król Prus, przekazuje Karolowi Henrykowi von Sobotendorf wsie Pęgów i Gołędzinów w okr. wrocławskim i w lennie zamkowym uraskim.

Or. niem., perg., pieczęć króla, Rep. 1 b. Dokumenty Księstwa Wrocławskiego, sygn.130 [dawna 116].

1801, 10 IV, Wrocław. Fryderyk Wilhelm III, król Prus, przekazuje Juliannie Zofii Baumgarten dobra w w Pęgowie i w Gołędzinowie.

Or. niem., perg., pieczęć króla, Rep. 1 b. Dokumenty Księstwa Wrocławskiego, sygn.131 [dawna 117].

Akta miasta Wrocławia

sygn.10295. Schule und Schullehrer für Hasenau und Henigsdorf (Szkoły i nauczyciele w Zajączkowie i Pęgowie). Lata 1846-1905.

Akta Księstwa Oleśnickiego

sygn.862. Acta betr, die sämtlichen Privatvölle in diesem Fürstenthum insbes.die zu Hundsfeld, Konstadt, Mütschütz, Bienitz, Gablitz, Pangau (Akta dotyczące ceł prywatnych w Księstwie w obrębie miejscowości Psie Pole, Wołczyn i Pęgów). Lata 1550-1740.

PIEKARY

1288, 11 I, Wrocław. Książę Henryk IV Prawy zakłada kolegiatę św. Krzyża we Wrocławiu. Wśród nadań dla kolegiaty mamy też wieś Piekary: „(...) *nos eidem villam nostram Peccar cum scolteto eiusdem ville cum omnibus fructibus (...) preter villicum Peccar(...)*”. Schlesisches Urkundenbuch, t. [?], ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 367, s.287 i 288.

1405, 22 VI, Wrocław. Wymienieni ławnicy miasta Wrocławia stwierdzają, że Tomasz z Piekar sprzedał Maciejowi von Gorsicz 1/3 wiardunku czynszu z targu w Piekarach.

Or. niem., perg., 2 pieczęcie na paskach pergaminowych, Rep. 1 b. Dokumenty Księstwa Wrocławskiego, sygn.40 [dawna 36 a].

Akta miasta Wrocławia. Księgi

sygn.470 (C 30). Entwurff des Urbarii von dem Breslauischen Kreise belegenen Alodial – Ritter – Guth Bekkern (Szkie urbarza folwarku w Piekarach w okręgu wrocławskim). Rok 1798.

PRZECLAWICE

1289, 14 II. Komesi Przeclaw, Jakub, Dzirżko i Piotr, synowie Wincentego Strzeszowica, sprzedają 24 łany flamandzkie w Przeclawicach do osiedlenia na prawie niemieckim.

Or. łac., perg. Rep. 63, nr 34, Schlesisches Urkundenbuch, t. [?], ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 415, s.322.

1324, 15 VIII. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że 15 łanów ziemi w Przeclawicach – 10 łanów czynszowych i 5 łanów folwarku – zostały przekazane jako dziedzictwo. 2 łany należą do plebana, 3 1/2 do sołtysa, 3 1/2 do folwarku.

Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, . t. XVIII, nr 4370, s.253.

1337, 29 XI, Wrocław. Henryk von Haugwitz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Wincenty z Kobieli wraz z Małgorzatą, wdową po kuśnierzu Dominiku, mieszczaninie wrocławskim, i jej dzieci wpłacili na ręce swego siostrzeńca Mikołaja, notariusza miejskiego we Wrocławiu, 25 grzywien ze starego

długu i 50 grzywien nowego długu. Opłacono go w trzech ratach 24 II, 1 V i 11 XI, z zastawu dłużnego w Przeclawicach wielkości 12 łanów czynszowych.

Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, A, fol. 38 b., Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 6004, s.187.

1359, 9 VII, Wrocław. Konrad de Falkinhain, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Szymon Rorow sprzedał za 60 grzywien Katarzynię, wdowie po Mikołaju Rachenowie oraz jej spadkobiercom 6 grzywien czynszu z Przeclawic, z prawem do zastawu dłużnego. Odpis w najstarszym kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, 3 A, fol. 35 b i 36, Regesty śląskie, red. W. Korta, t. IV, Wrocław 1992, nr 555, s.218.

Akta Katastru Karolińskiego

Przeclawice. Dochody z leśnictwa, wypasu bydła i owiec – razem 122 tal. (s.99), poddani, owczarze (s.104), opisy wpływów. Pieczęcie gminne (s.111).

RAKÓW

1565, 22 IV, Oleśnica. Karol Krzysztof ks. ziębicki i oleśnicki, jako zastawiający, Melchior Wierusz z Rakowa, Krzysztof Koschlig z Obornik i Jan Buntosch z Kuraszkowa jako mieszczanie i inni, przekazują Andrzejowi Chweidigerowi z Czernicy Wrocławskiej dokument zastawny na 3 000 guld. weg.

Dokument niezachowany. Pozostał regest dokumentu w inwentarzu dokumentów Księstwa Oleśnickiego, Rep. 132 c. Depozyt Księstwa Oleśnickiego nr 862. Był to oryg. papierowy z 7 pieczęciami.

1570, 24 VI, Oleśnica. Henryk i Karol, książęta ziębicki, jako zastawiający i Valten Falckenberg z Rakowa, Melchior Schliwitz von Juruitsch, Hans Mediger z Lipy, jako mieszczanie, potwierdzają Ludwikowi Pflinzingowi, radcy wrocławskiemu, opłatę z zastawu dłużnego 1 000 tal.

Dokument niezachowany. Pozostał regest dokumentu w inwentarzu dokumentów Księstwa Oleśnickiego, Rep. 132 c. Depozyt Księstwa Oleśnickiego nr 892. Był to oryg. papierowy z 5 pieczęciami.

ROŚCISŁAWICE

1268, 12 V, Wrocław. Władysław, abp salzburski i ks. Śląska, zatwierdza posiadłości klasztoru klarysek we Wrocławiu. Wśród nich wymieniono Rościsławice: „(...) *item aliam hereditatem in Riensberch, de quo percipiunt annuatim quatuor marcas argenti et quatuor maldratas humuli*”.

Or. łac., perg., Dokumenty miasta Wrocławia, Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, t. III, nr 63, s.56.

1301, 7 IV, Trzebnica. Henryk, ks. Śląska i pan Głogowa, sprzedaje las koło Urazu Teodorykowi opatowi klasztoru w wyznaczonych granicach, za 600 grzywien, potwierdza mu wszelkie prawa i przywileje. Granice lasu sięgały do wsi Rymenberg [Rościsławice].

Or. łac., Rep. 91, nr 132, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, nr 2630, s.5.

1325, 16 X, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że bracia Andrzej i Mikołaj Radak sprzedali Hermanowi, burgrabiemu w Urazie, 6 łanów czynszowych w Rościsławicach w okr. uraskim, wolne od powinności celnych, zbożowych, pieniężnych.

Or. łac., perg., Dokumenty miasta Wrocławia, po pieczęci pozostały kolorowe sznury. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, nr 4475, s.280.

1336, 5 IV, Wrocław. Konrad von Borsnicz, starosta Księstwa Wrocławskiego, stwierdza, że Piotr z Borku, mieszczanin wrocławski, za zgodą swej żony Benedykty sprzedał braciom Hermanowi z Urazu, burgrabiemu i Mikołajowi ziemię w Rościsławicach.

Or. łac., perg., Dokumenty miasta Wrocławia, po pieczęci pozostał pasek pergaminowy. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, nr 5609, s.83 i 84.

1336, 3 XI, Wrocław. Konrad von Borsnicz, starosta Księstwa Wrocławskiego, stwierdza, że Herman, burgrabia w Urazie, odstąpił w testamencie folwark w Rościsławicach swej żonie Małgorzacie.

Odpis w kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, nr 1, fol. 28 b, Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, nr 5738, s.115.

1359, 6 XI, Wrocław. Piotr, syn Szymona Walche, odstępuje należny mu spadek w Rościslawicach.

Akta miasta Wrocławia. Księgi, sygn.C 24, s.2106; Regesty śląskie, red. W. Korta, t. IV, Wrocław 1990, nr 633, s.250.

1386, 22 II, Wrocław. Herman z Choustnika, starosta Księstwa Wrocławskiego, potwierdza, że Hanke Koszyczek sprzedał Szymonowi Walich dobra Rymberg (Rościslawice).

Or. niem., perg., czerwono-zielone sznury po pieczęci starosty. Dokumenty miasta Wrocławia, nr 737, Katalog dokumentów przechowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska, t. VI, opr. M. Chmielewska, Wrocław 1993, nr 366, s.75.

Akta Śląskiego Konsystorza Ewangelickiego Prowincji Śląskiej we Wrocławiu

II/7217 i 7218. Die Angelegenheiten der ewangelischen Kirche (Sprawy ogólne kościoła ewangelickiego). Lata 1843-1943.

II/7219. Visitations Akten (Akta wizytacji). Lata 1907-1931.

II/7220 i 7221. Die Vermögens- Verwaltung der ewangelischen Kirche zu Riemberg (Zarządzanie majątkiem kościoła ewangelickiego w Rościslawicach). Lata 1881-1942.

II/7222. Grundstücks Akten (Akta gruntowe). Lata 1908-1915.

II/7223. Acta betr. Begräbnissplätze (Akta dotyczące cmentarzy). Lata 1888-1917.

II/7224. Acta betr. Bau und Reparaturen der ewangelischen Kirche und Amtswohnungen (Budowa i remonty kościoła ewangelickiego oraz mieszkań służbowych). Lata 1893-1937.

II/7225 i 7226. Acta betr. Etats und Kassen Sachen, sowie Rechnungs-Extracte (Wyciągi dotyczące spraw personalnych i finansowych). Lata 1877-1943.

II/7227-7283. Steuer Acten (Akta podatków). Lata 1909-1944.

II/7228 i 7229. Acta betr. die Austellung, Besoldung und Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie i obowiązki służbowe duchownych). Lata 1830-1939.

II/7230. Pfarrbesoldungs Akten (Akta uposażeń parafialnych). Lata 1898-940.

II/7231 i 7232. Acta betr. die Austellung, Besoldung und Dienstführung der Kirchebeamten (Mianowanie, uposażenia i obowiązki służbowe urzędników kościelnych). Lata 1870-1943.

Akta miasta Wrocławia

sygn.236. Verpachtung des Ambtes Riemberg (Urzędowa zastawa dłużna¹ Rościslawic). Lata 1745-1758.

sygn.237-243. Riemberger Verpachtungs-Acta (Akta zastaw dłużnych w Rościslawicach). Lata 1742-1756.

sygn.244. Verpachtung des Ambtes Riemberg an den Pächter Elsner (Akta przekazujące Rościslawice w zastawę dłużną Elsnerowi). Lata 1751-1758.

sygn.245. Verpachtung des Ambtes Riemberg an den Pächter von Mäusterberg (Akta oddające w zastawę dłużną Rościslawice von Mausterbergowi). Lata 1756-1760.

sygn.270. Miscellanea von Riemberg (Sprawy różne Rościslawic). Lata 1617-1700.

sygn.278. Verwaltung der Aemter Neumarckts und Riemberg (Zarządzanie urzędami i dobrami lennymi w Środzie Śląskiej i Rościslawicach). Lata 1756-1758.

sygn.279. Verordnungen Gut Riemberg und die Neumarckt Burglehns Güter betref. (Rozporządzenia dotyczące dóbr lennych w Środzie Śląskiej i majątku w Rościslawicach). Lata 1760-1770.

sygn.280. Decreta und Verordnungen des Amts – Riemberg (Dekrety i zarządzenia urzędu Rościslawice). Lata 1744-1759.

¹ 'Verpachten' – to 'wyzdierzawienia, dawania w dzierżawę', ale w stosunkach majątkowych m.in. we wcześniejszych okresach historycznych oznaczało również 'zastawianie dłużne' części lub całości dóbr czy folwarku za określone zobowiązania materialne [przyp. red.].

sygn.287. Revision der Kirchen und Schul – Rechnungen zu Riemberg (Kontrola rachunków szkolnych i kościelnych). Lata 1802-1832.

sygn.339 i 340. Verpachtung der Amts Riemberg zn den Pächter Wiesner (Dzierżawa [zastawa] dóbr w Rościslawicach przez Wiesnera). Lata 1764-1771.

sygn.341. Verpachtung der Amts Riemberg zn den Pächter Baumgarten (Zastawa dłużna dóbr w Rościslawicach przez Baumgartena). Lata 1759-1773.

sygn.342. Verpachtung der Amts Riemberg zn den Pächter Wiesner (Zastawa dłużna dóbr w Rościslawicach przez Wisnera). Rok 1758 i 1759.

sygn.343-345. Verpachtung der Amts Riemberg zn den Pächter Carl Krause (Zastawa dłużna dóbr w Rościslawicach przez Carla Krausego). Lata 1773-1790.

sygn.346. Verpachtung der Amts Riemberg zn den Pächter Carl G. Thamm (Zastawa dłużna dóbr w Rościslawicach przez Carla G. Thamma). Lata 1790-1797.

sygn.360 i 361. Kirchen, Schulen und Armen Sachen auf dem Gute Riemberg (Sprawy kościelne, szkolne i osób ubogich w majątku Rościslawicie). Lata 1743-1800.

sygn.368 i 369. Die bey dem Amte Riemberg confirmirte Käufe (Zatwierdzenia zakupów potrzebnych do konfirmacji w Rościslawicach). Lata 1751-1770.

sygn.389. Alte Nachrichten von dem Amte Riemberger dessen Lage, Ertrag desen Amts Unterthanen und deren Schuldigkeiten (Dodatki urzędowe dotyczące zadłużeń i położenia poddanych). Lata 1735-1774.

sygn.390. Riemberger Verwaltungs Buch (Księga zarządzania Rościslawicami). Lata 1714-1730.

sygn.402-405. Bau und Reparatur auf denen Riemberger- Güttern (Budowa i remonty w majątku Rościslawice). Lata 1762-1802.

sygn.407 i 408. Dienste und Prästationes des Riemberger Unterthanen und darüber enste-

hende Differentien (Służby i obowiązki poddanych). Lata 1751-1793.

sygn.416-420. Remission an den Pächter und Unterthanen der Riemberger Güther (Zwrot dawnemu właścicielowi zastawionych dóbr i poddanych w Rościslawicach). Lata 1768-1827.

sygn.440. Annehmung und Vermehrung der Unterthanen und Besetzung der Höfe auf den Breslau Stadt-Güthern Riemberg, Haufen und Voigtswalde (Poddani i posiadłości miejskie Wrocławia w Rościslawicach, Zaleśni i Wojciechowie). Lata 1795-1807.

sygn.441. Erbpachtung des Amtes Riemberg (Dziedziczne zastawy dłużne w Rościslawicach). Rok 1799.

sygn.442. Die von dem Pächter des Cämmerey Guths Riemberg praestirten Kriegs Lieferung von Jahr 1810 bis 1814 und dessen Remission und Bonifications Ansprüche (Zastawy dłużne dóbr kameralnych w Rościslawicach przez kasę wojenną we Wrocławiu i ich odzyskiwanie). Lata 1812-1820.

sygn.443. Kriegs-Kosten Berechnung und Entschädigung bey dem Cämmerey Guthe Riemberg aus den Jahren 1806 und 1807 (Wykaz kosztów wojennych i odszkodowania dóbr kameralnych).

sygn.444. Ankauf eines Dominial Guthes bey Riemberg (Kupno majątku państwowego w okolicy Rościslawic). Rok 1794.

sygn.465. Acta die Kriegsschaden auf dem Amte Riemberg (Akta szkód wojennych w Rościslawicach). Lata 1760-1767.

sygn.3085. Acten betr. den Förster zu Riemberg (Akta leśników w Rościslawicach). Lata 1852-1876.

sygn.4910. Die Etats von der Verwaltung der Kirch Kasse zu Riemberg (Sprawy personalne i zarządzanie kasą kościelną). Lata 1850-1874.

sygn.4911. Die Etats von der Verwaltung der Schul Kasse zu Riemberg (Sprawy personalne i zarządzanie kasą szkolną w Rościslawicach). Lata 1850-1874.

sygn.5182. Kriegs-Kontribution von denen Cammerey und Hospital Güthern Ransen, Neumarktische Burglehn, Riemberg und Strelitz (Kontrybucje wojenne z dóbr kameralnych i szpitalnych w Rędzinie, lennie zamkowym w Środzie Śląskiej, Rościszlłowicach i Strzelcach). Lata 1807-1830.

sygn.9899. Acta von Dorff – Acker – Gesinde und andere Gemein- Sachen auf dem Cammerey Güthern Rausern, Neumarckt, Riemberg (Akta czeladzi ziem wiejskich i inne sprawy gminne dóbr kameralnych w Rędzinie, Środzie Śląskiej i Rościszlłowicach). Lata 1802-1876.

sygn.10545 i 10546. Steuer un Abgaben von dem Gute Riemberg (Podatki i daniny z dóbr w Rościszlłowicach). Lata 1866-1920.

sygn.10549-10551. Seblbstwirtschaftung von Riemberg mit Jaekel und Vogtswalde (Samorząd w dóbrach w Rościszlłowicach, Zalesiu i Wojciechowiu). Lata 1901-1913.

sygn.10552 i 10553. Ausschaffung und Unterhaltung der Todten und Hebenden Inventars in Riemberg und Vogtswalde (Wylizczenia szacunkowe i zestawienia inwentarzo- we zmarłych i żyjących w Rościszlłowicach). Lata 1901-1915.

sygn.10554-10561. Buch und Rechnungs- führung sowie Kassen des Gutverwalters für Riemberg mit Jaekel und Vogtswalde (Księgi rachunkowe oraz kasowe zarządów dóbr w Rościszlłowicach, Zalesni i Wojciechowiu). Lata 1901-1913.

sygn.10563 i 10564. Neuer – Ertrag von Amte Riemberg (Nowe dochody urzędowe w Rościszlłowicach). Lata 1737-1752.

sygn.10565-10571. Pacht-Anschalg von Riemberg (Oszacowania zadłużeń Rościszlłowic). Lata 1752-1803.

sygn. 10572. Nutzungs Anschlag Guthe Riemberg (Oszacowania użytków rolnych w Rościszlłowicach). Rok 1817.

sygn.10573-10589. Verpachtung von Riemberg (Zastawy dłużne w Rościszlłowicach). Lata 1816-1927.

sygn. 10590. Zinsendung der Wirtschafts Register von dem Cammerey Guhe Riemberg (Rejestr czynszów w dobrach kameralnych Rościszlłowic). Lata 1852-1854.

sygn.10591. Abtrennung der Vorwertes zu Jaekel von der Riemberger Guts-Pacht (Oddzielenie wsi Zalesie od dłużnych dóbr zastawionych w Rościszlłowicach). Lata 1852-1854.

sygn.10592. Acten betr. den Prozess c/a den Generalpächter Riegner zu Riemberg wegen Grundsteuerzalung (Akta procesowe przeciwko generalnemu dzierżawcy Riegnerowi z Rościszlłowic w sprawie płatności podatku od gruntu). Rok 1866 i 1867.

sygn.10593. Acta die Räumung der Grentz – Graben auf dem Amte Riemberg betr. (Akta wyprzedaży rowów granicznych). Lata 1746-1854.

sygn.10594. Acta dem Plan und Reparatur auf den Riemberger-Güthern betr. (Akta planu i rozbudowy dóbr w majątku Rościszlłowic). Lata 1803-1839.

sygn.10595. Akta dot. spraw hodowlanych w miejscowości Rościszlłowice. Lata 1810-1818.

sygn.10596. Acta die Bau- Angelegenhei-ten der Forst und Oeconomie- Deputation auf dem Guthe Riemberg betr. (Akta zalesiania gruntów w majątku Rościszlłowic i wynagradzanie w naturze).

sygn. 10597. Acta betr. den Bau des Kretschams, nebst Brauerey und Oferdestall in Riemberg (Akta dotyczące budowy karczmy, browaru i destylarni w Rościszlłowicach). Rok 1823.

sygn. 10598. Acta betr. die bey dem Amt Riemberg zu besorgenden Graben und Klammir Arbeiten (Akta zatrudnianie dotyczące prac przy kopaniu rowów i kanałów). Rok 1820.

sygn.10599-10608. Acta specialia die auf den Riemberger-Güther ausenführenden Bauten betr. (Akta specjalne dotyczące prac budowlanych w majątku Rościszlłowic). Lata 1825-1931.

sygn.10610. Die Wiederherstellung des Brenneri und Brauerei- Gebäudes und die Wasserleitung zu Riemberg, sowie Verkauf des alten Flachsderhauses (Odbudowa budynku gorzelnii, browaru i wodociągu w Rościslawicach oraz sprzedaż starej wytwórni lnu). Lata 1847-1875.

sygn.10611. Acten betr. den Bau eines Speichers zu Riemberg (Akta budowy spichlerza w Rościslawicach). Lata 1848-1850.

sygn.10612. Die Brande auf dem Dominial-Hofe zu Riemberg (Akta pożarów w dobrach w Rościslawicach). Rok 1852.

sygn.10613. Acten betr. den Wiederaufbau der obgebrannten Gebäude zu Riemberg (Akta odbudowy spalonych budynków w Rościslawicach). Lata 1852-1856.

sygn. 10614. Die contractische Dachdechungs – Verbludlichkeit der General-Pächter an den Dominial Gebäuden der Riemberger Güter (Umowy pracy z dekarzami w majątku Rościslawice). Rok 1853.

sygn.10615. Strassen-Bepflanzung, Bau und Reparatur der Wege und Brücken Riemberg (Zadrzewianie ulic, budowa i naprawa dróg oraz mostów w Rościslawicach). Lata 1855-1905.

sygn.10616. Acten betr. den Prozess c/a die Dorfgemeinden Riemberg, Jaekel, Vogtswalde, Hauften wegen Unterhaltung der Landstrassen auf Riemberg Terrain (Akta procesowe przeciwko gminom w Rościslawicach, Zalesni i Wojciechowicach dotyczące utrzymania dróg krajowych). Lata 1862-1867.

sygn.10618 i 10619. Die bauliche Instandhaltung der zu Riemberg gehörigen Forstdienst Etablisement (Zalesianie gruntów i prace leśne w Rościslawicach). Lata 1892-1920.

sygn.10621. Die Grentz-Streitigkeiten zwischen Riemberg und Liebenau (Spory graniczne między Rościslawicami i Lubnowem). Lata 1714-1726.

sygn.10622. Grenzstreitigkeiten der Riemberger Verwaltung mit dem Baron de Campo a Castel Campo (Spory graniczne zarządcy Rościslawic z baronem de Campo a Castel Campo). Lata 1727-1747.

sygn.10623. Acta die Gräntzen zwischen Riemberg und denen Güthern Zuhelwitz, Heintzendorf, Obernick, Gross Leipe, Pathendorf betr. (Akta dotyczące granic między Rościslawicami a dobrami Zalesie, Bagno, Oborniki, Wielka Lipa i Pątnów). Lata 1746-1832.

sygn.10624 i 10625. Acten betr. des Vermessungs-Register von Riemberg (Akta rejestru geodezyjnego Rościslawic). Lata 1769-1805.

sygn.10626. Die Untersuchung der Grenze zwischen den herrschaftlichen und Bauer – Ackern zu Riemberg (Ustalenie granic między dobrami pańskimi i obszarami chłopskimi). Lata 1781-1809.

sygn.10627. Acta die Grenz-Revisionis und Koncessungs angelegenheiten – Guth Riemberg (Rewizja granic i koncesji gruntów w Rościslawicach). Lata 1811-1893.

sygn.10628. Verhandlungen betr. die Begresung von Riemberg und der gehörigen Güter Hauffen Jaeckel und Vogtswalde (Umowy dotyczące wypasania bydła na obszarze pomiędzy Rościslawicami a należącymi do nich dobrami Zalesie i Wojciechów). Lata 1833-1838.

sygn.10629. Vermessungs-Register, Karten und Grenzverhandlungen von Riemberg (Rejestr geodezyjny, mapy i umowy graniczne Rościslawic). Rok 1858.

sygn.10630. Acta wegen derer zwischen Riemberg und Auras obschwebenden Streitigkeiten (Akta sporu między Rościslawicami i Urazem). Lata 1749-1809.

sygn.10631. Austellung der Förster auf dem Ambts Riemberg, derselben Besoldung, Vereydung, Instruction, Conduite und Emolumentis (Mianowanie leśniczych okręgu Rościslawice, ich wynagrodzenie i instrukcje). Lata 1758-1821.

sygn.10632. Acta von Vermessung des Riemberger Forst und Eintheilung des Reviers in besondere Schläge (Akta geodezyjne lasów i ich podział na rewiry leśne w Rościslawicach). Lata 1785-1822.

sygn.10633-10650. Acta der Forst und Oeconomie Deputirten in Forst angelegenheiten zu Riemberg (Akta świadczeń w naturze z lasów wokół Rościslawic). Lata 1826-1930.

sygn.10651. Acta betr. die Forstsetzungangelegenheiten von dem hiesigen Kretscham Guthe Riemberg (Akta dotyczące spraw leśnictwa w majątku Rościslawice). Rok 1819.

sygn.10652. Acta die Nutzung zu Riemberg (Akta dochodów Rościslawic). Lata 1829-1910.

sygn.10653. Die Revision der Forst Rechnung von Riemberg (Kontrola rachunków leśnych Rościslawic). Lata 1860-1867.

sygn.10654 i 10655. Die Forst Defraudationen zu Riemberg (Sprawy przywłaszczanie mienia leśnego w Rościslawicach). Lata 1870-1876.

sygn.10656. Die Forstsetze nach Riemberg (Sprawy lasów w Rościslawicach). Lata 1844-1890.

sygn.10657. Die Jagd zu Riemberg (Polowania w Rościslawicach). Lata 1857-1895.

sygn.10658. Acta betr. den Prozess des Erbscholtisebesitzer Richter und Genossen zu Heinzendorf c/a Stadtoeconomie Breslau als Besitzer in von Riemberg wegen Anerkennung einer Wegegerechtigkeit (Akta procesowe dziedzicznego sołtysa Richtera i współników z Bagna przeciwko Wrocławowi o uznanie prawa przejazdu). Lata 1861-1868.

sygn.10661. Acten betr. den Prozess des Bauergutbesizer Klitschke zu Riemberg wider die Stadtoeconomie Breslau wegen Anerkennung einer Wegerechtigkeit (Akta procesowe właściciela dóbr chłopskich Klitschkego z Rościslawic przeciwko Wrocławowi o uznanie prawa przejazdu). Lata 1862-1866.

sygn.10662-10664. Die Oberförster – Diensttablissement der Oberförster und der Forstamt Schneider in Riemberg (Dokumentacja nadleśnictwa i leśniczego Schneidera w Rościslawicach). Lata 1876-1927.

sygn.10667. Tuberkulose – Krankenhaus in Riemberg (Szpital dla chorych na gruźlicę w Rościslawicach). Lata 1906-1924.

sygn.1066-10670. Kirchen, Schulen und Annensachen auf dem Guthe Riemberg (Sprawy kościelne, szkolne i osób biednych w Rościslawicach). Lata 1801-1898.

sygn.10671. Acta von Ansetzung des evangel. Pfarrers zu Riemberg (Akta dotyczące mianowania pastora ewangelickiego w Rościslawicach). Lata 1781-1852.

sygn.10672. Acta betr. den Pastor zu Riemberg (Akta dot. pastorów w Rościslawicach). Lata 1853-1927.

sygn.10673. Bau und Reparatur der Thurm – Uhre zu Riemberg (Budowa i naprawy zegara na wieży kościoła w Rościslawicach). Lata 1797-1890.

sygn.10674 i 10675. Acta den Etat für die Kirche und Schule zu Riemberg betr. (Akta pracowników kościelnych i szkolnych w Rościslawicach). Lata 1801-1898.

sygn.10676-10681. Acta betr. den Bau der Kirchpfarr und Schulgebäude zu Riemberg (Akta budowy domu parafialnego i szkoły w Rościslawicach). Lata 1803-1925.

sygn.10682. Ausstellung des Pastors, Organisten und Schulschalter zu Riemberg, dessen Dienst Einkommen und Emolumente betr. (Sprawy dotyczące mianowania pastorów, organistów i zarządcy szkoły, ich dochody funkcyjne i dodatkowe świadczenia). Lata 1809-1820.

sygn.10683. Acta betr. den Bau des Pfarr – Wohnhauses in Riemberg (Akta budowy plebani w Rościslawicach). Lata 1819-1834.

sygn.10684. Acta betr. des Riemberger Kirchen und Schulen Depositall Kasse (Akta

kościelnej i szkolnej kasy depozytowej w Rościslawicach). Rok 1824 i 1825.

sygn.10685-10688. Acta betr. die Schul und den Schullehrer zu Riemberg (Akta szkoły i nauczycieli w Rościslawicach). Lata 1845-1915.

sygn.10689. Die armen Sachen auf den Riemberger Gütern (Sprawy biednych w dobrach Rościslawic). Lata 1847-1927.

sygn.10690. Die Amts Suspension und Disziplinar Untersuchungs des Pastor Müller zu Riemberg (Sprawy dyscyplinarne dotyczące zawieszenie w czynnościach pastora Müllera w Rościslawicach). Lata 1848-1854.

sygn.10691. Die Ablössung der auf dem Gute Riemberg für das Hospital zu St. Hieronimus eingetragene Verpflichtung zur Lieferung von Holz und Abführung eines Getreidezinses (Sprawy zwolnienie dóbr w Rościslawicach od zobowiązań dostaw drewna i zboża dla Szpitala św. Hieronima). Lata 1873-1876.

sygn.10692. Die aus der Kgl. Reg. einzuweisenden Extracte aus dem Kirchkassen Rechnungen von Riemberg (Wyciągi rachunków kościelnych w Rościslawicach). Lata 1872-1879.

sygn.10693 i 10694. Versorgung der Unthertanen auf den Riemberger Güthern mit Geld und Getreide Verschüsse (Świadczenia pieniężne i w zbożu na rzecz poddanych w majątku Rościslawice). Lata 1797-1862.

sygn.10695. Feuer Lösch – Anstalten zu Riemberg (Sprawy straży pożarnej w Rościslawicach). Lata 1749-1916.

sygn.10696. Anleigung zwei neuer Gärtner stellen auf dem Amte Riemberg gehörigen Vowercke Vogtswalde (Ustanowienie dwóch nowych etatów ogrodników w należącym do Rościslawic folwarku w Wojciechowie). Lata 1752-1790.

sygn.10697 i 10698. Bestellungen der Orts – Gerichte auf Riemberg (Postanowienia sądu lokalnego w Rościslawicach). Lata 1750-1875.

sygn.10699. Fleischerey zu Riemberg (Sprawy rzeźnictwa w Rościslawicach). Lata 1762-1798.

sygn.10700. Aufhebung und Theilung der Gemeindegütung zu Riemberg (Podział dóbr i dochodów gminnych w Rościslawicach). Lata 1776-1787.

sygn.10702. Erweiterung eines Gehöfetes durch Carl Hermann zu Riemberg in den Juridictions Zins von dieser Besizung Nr 73 (Powiększenie zagrody Carla Hermanna w Rościslawicach i czynszu z jego posiadłości Nr 73). Lata 1841-1847.

sygn.10703. Gemeinde zu Riemberg c/a Stadtgemeinde zu Breslau wegen Anerkennung des Eigenthums an dem Hirtenhause zu Riemberg (Spór gminy w Rościslawicach z gminą miasta Wrocławia o uznanie własności domu pasterskiego). Lata 1855-1857.

sygn.10704. Prozess der Bauerhochen Wirthe zu Riemberg c/a des Stadtgemeinde zu Breslau wegen Anerkennung des Eigenthumes an der Bauern – Schmiede zu Riemberg (Proces gospodarza Wirtha z Rościslawic przeciwko gminie miejskiej we Wrocławiu o uznanie własności kuźni w Rościslawicach). Lata 1855-1857.

sygn.10705. Dienst und Praestationen der Riemberger Untehrtanen und des darüber entstandenen Differntien (Poddani w Rościslawicach i zmiany w ich powinnościach). Lata 1794-1847.

sygn.10706 i 10707. Urbarium zu Riemberg (Urbarz z Rościslawic). Lata 1785-1852.

sygn.10708. Extract dem Urbarium für Jaeckel von Vogtswalde nebst Hauffen zu Riemberg (Wyciągi z urbarzy w Rościslawicach). Rok 1818.

sygn.10709. Urbarium für Riemberg und Vorwercken Jäeckel von Vogtswalde nebst Hauffen (Urbarze Jaekla z Rościslawic i folwarków).

sygn.10710. Ablössung der Dienste zu Riemberg (Sprawy dotyczące zmiany powinności w Rościslawicach). Lata 1816-1872.

sygn.10711. Dominal Praestationen von Riemberg (Sprawy obciążenia obszarniczego w Rościslawicach). Lata 1827-1843.

sygn.10712. Dominal Praestationen von Riemberg Hauffen, Jaeckel und Vogtswalde (Sprawy obciążenia obszarnicze gospodarstw w Rościslawicach). Lata 1844-1853.

sygn.10713 i 10714. Einrichtung der Laudemien und Marckgroschen von den Riemberger Güthern (Sprawy nałożenie obciążeń na dobra w Rościslawicach). Lata 1837-1850.

sygn.10715. Dienst- und Forst-Serwituten Ablössung der Bauerschaft zu Riemberg (Sprawy zmiany serwitutów leśnych i służebnych gospodarstw chłopskich w Rościslawicach). Lata 1844-1858.

sygn.10716. Zins – Reste zu Riemberg (Sprawy pozostałości czynszowych w Rościslawicach). Lata 1833-1854.

sygn.10717. Prozess mit den Gärtner Hübnerschen Eheleuten wegen Marckgroschen – Rückzahlung für Nr 3 Jaeckel zu Riemberg (Akta Procesowe małżeństwa Hübnerów z ogrodnikiem o zwrot uiszczony zapłaty). Rok 1849 i 1850.

sygn.10718-10720. Ablössung der Real-Lasten zu Riemberg (Spłata zadłużenia Rościslawic). Lata 1850-1861.

sygn.10721. Einzeichnung resp. Ablössung der Marckgroschen des Wirtschafts Inspector Baucke für Nr 30 zu Riemberg (Ustanowienie przez inspektora gospodarczego Bauckego spłaty obciążeń podatkowych [gospodarstwa] Nr 30 w Rościslawicach). Lata 1851-1872.

sygn.10722-10725. Verkauf und Ueberlassung verschiedener zu dem Riemberger Gütern gehörigen Grundstücke an die Untherthanen (Sprzedaż lub przekazanie poddanym różnych dóbr w Rościslawicach). Lata 1744-1894.

sygn.10726. Riemberger Mühlen- Brau und Brantweinbrennerey- Sachen (Sprawy mły-

nów, gorzelni i słodowni w Rościslawicach). Lata 1766-1846.

sygn.10727. Verkauf des Riemberger Kretschams (Sprzedaż karczmy w Rościslawicach). Lata 1768-1888.

sygn.10731. Ankauf des Kretschams zu Riemberg für das Dominium (Zakup karczmy dla majątku ziemskiego w Rościslawicach). Lata 1817-1858.

sygn.10732. Verpachtung des Kretschams zu Riemberg (Zastaw dłużny karczmy w Rościslawicach). Lata 1819-1824.

sygn.10733. Anlegung einer Ziegelei zu Riemberg von die denen Bauten und Reparaturen zu Riemberg (Akta dotyczące założenia cegielni w Rościslawicach, która świadczyła w miejscowości usługi budowlane i remontowe). Lata 1819-1826.

sygn.10735. Brauerei zu Riemberg (Piwowarstwo w Rościslawicach). Lata 1853-1855.

sygn.10736. Verkauf des Schmiedegruntstücks zu Riemberg (Sprzedaż działki budowlanej pod kuźnię w Rościslawicach). Lata 1858-1867.

sygn.10737. Verpachtung des bisherigen Försterei Etablissement zu Riemberg (Zastaw dłużny leśniczówki w Rościslawicach). Lata 1863-1894.

sygn.10738. Verpachtung Dorfaue zu Riemberg (Zastaw dłużny łąk wiejskich w Rościslawicach). Lata 1884-1907.

sygn.10937. Acta wegen der Dorf – Schmiede zu Riemberg (Akta kuźni wiejskiej w Rościslawicach). Rok 1783.

sygn.10938. Besitz – Veränderungen zu Riemberg (Zmiany w posiadłościach Rościslawic). Lata 1851-1861.

sygn.36163. Vermessungs Register der Riemberger Forsten (Rejestr mierniczy lasów należących do Rościslawic). Lata 1784-1851.

sygn.36164. Auszugs-Vermessungs Register von Riemberg (Wyciąg z rejestru mierniczego w Rościslawicach). Rok 1834.

sygn.36165. Vermessungsregister auf dem Städtischen Gute Riemberg (Rejestr mierniczy dóbr miejskich znajdujących się w Rościslawicach). Rok 1835.

sygn.36166. Vermessungs und Holzbestandes Register von der Riemberger Forst (Rejestr mierniczy lasów i zasobów drewna Rościslawice). Rok 1822.

Akta miasta Wrocławia. Księgi

sygn.3485-3499 (L 14, 1-19). [?] Riemberger, Jaeckeler und Lauffener Rechnung (Jaeckel und Kauffen sind Pertinenzien zu Riemberg), später nur Riemberger Rechnung genannt (Rachunki Rościslawic i przynależących do nich miejscowości). Lata 1593-1740.

sygn.3500 i 3501 (L 15 a, 1 i 2) Forstrechnungen vom Riemberg (mit Jäckel, Vogtswalde und Hauffen) [Akta gospodarki leśnej]. Lata 1838-1860.

sygn.3502-3506 (L 15 b, 1-c, 3) Rechnungen der ewangelischen Schule zu Riemberg (Rachunki szkoły ewangelickiej). Lata 1861-1890.

sygn.3935 (P 28, 1) Buch enthaltend Vocationen zu dem unteren geistlichen Stellen in Breslau (Allerheiligen, Salvator, Domslau, Riemberg etc.) daneben auch Vocationen zu andern ewangelischen Kirchen in Schlesien, namentlich aus den Jahren (Księga wokacji dotycząca niższych duchownych kościołów wrocławskich: Wszystkich Świętych oraz Zbawiciela w Domasławiu i Rościslawicach). Lata 1741-1743.

SIEMIANICE

1323, 11 IX, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że Heidenryk de Mulheim, mieszczanin wrocławski, za wiedzą swej żony Gertrudy sprzedał braciom Gizylerowi i Janowi Colneri wieś Siemianice w okr. średzkim za 400 grzywien z dziedzictwem.

Or. łac., perg., Dokumenty miasta Wrocławia, po pieczęci pozostały otwory. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, nr 4286, s.230.

1336, 24 I, Wrocław. Konrad von Borsnicz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Jan Colneri ze swymi bratanekami Janem i Gysko, synami jego brata Gizylera, sprzedali wieś Siemianice w okr. średzkim z dominium, wolne od powinności Janowi z Głogowa, mieszczaninowi wrocławskiemu, za 250 grzywien groszy, za zgodą swej żony Matyldy. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, nr 5554, s.67 i 68.

1392, 18 I, •ebrak [?]. Waclaw, król rzymski i czeski, zezwala Marcinowi przeorowi joannitów zakupić dla Szpitala Bożego Ciała we Wrocławiu dobra Siemianice (Schimelwitz) od Mikołaja Gotke.

Or. niem., perg., pasek pergaminowy po pieczęci króla. Dokumenty miasta Wrocławia, nr 845, Katalog dokumentów przechowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska, t. VII, opr. R. Stelmach, Wrocław 1993, nr 1, s.9.

Akta Katastru Karolińskiego

Siemianice. Dochody z pastwisk, wypasu owiec – 272 tal. (s.138), imiona owczarzy, leśników, specyfikacja wsi (s.145 nn), pieczęcie władz wsi (s.151).

URAZ

1204. Henryk, ks. Śląska, przekazuje klasztorowi trzebnickiemu podane dobra wraz z mieszkańcami i określa ich powinności wobec klasztoru. Wśród nich był Rados z Urazu: „(...) *Rados de Uraz dux dimisit ad hospites in Trebnic, solvat ut hospes*”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 4, przy dokumencie pieczęć księcia. Schlesisches Urkundenbuch, t. I, ed. H. Appelt, Köln 1963, nr 83, s.65.

1208, 10 VI, Środa Śląska. Henryk, ks. Śląska, uwalnia wieś Kotowice od ciężarów prawa książęcego. Wieś Kotowice określona jako: „(...) *poistam prope Wreacz cum omnibus eiusdem fructibus*”.

Podrobiony oryg., perg., łac., Rep. 125, nr 11. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959, nr 242, s.289.

1208, przed 21 VIII. Henryk, ks. Śląska, wymienia dobra klasztoru trzebnickiego i określa ich granice. W dokumencie wymieniony

kanonik wrocławski Idzi z Urazu. Klasztor pobierał dziesięcinę z karczmy położonej przy drodze do Urazu. Książę, jako kamień graniczny, położył: „(...) decimus in via Urazensi inter Minici et Zuaratouici et Wangrinovo”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 10. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959, nr 130, s.47.

1218. Henryk, ks. Śląska, zatwierdza założenie klasztoru trzebnickiego i potwierdza jego dobra oraz wyznacza ich granice. Z Urazu miano opłacać 20 denarów z połowu ryb: „(...) *de Urazensibus dedi eidem conventui singulis septimanis XX denarios ad pisces*”. W dokumencie został wymieniony kanonik wrocławski, Idzi. Do klasztoru należała też część wsi Mienice: „(...) *husque ad viam, que ducit in Uraz*”. W tym czasie leżał 8 kamień księcia Henryka: „(...) *in via Urazensi inter Minici et Svaratouici et Wangrinouo*”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 20. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959, nr 193, s.186.

1218, 18 IV, Wrocław. Wawrzyniec, bp wrocławski, na prośbę Huntera, opata klasztoru w Lubiążu, zatwierdza dziesięciny ze wsi klasztornych. W dokumencie czytamy, że kanclerz Idzi zamienił klasztorowi dziesięciny z Urazu, w zamian za dziesięciny z Jemielna.

Or. łac., perg., pieczęcie kapituły wrocławskiej i biskupa Wawrzynca. Kodeks dyplomatyczny Śląska, ed. K. Maleczyński, t. II, Wrocław 1959, nr 198, s.203.

1231, 6 VI, Uraz. W Urazie ks. Henryk Brodąty odnowił układ między klasztorem lubińskim a Rożkiem, synem Dzierzykrają, o dobra klasztorne Bogunów i 1/2 wsi Zwrócona [?].

Or. łac., perg., Rep. 91, nr 44. Schlesisches Urkundenbuch, t. II, ed. W. Irgang, Köln 1977, nr 5, s.3.

1257, 22 IV. Henryk III, ks. Śląska, zatwierdza posiadłości klasztoru klarysek we Wrocławiu. Do klasztoru należały dziesięciny połowu ryb w Urazie: „(...) *item quatuor piscatores de Scepin usque in Vraz*”.

Or. łac., perg. Rep. 63, nr 5. Schlesisches Urkundenbuch, t. III, ed. W. Irgang, Köln 1984, nr 228, s.153.

1284, 15 V, Wrocław. W dokumencie Tomasa II, biskupa wrocławskiego, mowa jest o plebanie w Urazie.

Kopia w Acta Thome, fol. 47 i 48. Schlesisches Urkundenbuch, t. V, ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 91, s.71.

1287, 10 VIII, Racibórz. Tomasz II, bp wrocławski, odnawia ekskomunikę rzuconą na ks. Henryka IV Prawego. Obecny był też Baldwin, pleban w Urazie.

Kopia w Acta Thome, fol. 200-204. Schlesisches Urkundenbuch, t. V, ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 354, s.277.

1288, 11 I, Wrocław. Henryk IV Prawy zakłada i uposaża kolegiatę św. Krzyża we Wrocławiu. W dokumencie wymienia się m.in. kościół w Urazie: „(...) *ecclesie nostre in Vraz*”, do którego należały dziesięciny z 7 łanów w Wilczynie.

Schlesisches Urkundenbuch, t. IV, ed. W. Irgang, Köln 1993, nr 367, s.287.

1294, 6 V. Układ pokojowy zawarty między Henrykiem V Grubym, księciem wrocławskim i legnickim, a Henrykiem III, księciem głogowskim. Na mocy dokumentu Uraz znalazł się w państwie głogowskim.

Schlesisches Urkundenbuch, t. VI, ed. W. Irgang, Köln 1998, nr 144, s.117.

1301, 7 IV, Trzebnica. Henryk, ks. Śląska i pan Głogowa, sprzedaje Teodorykowi, opatowi klasztoru w Lubiążu (Lubens), swój las koło Urazu (Uradz) oraz podane dobra.

Or. łac., perg., na zielono-czerwonych sznurach pieczęć księcia z kontrasigillum, Wr., Rep. 91, nr 132. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, Breslau 1892, nr 2630, s.5.

1309, 23 VI, Uraz. Na zamku w Urazie wystawiono dokument Henryka III, księcia głogowskiego i dziedzica Królestwa Polskiego, dla klasztoru klarysek w Głogowie.

Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, Breslau 1892, nr 3064, s.146.

1312, 29 II, Głogów. Oznaczenie granic księstw głogowskiego i oleśnickiego ze strony książąt Henryka IV i Przemka, oraz Bolka i Konrada. Tym ostatnim przypadł okręg i zamek w Urazie.

Sommersberg F. W. de, Silesiacarum rerum scriptores, I, s.869. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, Breslau 1892, nr 3255, s.214.

1314, 30 IV, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że Jan, mistrz Szpitala św. Macieja we Wrocławiu, opłacił podatek z młyna we Wrocławiu jako wkład w kupno zamku w Urazie (Urad).

Or. łac., perg. 198 x 98 + 19, na pasku pergaminowym uszkodzona pieczęć księcia. Rep. 66, nr 56. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, Breslau 1892, nr 3401, s.259.

1319, 23 VIII, Wrocław. Henryk VI, ks. Śląska i pan Wrocławia, nadaje Andrzejowi Radak, jego braciom Mikołajowi i Piotrowi oraz ich dziedzicom podane dobra przynależne do dóbr zamku w Urazie.

Odpis w kopiarzu klasztoru klarysek we Wrocławiu. Rep. 135, D 23, fol. 142 b. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 3943, s.129.

1320, 10 VI, Uraz. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia – dokument o nadaniu Wilczyna klasztorowi lubiąskiemu. Wśród świadków był Herman, kasztelan w Urazie.

Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII., Breslau 1898, nr 4045, s.157 i 158.

1320, 9 X, pod Urazem. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, przekazuje wieś Brodno Rudolfowi, opatowi klasztoru w Lubiążu.

Or., łac., perg., Rep. 125, nr 160. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 4070, s.166.

1321, 14 IV, Uraz (Uradz). Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, potwierdza zrzeczenie się przez panią Elżbietę praw do zakupionych przez jej męża Henryka de Rydeburch od Alberta de Pak dóbr w Praczach (Pratsch).

Or. łac., perg. 255 x 118 + 28; nacięcia po sznurach po pieczęciach księcia. Dokumenty miasta Wrocławia, sygn.160. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 4107, s.176.

Uraz, jako miejsce wystawiania dokumentów przez księcia Henryka VI wrocławskiego, był wymieniany jeszcze w innych dokumentach:

1324, 6 IV – dla Apteczki [?] wójta średzkiego. Regesten..., nr 4339, s.244.

1324, 13 VI – potwierdzenie klasztorowi lubiąskiemu nadanie Wilczyna.. Wśród świadków wystąpił Herman, kasztelan w Urazie. Był on też świadkiem w sprawie poruszanej w dokumencie księcia z 1 VI 1325 kierowanej do komornika Wilusza.

Regesten..., nr 4357 i 4429

1326, 31 III – dla rycerza Guntera de Luckow. Regesten..., nr 4520, s.293.

1326, 26 IV – dla rycerza Henryka de Waldow.

Regesten..., nr 4526, s.296.

1324, 20 IV, Fulda [Niemcy]. Ludwik, król rzymski, na prośbę Henryka VI, księcia wrocławskiego, przekazuje w lenno miastu Wrocław miasto Środę i zamek w Urazie.

Sommersberg, F. W. de, Silesiacrum rerum scriptores, I, s.893.

1324, 3 XII, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że Hoger z Przybkowic (Prittiz) zapisał cystersom w Lubiążu młyn na Odrze koło. Urazu (Uras).

Or. łac., perg. 335 (x 235 + 33), na niebieskich sznurach pieczęć księcia. Rep. 91, nr 222. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 4389, s.260.

1325, 16 X, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że bracia Andrzej i Mikołaj Radak sprzedali 6 łanów czynszowych w Rościśławicach (Rimberc) koło Urazu (Uras) Hermanowi, burgrabiemu uraskiemu.

Or. łac., perg., zielono-czerwone sznury po pieczęci Dokumenty miasta Wrocławia, sygn.179. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 4375, s.280.

1328, 1 III, Wrocław. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia oraz ziemi kłodzkiej, stwierdza, że Poppo von Haugwitz wraz z matką Irmentrudą, wdową po Merbocie von Haugwitz, zapisałi Janowi opatowi klasztoru w Lubiążu 1an w Wałach (Rychenwalde) w okr. uraskim.

Or. łac., perg., na czerwonych sznurach pieczęć księcia z kontrasiągillum, Rep. 91, nr 237 (227). Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXI, Breslau 1903, nr 4726, s.35.

1336, 5 IV, Wrocław. Konrad de Borsnicz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza,

że Piotr z Borku (Bork) za zgodę swojej żony Benedykty, sprzedał braciom Hermanowi burgrabiemu i Mikołajowi z Urazu 7 1/2 łana w Rościslawicach (Rymberg) w okr. uraskim. Or. lac., perg., wyrwana pieczęć starosty, Dokumenty miasta Wrocławia, sygn.240. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5609, s.83 i 84.

1338, 2 I, Wrocław. Konrad de Borsnicz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że przekazał swe prawa i dominium we wsi Bagno w okr. uraskim, które odkupił od zamku w Urazie, na ręce Poppo von Haugwitz.

Odpis w kopiarzu Księstwa Wrocławskiego. Księstwo Wrocławskie, Landbuch A, fol. 40. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1930, nr 6031, s.3.

1359, 24 VI, Wrocław. Herman von Borsnicz, sędzia wrocławski i Hencze z Urazu (Wraz), stwierdzają, że Mikołaj Remyng sprzedał Konradowi, rzeźnikowi, 5 mórg ziemi.

Or. niem., perg., na pasku pergaminowym szczątki pieczęci sędziego, nacięcia po pasku pergaminowym po pieczęci Hencze, Dokumenty miasta Wrocławia, nr 356. Regesty śląskie, t. IV, Wrocław 1992, nr 533, s.210 i 211.

1693, 27 II, Wrocław. Transakcja kupna zawarta między Baltazarem Fryderykiem von Logau und Altendorf, jako sprzedającym, a Jerzym Ernestem von Mittenberg, jako kupującym, dotycząca dóbr lennych w Urazie, bez wsi Pęgów i Gołędzinów.

Dokument nie zachowany. Rep. 132 c, Dep. Księstwa Oleśnickiego, nr 1196 a. Dokument zachowany w XIX w. jedynie w odpisie z 15 IX 1693, sporządzonym przez Komorę cesarską, sygn.1199 i 1200, a także w dokumencie hipotecznym z 10 I 1695, sygn.1202.

1697, 4 II, Wrocław. Kwit zastawny księcia Chrystiana Ulryka na Oleśnicy dla Jerzego Ernesta von Miltenberg z Urazu na 3 000 tal. reńskich.

Był to oryg. niemiecki, papierowy. Dokument nie zachowany. Rep. 132 c, Dep. Księstwa Oleśnickiego, nr 1209.

Akta Księstwa Wrocławskiego

sygn.194 i 195. Grenzrecess zwischen den Burglehn Auras und des Dorfe Briese (Grani-

ce między lennem zamkowym w Urazie i wsią Brzeziny). Lata 1585-1609.

sygn.196. Acta ber. Stretigkeiten zwischen Susanne Rottwitz und ihren Sohne Friedrich Welch gegen die von Diebitsch und deren Protestazieren gegen die Aufbietung des Burglehns Auras (Spór graniczny między Zuzanną Rottwitz i jej synem Fryderykiem Welch przeciw von Diebitschowi i jego ludźmi w sprawie dóbr lennych w Urazie). Lata 1608-1616.

sygn.198. Acta betr. das Sauermer – Auraser Schuldwesen und die Kaufgelder (Sprawy zadłużeń i kupna Sauermer [?] w Urazie). Lata 1649-1659.

sygn.199. Acta betr. des Kauf des Burglehns Auras durch Freiherr von Schellenefeldt den Verkauf desselben an Balzer Fred von Logau (Kupno lenna zamkowego w Urazie przez pana von Schellenfeldt, sprzedanego przez Balzera Freda von Logau). Lata 1675-1709.

sygn.200. Acta betr. das burglehn Auras dessen Verpachtung (Zastaw dłużny lenna zamkowego w Urazie). Lata 1745-1756.

sygn.201. Derer H. Abgeordneten des Löbl. Bresl. rath Collegii Relation von Bestigung der Burglehn Auras mit Rymberg, Jäckel Gräntzen (Relacja z poselstwa rady kolegium wrocławskiego dotyczącego lenna zamkowego i granic w Urazie i Rościslawicach). Rok 1672.

sygn.501. Acta betr. die Herausgabe des Erbzustandes der ausländischen Gebrüder Cemnich an ihren Brüder, Töpfer zu Auras ohne Kautions (Wydanie zezwolenia na objęcie dziedzictwa przez zagranicznych braci Cemich, ich braciom, garncarzom z Urazu). Rok 1649.

sygn.744. Registrum omnium bonorum sive villarum, allodiorum in districtibus Vratsilavienis, Noviforensi et Aurasieni super pecunio burnegelt, XV w. (Rejestr dóbr i wsi, folwarków w dystrykcie wrocławskim, średzkiem i uraskim w sprawach pieniężnych i podatku burgeltu). Kopia dokumentu.

sygn.783. Acta betr, die zur Aufnahme der Aurasser Juchten – Fabrik durch die Zollerhöhung eingeschränkte Einfuhr der Moskaritischen Juchten (Akta Fabryki Tabaki w Urazie w sprawie opłacania ceł). Lata 1718-1732.

Akta miasta Wrocławia. Księgi

sygn.C20. Registrum omnium bonorum sive villarum, allodiorum in districtibus Vratsilavienis, Noviforensi et Aurasensi super pecunio burnegelt, XV w. (Rejestr dóbr i wsi, folwarków w dystrykcie wrocławskim, średzkiem i uraskim w sprawach pieniężnych i podatku burngelu).

Oryginał dokumentu. W. Korta, *Sobótka*, 1953.

Akta Śląskiego Konsystorza Ewangelickiego Prowincji Śląskiej

II/6984 i 6985. Die Angelegenheiten der ewangelischen Kirche in Auras (Sprawy ogólne kościoła w Urazie). Lata 1834-1871.

II/6999-7001. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie, uposażenie i obowiązki duchownych). Lata 1816-1871.

Akta miasta Wrocławia

sygn.445. Ankauf der ehemaligen Salz – Magazin – Gebäude bey Auras (Zakupienie magazynu solnego koło Urazu). Rok 1823 i 1824.

sygn.1490. Acta wegen des zwischen Auras und Peiskerwitz, Kottwitz und Pannwitz und Herrnprotsch zuziehenden neuen Oder-Canal (Akta budowy kanału Odry między Urazem, Piskorowicami, Kotowicami i Paniowicami). Lata 1752-1803.

sygn.10562. Verhandlungen wegen Erzeburg von Terrain in Auras für eine Mühlabschlagestelle der Stadt Breslau (Transakcje handlowe terenów w Urazie na potrzeby budowy młyna dla miasta Wrocławia). Rok 1903.

sygn.10630. Acta wegen derer zwischen Riemberg und Auras obschwebenden Streitigkeiten (Akta sporów między Rościslawicami i Urazem). Lata 1749-1809.

WILCZYN

1175, Grodziec. Bolesław Wysoki, ks. Śląska, zatwierdza posiadłości klasztoru cystersów w Lubiążu. Wśród dóbr jest wymieniona karczma w Wilczynie: „(...) *taberna in Wiltsin*”. Or. łac., perg., Rep. 91, nr 1, na kolorowych sznurach pieczęć księcia. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 45, s.28.

1175, 1 V, Grodziec. Bolesław Wysoki, ks. Śląska, zatwierdza posiadłości klasztoru cystersów w Lubiążu. Wśród dóbr jest wymieniona karczma w Wilczynie: „(...) *taberna in Wiltsin*”.

Falsyfikat. łac., perg., Rep. 91, nr 4. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 325, s.241. Jest nim też dokument o tej samej treści, zamieszczony w powyższym zbiorze pod nr 327, s.246.

1178, 29 IX, Legnica. Bolesław Wysoki, ks. Śląska zatwierdza posiadłości klasztoru cystersów w Lubiążu. Wśród tych dóbr jest wymieniona wieś Wilczyn – ‘Wilksino’. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 328, s.249.

1201, 19 VIII, Segni [Włochy]. Papież Innocenty III bierze klasztor w Lubiążu pod opiekę i zatwierdza jego posiadłości. Bulla papieska wymienia wieś ‘Wrezt’, czyli Wilczyn. Or. łac., perg., na czerwono-zółtych sznurach bulla papieska. Rep. 91, nr 7. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 74, s.48.

1202, 23 V. Henryk Brodaty, ks. Śląska, zatwierdza klasztorowi lubiąskiemu jego posiadłości. Dokument wymienia wieś Wilczyn: „(...) *item Vilxino sicut a quibusdam eidem est collata monasterio*”.

Kopia dokumentu w najstarszym kopiarzu lubiąskim z XIII w. Rep. 135, D 203, fol. 45-47. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 77, s.50. W tym ostatnim zbiorze jest zamieszczony też pod nr 333 na s.255 falsyfikat tego dokumentu, datowany na 1202, 26 VI.

1202, Wrocław. Cyprian, bp wrocławski, na prośbę opata Konrada potwierdza dziesięciny należne klasztorowi lubiąskiemu z kościołów św. Jakuba, św. Jana i św. Marii w Lubiążu, a także z kościoła św. Piotra we Wrocławiu. Do kościoła św. Marii należały dziesięciny z Wilczyna (Wilcsin.).

Or. łac., perg., Rep. 91, nr 10. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 82, s.53.

1216, 7 III, Lateran [Włochy]. Papież Innocenty III bierze klasztor w Lubiążu pod opiekę i zatwierdza jego posiadłości. Bulla papieska wymienia wieś 'Vilxin', czyli Wilczyn.

Or. łac., perg., na czerwono-żółtych sznurach bulla papieska. Rep. 91, nr 18. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 148, s.107.

1218, 18 IV, katedra wrocławska. Wawrzyniec, bp wrocławski, na prośbę opata Guntera potwierdza dziesięciny z podanych należne klasztorowi lubiąskiemu. Wymieniono dziesięciny z okręgu w Wilczynie – 'Wylkzin'.

Or. łac., perg., Rep. 91, nr 21. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 171, s.124.

1227, 15 VI, Anagni [Włochy]. Papież Grzegorz IX bierze klasztor w Lubiążu pod opiekę i zatwierdza jego posiadłości a także przywileje nadane cystersom. Bulla papieska wymienia wieś Wilczyn: 'Vilkzin'.

Or. łac., perg., na czerwono-żółtych sznurach bulla papieska. Rep. 91, nr 39. Schlesisches Urkundenbuch, ed. H. Appelt, t. I, nr 279 s.204.

1244, Lubiąż (Lubens). Bolesław, ks. Śląska i Polski, potwierdza klasztorowi w Lubiążu prawo polowania na bobry w Słupie (Slup), Brachowie (Prochlovici), Wilczynie (Wilcsino) i Nowym Dworze (Nova Curia).

Or. łac., perg., na czerwono-białych sznurach pieczęć księcia. Rep. 91, nr 75. Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, t. II, nr 275 s.165.

1286, 23 VI. Henryk, ks. Śląska i pan Legnicy, nadaje klasztorowi w Lubiążu (Lubens) ziemie koło dworu w Wilczynie – „(...) *sita circa curiam Wiltschin*”.

Or. łac., perg., na żółtych sznurach pieczęć księcia. Rep. 91, nr 107. Schlesisches Urkundenbuch, ed. W. Irgang, t. V, nr 274, s.216.

1320, 10 VI, Uraz (Wraz). Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że za zgodą opata cystersów w Lubiążu zatrzymał sobie 12 grzywien rocznego czynszu z Wilczyna (Wilksin) w okr. leśnickim.

Or. łac., perg., na czerwonych sznurach pieczęć księcia z kontrasigillum. Rep. 91, nr 202. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 4045, s.158.

1324, 13 VI, Uraz. Henryk, ks. Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że wieś Wilczyn, położona w okręgu uraskim, która należy do klasztoru lubiąskiego, opłaca 12 grzywien groszy czeskich dochodu z ziemi, mennicy, prawa przejazdu i innych służb.

Odpis w kopiarzu klasztoru lubiąskiego. Rep. 135, D 207, fol. 39 b i 40. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, Breslau 1898, nr 43575, s.248 i 249.

1335-1342. W wykazie dziesięcin diecezji wrocławskiej dla Stolicy Apostolskiej, sporządzonym przez Galarda de Carceribus, wymieniona jest wieś Wilczyn, należąca do archiprezbiteriatu wrocławskiego.

Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5409, s.194.

1337, 9 I, Wrocław. Jan, król Czech i Polski, stwierdza, że rycerz Henryk von Haugwitz sprzedał rycerzowi Konradowi Borsnicz zamek Uraz wraz z podanymi wsiami. Wśród nich została wymieniona wieś Wilczyn.

Odpis w kopiarzu Księstwa Wrocławskiego z XIV w. Rep. 21. Księstwo Wrocławskie, B. Magnum, fol. 91 b. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIX, Breslau 1923, nr 5807, s.132.

1338, 16 VIII, Psie Pole. Rycerz Henryk von Haugwitz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że w czasie pobytu w Psim Polu Konrad, ks. Śląska i pan Oleśnicy, w obecności wymienionych panów i sądu we wsiach Wilczyn i Oborniki ustalił wysokość powinności opłacanych dla sądownictwa z tych wsi. Najstarszy kopiarz Księstwa Oleśnickiego. Księstwo Oleśnickie, s.103 i 104. Sommersberg F. W. de, Silesiacarum rerum scriptores, Breslau 1732, t. III, s.136. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XXX, Breslau 1930, nr 6135, s.30.

1383, 14 VI. Temo z Kolditz, starosta księstwa wrocławskiego, stwierdza, że Hannos von Oulderaw jako opiekun braci Hannosa i Mikołaja, synów Hencze, sołtysa w Wilczynie (Wilxin), mieszczanin wrocławski oraz jego podopieczni, kupili od Tomasza z Krakowa, mieszczanina wrocławskiego, folwark Piskorowice (Piscirwicz).

Or. niem., perg., na zielono-czerwonych sznurach

pieczęć starosty z kontrasigillum, Dokumenty miasta Wrocławia, nr 688.

Akta Śląskiego Konsystorza Ewangelickiego Prowincji Śląskiej we Wrocławiu.

II/6188 i 6189. Die Angelegenheiten der evangelischen Kirche (Akta ogólne kościoła ewangelickiego). Lata 1835-1944.

II/6190. Visitations Akten (Akta wizytacji). Lata 1911-1937.

II/6191 i 6192. Die Vermögens – Verwaltung der evangelischen Kirche (Zarządzanie majątkiem kościoła ewangelickiego). Lata 1881-1930.

II/6193. Grundstücke Akten (Akta gruntowe). Lata 1908-1941.

II/6194. Begräbnissplätze (Cmentarze). Lata 1881-1921.

II/6195-6197. Bau und Reparaturen der evangelischen Kirche und Amtswohnungen Kirchen Hause (Budowa i remonty kościoła ewangelickiego oraz mieszkań służbowych należących do kościoła). Lata 1880-1942.

II/6198 i 6199. Etats und Kassen Sachen, sowie Rechnungs – Extracte der Parochie (Sprawy osobowe i kasowe oraz wyciągi z rachunków parafii). Lata 1881-1944.

II/6200. Steuer Acten (Akta podatków). Lata 1909-1939.

II/6201-6203. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie i obowiązki wiernych). Lata 1814-1931.

II/6204. Pfarrbesoldungs Akten (Akta uposażenia księży). Lata 1898-1931.

II/6205. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung des Kirchebeamten (Mianowanie, uposażenie i obowiązki urzędników kościelnych). Lata 1888-1942.

WIELKA LIPA

1570, 24 VI, Oleśnica. Henryk i Karol, książęta ziębiccy jako zastawiający i Valten Falckenberg z Rakowa, Melhior Schliwitz von Ju-

ruitsch, Hans Mediger z Lipy jako mieszczanie, potwierdzają Ludwikowi Pflinzing, radcy wrocławskiemu, opłatę z zastawu 1 000 tal.

Dokument nie zachowany. Pozostał regest dokumentu w inwentarzu dokumentów Księstwa Oleśnickiego. Rep. 132 c, Depozyt Księstwa Oleśnickiego, nr 892. Był to oryg. papierowy z 5 pieczęciami.

Akta Katasteru Karolińskiego

sygn.113. Dominium Leipe. Majątek [Wielka] Lipa. Podatki z lasu dominialnego – 13 tal. (s.340), młynarstwa, piwowarstwa, gospodarki drzewnej, korzystania z pastwisk, lasu dominialnego – razem 1 807 tal. (s.341), opis dominium (s.348-361).

sygn.114. Wielka Lipa, wieś. Dochody z leśnictwa, pastwisk, wypasu owiec – razem 766 tal. (s.272), specyfikacja poddanych, wśród nich ogrodnicy, młynarze, piekarze, (s.273), różne prace dla dworu, (s.278), opis wsi, obowiązków poddanych, pieczęcie lakowe władzy gminy (s.288).

Akta miasta Wrocławia. Księgi

sygn.1626 (K39). Revisionskostenanschlag für die Anlage der Pfasterstrasse von Hausern nach Leippe (Kontrola kosztów dróg dojazdowych w Wielkiej Lipie). Lata 1900-1902

Akta miasta Wrocławia

sygn.10623. Acta die Gräntzen zwischen Riemberg und denen Güthern Zuhelwitz, Heintzendorf, Obernick, Gross Leipe, Pathendorf betr. (Akta graniczne między Rościślawicami i dobrami w Ciecholowicach, Bagnie, Obornikach, Wielkiej Lipie, Paniowicach). Lata 1746-1832.

sygn.10772. Ankauf eines Theiles des Rittergutes Leipe (Zakup części dóbr rycerskich w Wielkiej Lipie). Lata 1881-1907.

sygn.10800. Die Instandhaltung des Leipe – Ransern Weges (Sprawa utrzymania drogi z Wielkiej Lipy do Rędzina). Lata 1880-1906.

Akta Śląskiego Konsystorza Ewangelickiego Prowincji Śląskiej we Wrocławiu

sygn. II/6169 i 6170. Die angelegenheiten der evangelischen Kirche in Leipe (Sprawy

ogólne kościoła ewangelickiego w Lipie). Lata 1835-1944.

sygn.II/6171. Vistations Acten (Akta wizytacji). Lata 1908-1930.

sygn.III/6172 i 6173. Die Vermögens-Verwaltung der ewangelischen Kirche (Zarządzanie majątkiem kościoła ewangelickiego). Lata 1879-1941.

sygn.II/6174. Grundstücks Akten (Akta gruntów). Lata 1914-1944.

sygn.II/6175. Begräbnissplätze (Sprawy cmentarzystwa). Lata 1887-1939.

sygn.II/6176 i 6177. Bau und Reparaturen der ewangelischen Kirche (Budowa i remonty w kościele ewangelickim). Lata 1894-1943.

sygn.II/6178 i 6179. Etats und Kassen-Sachen sowie Rechnungs-Extracte der Parochie (Sprawy personalne i kasowe oraz wyciągi rachunków parafii). Lata 1881-1941.

sygn.II/6180 i 6181. Steuer Akten (Akta podatków). Lata 1907-1944.

sygn.II/6182-6184. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung des Geistlichen (Mianowanie, uposażenie i obowiązki duchownych). Lata 1815-1945.

sygn.II/6185 i 6186. Pfarrbesoldungs Akten (Akta parafialne dotyczące uposażeń). Lata 1989-1943.

sygn.II/6187. Die Ausstellung, Besoldung und Dienstführung der Kirchen beamten in der Parochie (Mianowanie, uposażenie i obowiązki urzędników parafialnych). Lata 1888-1944.

ZAJĄCZKÓW

1204. Henryk, ks.Śląska, przekazuje klasztorowi trzebnickiemu podane dobra wraz z mieszkańcami i określa ich powinności wobec klasztoru. Wśród nich był Dalemir z Zajączkowa budowniczy klasztoru trzebnickiego: „(...) *Dalemirum decimum Legnicensem de villa Zaiechconis, ut sit cementarius cum*

posteritate, qui si cementum facere neglexerit, hispitibus adequetur”.

Or. łac., perg., Rep. 125, nr 4, przy dokumencie pieczęć księcia. Schlesisches Urkundenbuch, t. I, ed. H. Appelt, Köln 1963, nr 83, s.65.

1302, 14 VII-4 XI, Brzeg – Rokitnika. Bolesław, ks.Śląska i pan Wrocławia, stwierdza, że Lutek syn Pakosława, nadał dominikankom wrocławskim swoje dziedzictwo w Pustkowie – „(...) *Putcovo nunc autem Steyn, vel Wyzensteyn*”, w zamian za Zajączków - ‘Hasenov’.

Or. łac., perg, na czerwonych sznurach pieczęć księcia z kontrasigillum. Rep. 58, nr 4. Regesten zur schlesischen Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVI, nr 2714, s.29.

1347, 28 XI, Wrocław. Konrad de Falkenhain, starosta Księstwa Wrocławskiego, stwierdza, że Heynczo z Twardogóry sprzedał posiadłość Zajączków.

Zbiór Klozego, nr 21, s.117 i 118. Regesty śląskie, red. W. Korta, t. I, Wrocław 1975, nr 672, s.240.

Akta miasta Wrocławia

sygn.263. Misellanea von Hasenau (Sprawy różne Zajączkowa). Lata 1669-1739.

sygn.9963. Acten betr. das Verwassungs Register von dem Stadt-Land Güter Amte Ransern, Hasenau (Rejestr dotyczący stosunków wodnych w Rędzinie i Zajączkowie). Lata 1759-1824.

sygn.10290. Acten betr. die Mühle zu Hasenau (Akta młynu w Zajączkowie). Lata 1789-1835.

sygn.10291 i 1092. Acta die Dismembration der Grundstücke zu Hasenau betr. (Akta pomiaru gruntów w Zajączkowie). Lata 1821-1886.

sygn.10293. Zins von der Mühle Nr 12 zu Haasenau (Czynsz z młyna Nr 12 w Zajączkowie). Lata 1844-1853.

sygn.10295. Schule und Schullehrer für Haasenau und Henigsdorf (Szkoła i nauczyciele w Zajączkowie). Lata 1846-1905.

sygn.10296. Ablösung des auf dem zum Amte Ransern gehörigen Gut Haasenau für das Stift zu Trebnitz befinden Wiesen – Zin-

ses per 8 Rth. (Zwolnienie majątku w Zajączkowie z czynszu od łąk należących do klasztoru w Trzebnicy). Rok 1846 i 1847.

sygn.10297. Gemeinde-Polizei Sachen zu Haasenau (Sprawy policyjne dotyczące Zajączkowa). Lata 1849-1872.

Sygn.10298. Ablösung Real-Lasten zu Haasenau (Zniesienie ciężarów nałożonych na Zajączków). Lata 1850-1871.

sygn.10299. Besitz-Veränderungen zu Haasenau (Zmiany własnościowe w Zajączkowie). Lata 1851-1854.

sygn.10300. Verkauf eines Agerflecks an den Gewohner Gottlieb [?]Piesske zu Hassenau (Sprzedaż ziemi mieszkańcowi Gottliebowi Piesskiemu z Zajączkowa). Rok 1852 i 1853.

sygn.36156. Vermessungs Register von den Possesions- und Gemeinde Gründen zu Haasenau (Rejestr mierniczy posesji w gminie Zajączków). Lata 1760-1796.

sygn.36158. Vermessungs Register von den Breslauer Stadt Gute Haasenau (Rejestr mierniczy posesji w gminie Zajączków należących do miasta Wrocławia). Lata 1760-1868.

KATALOG DOKUMENTÓW O PRZESZŁOŚCI LUDZI I MIEJSCOWOŚCI ZIEMI OBORNICKIEJ. DO CZĘŚCI II. OD I POŁ. XVIII DO I POŁ. XX W.

Rej. Wr., I/4152. Finanzberichte des Kreis Trebnitz. (Sprawozdanie finansowe powiatu trzebnickiego. Tu m.in. informacje dotyczące różnych miejscowości leżących na terenie gminy Oborniki). Lata 1934-1938.

Rej. Wr., I/5894. Hans Kaspar von Pritwitz'sches Armen Fundation in Kreis Trebnitz (Fundacja Kaspara von Pritwitza Na Rzecz Dobroczynności w powiecie trzebnickim. Tu m.in. mowa o działalności Fundacji na terenie gminy Oborniki). Lata 1844-1930.

Rej. Wr., I/8285. Diphtherie Schutzimpfung in Kreis Trebnitz. (Szczepienia ochronne przeciwko dyfterytowi w powiecie trzebnickim). Lata 1914-1944.

Akta Miasta Wrocławia

sygn.III/35432. Jednostka zawiera informacje na temat projektowanej linii kolejowej z Wołowa przez Rościszawice do Obornik i Oleśnicy. Tu także informacje o walorach leczniczych i turystycznych Rościszawic, jak i o fabryce narzędzi dla przetwórstwa mięsnego (Stahlwaren – und Besenfabrikation) w Rościszawicach, słynącej z produkcji wysokiej jakości noży. Lata 1911 i 1912.

Rej. Wr., I/8386. Anstalswesen Krankenanstalten. Kreis Trebnitz. (Lecznictwo zamknięte w powiecie trzebnickim). Lata 1938-1944.

Rej. Wr., I/8785-8788. Unterhaltung der Wege und Brücken in Kreis Trebnitz. (Utrzymanie dróg i mostów w powiecie trzebnickim). Lata 1864-1942.

Rej. Wr., I/9064. Chausseeverzeichnis, Kreis Trebnitz (Wykaz dróg w powiecie trzebnickim).

Rej. Wr., I/13102 i 131103. Bausachen im Kreise Trebnitz (Budownictwo w powiecie trzebnickim). Lata 1874-1933.

Rej. Wr., I/131444. Lichtspielanlagen im Kreise Trebnitz (Tereny rozrywkowe w powiecie trzebnickim). Lata 1922-1935.

Rej. Wr., I/14925. Räumung der Flüße, Gräben, Wasserlaufe in Trebnitzer Kreise (Oczyszczanie łożysk rzecznych, rowów odwadniających i ciągów wodnych w powiecie trzebnickim). Lata 1846-1896.

Rej. Wr., I/16577. Wohnsiedlungsgebiet Kreis Trebnitz. (Akcja osiedleńcza w powiecie trzebnickim). Lata 1941-1943.

WSPŚ., sygn.774. Fundstelle Kawallen. (Znalezisko archeologiczne we wsi Kowale). Rok 1924 (s.575 i 576); Fundstelle Raake (Znalezisko archeologiczne we wsi Raków). Brak roku (s.333 i 334); Fundstelle Panwitz (Znalezisko archeologiczne – ceramika – we wsi Paniowice). Lata 1863-1926 (s.257-279).

WSPŚ., sygn.771. Fundstelle Beckern (Znalezisko archeologiczne we wsi Piekary). Data 5 X 1926 (s.663 i 664); Fundstelle Esdorf, Gross Leipe. (Znalezisko archeologiczne – ceramika i narzędzia – we wsiach Osolin i Wielka Lipa). Brak roku (s.256-300); Fundstelle Gross Muritsch (Znalezisko archeologiczne – narzędzia kamienne – we wsi Morzęcin Wielki). Lata 20. i 30. XX w. (s.217-222).

WSPŚ., 772. Fundstelle Kunzendorf. (Znalezisko archeologiczne – ceramika – we wsi Gołędzinów). Rok 1935 (s.56-66); Fundstelle Kawallen (Znalezisko archeologiczne – narzędzia – we wsi Kowale. Rok 1875 (s.229-261); Fundstelle? (Znalezisko archeologiczne – narzędzia, ceramika, kurhany ziemne – w gminie Oborniki. Lata 1923-1942 (s.210-211 i 573-609); Fundstelle Kottwitz (Znalezisko archeologiczne – ceramika, narzędzia – we wsi Kotowice). Lata 1913-1940 (s.75-138); Fundstelle Heidewilxen (Znalezisko archeologiczne – reliktury zabudowy, kurhany – we wsi Wilczyn). Lata 1924-1937 (s.444-463).

Kom. G. T. 14. Brouillon Charte von dem Graeserei Entschädigungslande der kleinen Leute zu Ober Kehle. (Mapa łąki, wykonana w związku z toczącą się sprawą o odszkodowanie). Obejmuje część gminy Oborniki. Skala 1:2 500). Wykonał Geisler. Rok 1846.

BAGNO

Rej. Wr., II/134. Grundriss der Schule zu Heinzendorf. (Rzut przyziemia szkoły w Bagnie). Skala 1:100. Podpisał Baumgart. Rok 1894.

Rej. Wr., II/130. Vorentwurf zum Neubau einer evangel. Schule in Heinzendorf. Stallgebäude.

(Projekt wstępny nowej szkoły ewangelickiej w Bagnie. Budynek stajni). Obejmuje plan sytuacyjny, rzuty, przekroje, widok szczytów, widoki boczne elewacji. Skala 1:200 i 1:500. Podpisał Kirchner, radca budowlany. Rok 1903.

Rej. Wr., II/131. Vorentwurf zum Neubau einer evangel. Schule in Heinzendorf, Einklassiges Schulhaus, Schulzimmer für 65-70 Kinder, Wohnung für einen verheiratheten Lehrer. (Projekt wstępny szkoły ewangelickiej w Bagnie, budynek jednoklasowej szkoły dla 65-70 uczniów, mieszkanie dla rodziny nauczyciela). Obejmuje rysunki frontów bocznych, rzut przyziemia, rzut piwnic, poddasze, przekroje przez korytarz szkolny, klatkę schodową. Skala 1:150. Podpisał Kirchner. Rok 1903.

Rej. Wr., II/132. Entwurf zum Neubau einer evangel. Schule zu Heinzendorf. (Projekt budowy szkoły w Bagnie). Obejmuje widok frontu, szczytu, elewacji bocznych, przekroje, rzuty piwnic, poddasza i przyziemia. Skala 1:100. Podpisał Günther, mistrz budowlany. Rok 1905.

Rej. Wr., II/133. Schule Heinzendorf. Lageplan. (Budynek szkoły w Bagnie. Plan sytuacyjny) Skala 1:500. Podpisał Günther. Początek XX w.

Rej. Wr., II/135. Katholische Küsterschule zu Heinzendorf. Vorentwurf. (Projekt wstępny szkoły katolickiej zakryciańskiej w Bagnie). Obejmuje przekroje podłużne i poprzeczne, rzut przyziemia, poddasze, rzut piwnic. Budynek stajni. Skala 1:150 i 1:500. Podpisał Neumann, mistrz budowlany. Rok 1913.

BORKOWICE

RWZK., nr 6079. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Burgwitz (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Borkowice). Lata 1861-1866.

Kom. G., I/12964. Die Ablösung der Dienste und Hutung zu Burgwitz (Splata służby i pastwiska we wsi Borkowice). Lata 1822-1838.

Kom. G., I/13016. Renten Ablösung der Freigärtnerstelle zu Burgwitz (Spłata renty odrobkowej gospodarstwa we wsi Borkowice). Lata 1853-1854.

Tow. Kredyt., nr 144 i 145. Acta betr. die Abschätzung des Rittergutes Burgwitz (Oszacowanie wartości majątku rycerskiego we wsi Borkowice). Lata 1872-1875 i 1896-1900.

Tow. Kredyt., nr 146 i 147. Grund – Acta betr. das Rittergut Burgwitz (Akta gruntowe majątku rycerskiego we wsi Borkowice). Lata 1903-1933.

GOŁĘDZINÓW

RWZK., 6184. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kunzendorf (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Gołędzinów). Lata 1862-1866.

RWZK., 6295. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kunzendorf. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Gołędzinów). Lata 1865-1902.

RWZK., 6296. Vergleichendes Nummerverzeichnis – Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch. Betref. Kunzendorf (Wykaz porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw w Gołędzinowie). Lata 1868-1873.

Rej. Wr., Dom. 6149. Dienste und Prästationen der Gem. Kunzendorf (Służba i świadczenia w gminie Gołędzinów). Lata 1853-1855.

NPPŚ. WRoL., 1405-1408. Siedlungssache Kunzendorf (Akcja zasiedlania we wsi Gołędzinów). Lata 1935-1944.

Kom. G., I/13610. Die Dienst Ablösung und Gemeinheitstheilung zu Kunzendorf (Spłata służby, świadczeń i podział gruntów chłopskich w Gołędzinowie). Lata 1821-1936.

Kom. G., I/13633. Die Ablösung der Lande-
mein Bauergute Nr. 3 zu Kunzendorf (Spłata
gruntów gospodarstwa Nr 3 w Gołędzinowie).
Rok 1841 i 1842.

Kom. G., I/13658. Ablösung der Reallasten zu Kunzendorf (Spłata ciężarów gruntowych w Gołędzinowie). Lata 1850-1939.

Kom. G., I/13690. Die Mühlgrabenräumung der Pflichtung der Stellenbesitzer zu Kunzendorf (Obowiązkowe świadczenie prac na rzecz oczyszczania młynówki w Gołędzinowie). Rok 1868 i 1869.

Kom. G., I/13703-13705. Die Verwendung eines Parzellenkaufgeldes für Grundstück Nr. 45, 91, 4 und 5 zu Kunzendorf (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych z tytułu sprzedaży gruntów Nr 45, 91, 4 i 5 w Gołędzinowie). Rok 1899 i 1900.

Rej. Wr., II/420. Abrechnungs Zeichnung zum Anbau eines Vorraums und einiger Änderungen am Schulgebäude der Gemeinde Kunzendorf. (Obliczenia statyczne i rysunek projektowy dla planowanej dobudowy przedsi-
onka i przebudowy budynku szkoły gmin-
nej w Gołędzinowie). Obejmuje widok na podwórzec, rzut przyziemia i szczyt południowy. Skala 1:100. Podpisał M. Schröter, architekt. Rok 1940.

Kom. G., T. 144. Rein Chartre von der Feldmark Kunzendorf. (Mapa – pierworys folwarku w Gołędzinowie). Obejmuje m.in. miejscowości Pęgów, Oborniki i Wilczyn. Przedstawia ciekі wodne, drogi, grunty rolne, lasy, plan sytuacyjny wsi Gołędzinów, zabudowania. Skala 1:2 500. Opracował Opitz. Rok 1819.

KOWALE

RWZK., 6089. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kawallen. (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kowale). Lata 1863-1866.

RWZK., 6359 i 6360. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kawallen. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kowale). Lata 1865-1906.

RWZK., 6596. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kawallen. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kowale). Lata 1866-1873.

Kom. G., I/13251-13255. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 11, 12, 13, 15, Cawallen (Wydatkowanie środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży parcel Nr 11, 12, 13, 15 w Kowalach). Lata 1903-1905.

Tow. Kredyt., 152 i 153. Acta über das Gut Cawallen (Akta dotyczące regulacji stanu prawnego majątku we wsi Kowale). Lata 1809-1908.

Tow. Kredyt., 154. Grund – Acten betr. das Rittergut Cawallen (Akta gruntowe majątku rycerskiego we wsi Kowale). Lata 1927-1933.

Standesamt Kawallen (Urząd Stanu Cywilnego w Kowalach). Księga zgonów. Rok 1891.

Rej. Wr., II/290. Erweiterung der evangel. Schule in Kawallen. (Rozbudowa szkoły ewangelickiej w Kowalach). Obejmuje widoki, przekroje, rzut przyziemia, plan sytuacyjny. Skala 1:200 i 1:500. Podpisał Maul, radca budowlany. Rok 1931.

Rej. Wr., II/291. Evangel. Schule Kawallen. Anbau einer Waschküche an den vorhandenen Schuppen. (Szkoła ewangelicka w Kowalach. Projekt dobudowy pralni do istniejącej szopy). Obejmuje plan sytuacyjny, widoki, rzut przyziemia. Skala 1:100 i 1:500. Podpisał Maul. Rok 1932.

Kom. G., T. 4. Brouillon Charte von dem Dienst Entschädigungslande für die Dreschgärtner zu Cawallen, Schweritau und Kummernick (Mapa regulacyjna sporządzona dla potrzeb sprawy o odszkodowanie wieśniaków z Kowal). Skala 1:2 500. Wykonał Geissler. Rok 1848.

KOTOWICE

UKRol., nr 418. Die neusiedlungssache von Kottwitz. Kreis Trebnitz (Akcja osiedleńcza we wsi Kotowice w powiecie trzebnickim). Lata 1933-1944.

RWZK., 6178 i 6179. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kottwitz (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kotowice). Lata 1861-1866.

RWZK., 6290 i 6291. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kottwitz. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kotowice). Lata 1865-1902.

RWZK., 6482 i 6483. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Kottwitz. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kotowice). Lata 1865-1909.

RWZK., 6688. Vergleichendes Nummerverzeichnis – Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch. Betref. Kottowitz (Wykaz porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw w Kotowicach). Lata 1868-1871.

Rej. Wr. Dom., nr 2492-2559. (Sprawy dotyczące upraw, m.in. buraków cukrowych, upraw i użytkowania łąk, pastwisk i lasów. Lata 1804-1922.

Pomiary gruntowe, tu m.in. księga gruntowa ze wsi Kotowice. Użytkowanie i dzierżawa, zamiana parcel, parcelacja, sprawy hipoteczne). Rok 1902.

Rej. Wr. Dom., nr 5933 i 5934. Dorf in Kottwitz (Wieś Kotowice). Treść jak wyżej. Lata 1883-1944.

Rej. Wr. Dom., nr 6259. Bauergüter zu Kottwitz (Majątek w Kotowicach). Lata 1842-1854.

Rej. Wr. Dom., nr 6275. Provocation auf Ablösung der Besitzer Veränderungen Abgaben zu Kottwitz (Spłata własności – zmiana świadczenia daniny w Kotowicach). Lata 1849-1858.

Kom. G., I/13607. Die Gemeinheitstheilung zu Kottwitz (Parcelacja gospodarstw rolnych w Kotowicach). Lata 1821-1941

Kom. G., I/13675. Die Ablösung der Reallasten der Mühle Nr. 29 zu Kottwitz (Spłata ciężarów gruntowych ciężących na młynie Nr 29 w Kotowicach). Lata 1848-1861.

Kom. G., I/13683. Die Servituten Ablösung zu Kottwitz (Spłata serwitutów w Kotowicach). Lata 1859-1910.

Kom. G., I/13689. Die Decem Ablösung in der kath. Pfarrei zu Kottwitz (Spłata dziesięciny świadczonej na rzecz parafii katolickiej w Kotowicach). Lata 1866-1876.

Kom. G., I/13692. Die Reallasten Ablösung zu Kottwitz (Spłata ciężarów gruntowych we wsi Kotowice). Lata 1873-1875.

Kom. G., I/13712-13715. Die Verwendung eines Parzellenkaufgeldes für Grundstück. Nr. 4, 16, 18 und 19 zu Kottowitz (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży gruntów Nr 4, 16, 18 i 19 w Kotowicach). Rok 1900 i 1901.

Kom. G., I/13721. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. II 54 Kottwitz (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży gruntów w Kotowicach). Rok 1908 i 1909.

ZRRO., nr I/100. Geometrische Carte von dem Lauff des serpentirenden Oder Strohm deren Ufer Wasser Wercke Projectirten Canäle „(...) bey denen Dominis Masselwitz, Ransern und Herren Protsch von der Ostwitzer bis an die Cottwitz, Trebnitzer Grenze und Canal aufgenommen”. (Mapa Odry i projektowanego kanału poniżej Wrocławia). Obejmuje m.in. Kotowice. Skala: 190 pretów reńskich [= 14,3 cm]. Wykonał A. Neuwertz – senior. Lata 1778-1781.

Kom. G., T. 146. Section II 1 Reinkarte zur Forst Servituten Ablösung Sache von Kottwitz (Mapa regulacyjna serwitutu leśnego w Kotowicach). Skala 1:2 500. Kopiował w 1871 r. Kubierschke na podstawie mapy z 1869 r.

Kom. G., T. 159. Section I Reinkarte von den zur Umlegung kommenden Grundstücken zu Kottwitz (Mapa regulacyjna parceli w Koto-

wicach). Skala 1:2 500. Kopiował w 1872 r. Kubierschke.

ZRRO., I/283. Brouillon Charte. Nr. IV von Aufnahme der Oder Strohms unterhalb Breslau. Section VI Tabl. 5 (Mapa rzeki Odry poniżej Wrocławia). Przedstawia wały przeciwpowodziowe, ostrogi, granice miejscowości, własność dworską, gminną i chłopską. Również pola uprawne, pastwiska, lasy, a także zabudowę dworską. Obejmuje m.in. Kotowice. Brak określenia skali. Wykonał Rampoldt. Rok 1816.

KURASZKÓW

UKRol., nr 419. Die Besiedlung von Rittergut – Koroschke und Liendenwaldau Kreis Trebnitz. (Akcja osiedleńcza w majątku rycerskim w Kuraszkowie w powiecie trzebnickim). Lata 1933-1944.

RWZK., 6358. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Lindenwaldau. Fortschreibungsprotokoll (Wytaczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kuraszków). Lata 1865-1913.

RWZK., 6595. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Lindenwaldau. Fortschreibungsprotokoll (Wytaczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Kuraszków). Lata 1866-1873.

Kom. G., I/13627. Die Hutungs Ablösung zu Karoschke (Spłata pastwiska w Kuraszkowie). Lata 1835-1839.

Kom. G., I/13659. Ablösung der Reallasten zu Karoschke (Spłata ciężarów gruntowych w Kuraszkowie). Lata 1850-1877.

Kom. G., I/13663. Ablösung der Reallasten der Mühlen Nr. 14, 18 b, 48 und 54 zu Karoschke (Spłata ciężarów gruntowych ciężących na młynach Nr 14, 18 b, 48 i 54 w Kuraszkowie). Lata 1850-1877.

Kom. G., I/13667. Die Ablösung der Forstservituten, Schweinehutungs Berechtigung der Coloniestelle Nr. 19 zu Karoschke (Spłata

przywileju wspólnego korzystania z lasu – serwitutu i pastwiska dla trzody chlewnej Nr 19 w Kuraszkowie). Lata 1850-1852.

Kom. G., I/13695. Die Land: „(...) *legung zwischen dem Rittergute Köschnowe und der Pfarrei zu Karoschke*”. (Zamiana parcel w obrębie majątku rycerskiego w Kosinowie i parafii w Kuraszkowie). Lata 1882-1905.

MORZĘCIN MAŁY i MORZĘCIN WIELKI

RWZK., 6190 i 6191. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Gross und Klein Muritsch (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Morzęcin Wielki i Mały). Lata 1862-1866

RWZK., 6302 i 6303. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Gross Muritsch. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Morzęcin Wielki). Lata 1865-1909.

RWZK., 6509 i 6510. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Klein Muritsch. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Morzęcin Mały). Lata 1865-1909.

RWZK., 6707 i 6708. Vergleichendes Nummerverzeichnis – Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch. Betref. Gross Muritsch u. Klein Muritsch (Wykaz porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw dla wsi Morzęcin Wielki i Morzęcin Mały). Lata 1866-1873.

Kom. G., I/13795. Die Servituten Ablösung zu Gross Muritsch (Spłata serwitutów w Morzęcinie Wielkim). Lata 1822-1829.

Kom. G., I/13800. Die Ablösung der Dienste des Dreschgärtner Gotlieb Scholz zu Gross Muritsch (Spłata służby kmiecia Gotlieba Scholza z Morzęcina Wielkiego). Lata 1825-1827.

Kom. G., I/13808. Die Mühlenzins Ablösung des Müller Grimmig zu Gross Muritsch (Spłacenie czynszu młyna Müllera Grimmiga w Morzęcinie Wielkim). Rok 1845 i 1846.

Kom. G., I/13820. Ablösung der Reallasten zu Gross Muritsch (Spłata ciężarów gruntowych w Morzęcinie Wielkim). Lata 1850-1853.

Kom. G., I/13832. Ablösung der Reallasten der Einsaßen zu Klein Muritsch (Spłata ciężarów gruntowych przez wieśniaków w Morzęcinie Małym). Lata 1854-1866.

Kom. G., T. 161. Charte von den Entschädigungs Ländereien der Kolonie Gross Muritsch. (Mapa regulacyjna kolonii Morzęcin Wielki). Przedstawia m.in. plan sytuacyjny wsi Morzęcin Mały, własność, nazwiska użytkowników, zabudowania wiejskie. Skala 1:2 500. Wykonał Geisler. Rok 1825.

Kom. G., T. 6. Charte von den Entschädigungs Länderein der Kolonie Groß Muritsch (Mapa regulacyjna kolonii Morzęcin Wielki). Obejmuje m.in. plan sytuacyjny wsi Morzęcin Wielki. Skala 1:2 500. Wykonał Geisler. Rok 1825.

Kom. G., T. 104. Charte von dem Rittergute Klein Muritsch (Mapa regulacyjna majątku rycerskiego we wsi Morzęcin Mały). Przedstawia granice miejscowości, m.in. wsi Morzęcin Wielki, Wielką Lipę i Osolin. Obejmuje drogi, grunty rolne, zabudowania folwarczne. Skala 1:2 500. Wykonał R. Fischer. Rok 1840.

OBORNIKI

Rej. Wr., I/3651. Änderung der Grenze zwischen den Gemeinde Obernigk und Schimmelwitz (Zmiana przebiegu granicy między Obornikami i Siemianicami). Rok 1935 i 1936.

Rej. Wr., I/3675. Verhandlung der Gemeinde Obernigk (Postępowanie prawno-geodezyjne dotyczące wytyczenia granic gminy Oborniki). Rok 1936 i 1937.

Rej. Wr., I/3676. Sanierung der Gemeinde Obornigk (Program poprawy położenia gospodarczego gminy Oborniki). Lata 1939-1944.

Rej. Wr., I/3702. Jahresabschluss 1935 Prüfung der Baukostenabrechnung für den Neubau der Nebenstelle Obornigk (Kontrola kosztów budowy filii siedziby Urzędu Gminy Oborniki). Rok 1937 i 1938.

Rej. Wr. I/4218. Finanzberichte der Gem. Obornigk (Sprawozdanie finansowe gminy Oborniki). Rok 1934 i 1935.

Rej. Wr., I/4443. Prüfung der Wirtschaftsbetriebe in des Kreis Trebnitz – Kreisgaswerke Obornigk (Kontrola działalności gospodarczej Powiatowego Zakładu Gazowniczego w Obornikach w ramach kontroli powiatu trzebnickiego). Lata 1935-1939.

Rej. Wr., I/4544. Prüfung der Wirtschaftsbetriebe in Obornigk (Kontrola działalności gospodarczej w gminie Oborniki). Lata 1934-1939.

Rej. Wr., I/5574. Zuwendung Hildebrand an den Gustav Adolf Zweigern-Stiftung in Breslau – Obornigk (Akcesja Hildebranda do Fundacji Adolfa Zweigerna w Obornikach). Rok 1940 i 1941.

Rej. Wr., I/5903. Karl Wolfgang Schauberts'sche Armen und Schulstiftung in Obornigk (Fundacja na Rzecz Dobroczynności i Popierania Oświaty Karla Wolfganga Schauberta). Lata 1917-1929.

Rej. Wr., I/6112. Nachlaß Otto Sauer Obornigk (Spuścizna Otto Sauera z Obornik). Lata 1928-1938.

Rej. Wr., I/6192. Nachlasspflegschaft Wallauer in Obornigk (Opieka prawna [kuratela] spadku Wallauera). Rok 1938.

Rej. Wr., I/6223. Nachlass Albertine Klara Kahl in Obornigk (Spuścizna Albertyny Klary Kahl w Obornikach). Lata 1940-1942.

Rej. Wr., I/6248. Nachlass Josef Weissenberg, Obornigk (Spuścizna Josefa Weissenberga w Obornikach). Rok 1943.

Rej. Wr., I/6265. Herrenloses Grundstück Obornigk ('Bezpańska' parcela w Obornikach). Rok 1936.

Rej. Wr., I/9009. Kreis Chaussee von Trebnitz nach Obornigk (Budowa szosy powiatowej z Trzebnicy do Obornik). Rok 1869-1881.

ej. Wr., I/9124-9129. Eisenbahn von Breslau nach Posen (Budowa i eksploatacja linii kolejowej z Wrocławia do Poznania). Tu m.in.: sprawy dotyczące odcinka przebiegającego przez gminę Oborniki. Zawiązanie komitetu budowy linii kolejowej, starania o pozyskanie środków finansowych, udzielenie koncesji na budowę linii i prowadzenie ruchu. Również rozbudowa stacji, budowa dróg dojazdowych, przejazdów dla zaprzęgów i przejść dla ludzi. Lata 1845-1931.

Rej. Wr., I/12923. Einmalige Ausgaben der Lehrerbildungsanstalt Obornigk (Zakład Kształcenia Nauczycieli w Obornikach, wydatki finansowe). Rok 1943.

Rej. Wr., I/14454 i 14455. Zespoły akt dotyczące robót wodno-melioracyjnych w gminie Oborniki). Lata 1935-1937.

Rej. Wr., I/14743. Entwässerung der Gem. Obornigk (Odwodnienie i prace melioracyjne w gminie Oborniki). Rok 1935.

Rej. Wr., I/15220. Wasserverband Esdorf (Spółka wodna [w Obornikach]). Lata 1927-1940.

Rej. Wr., I/15295. Kanalisation Obornigk (Budowa kanalizacji w gminie Oborniki). Lata 1928-1932.

Rej. Wr., I/16159. Aufschließung von Wohnsiedlungsgebieten Obornigk (Udostępnienie terenów pod budowę osiedla mieszkaniowego w Obornikach). Przedsięwzięcie związane było z akcją umacniania 'niemieckości' na wschodnich obszarach Rzeszy, a także było elementem programu poprawy sytuacji ekonomicznej ludności. Lata 1935-1938.

Rej. Wr., I/9603. W jednostce występuje informacja na temat linii autobusowych: Oborniki – Prusice i Oborniki – Trzebnica. Zostały

one utworzone 3.01.1921 r. przez Towarzystwo Transportu Samochodowego we Wrocławiu (Kraftverkehrsgesellschaft m.b.H. Breslau). Celem przedsiębiorstwa było zakładanie nowych linii autobusowych, a także wynajem samochodów ciężarowych, głównie do przewozu węgla i produktów rolnych.

Rej. Wr. ZK., 6195. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Obernigk (Postępowanie graniczne, procedura wytyczania i przebiegu granicy, szacowanie wartości podatkowej nieruchomości w gminie Oborniki). Lata 1862-1866.

Rej. Wr. ZK., 6305-6309. Fortschreibungsarbeiten der Grundsteuer Fortschreibungsprotokoll, Obernigk (Ustalenie stanu prawnego działek i naliczanie podatku od nieruchomości w gminie Oborniki). Lata 1865-1902.

Rej. Wr. ZK., 6514. Fortschreibungsarbeiten der Grundsteuer Fortschreibungsprotokoll, Obernigk (Ustalenie stanu prawnego działek i naliczanie podatku od nieruchomości w Obornikach). Lata 1900-1905.

Rej. Wr. ZK., 6711 i 6712. Vergleichendes Nummerverzeichnis – Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch, Obernigk (Wykaz imienny, porównawczy. Wyciąg i odpis z księgi niw w Obornikach). Lata 1868-1873.

NPPŚ., 591. W jednostce występują informacje na temat trzech szpitali w Obornikach, specjalizujących się m.in. w leczeniu pacjentów dotkniętych chorobami psychicznymi. Były to: Die Dr. Kleudgenschen Privat-Irren-Heil- und Pflege Anstalt zu Obernigk (Prywatny Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dr Kleudgena w Obornikach); Die Dr. Mosler'sche Heilanstalt zu Obernigk (Szpital dr. Moslera w Obornikach); Die Kur – und Wasser Heilanstalt-Felicienquell-Besitzer A. W. Gellrich zu Obernigk (Zakład Przyrodolecznicy 'ródło Felicji' w Obornikach, którego właścicielem był A. W. Gellrich z Obornik). Rok 1897.

Kom. G., I/13890. Die Gemeinheitstheilung und Dienst – Ablösung zu Obernigk (Wyty-

czenie granic działek i ustalenie czynszu z tytułu wykupu nieruchomości w Obornikach). Lata 1821-1936.

Kom. G., I/13891. Die Laudemien Ablösung des Bauerguts Nr. 17 zu Obernigk (Podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Rok 1840 i 1841.

Kom. G., I/13892. Die Laudemien Ablösung des Freistelle Nr. 27 zu Obernigk (Podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Lata 1842-1877.

Kom. G., I/13893 i 13894. Die Dienst und Zins Ablösung der Dreschgärtner zu Obernigk (Podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Lata 1843-1849.

Kom. G., I/13895. Die Ablösung der Natural Bauholzer und Deputat des Windmühle sub. Nr. 3 zu Obernigk (Podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Rok 1845 i 1846.

Kom. G., I/13896. Die Laudemien Ablösung von den Grundstücken Nr 25 u. 35 zu Obernigk (Podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Lata 1846-1850.

Kom. G., I/13897. Die Laudemien Ablösung von den Langerschen Bauergut Nr. 21 zu Obernigk (Podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Rok 1847 i 1848.

Kom. G., I/13898. Die Ablösung der Forst Servituten zu Obernigk (Wykup serwitutów – lasu. Podział ziemi chłopskiej, nadanie pra-

wa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne i legitymacje). Lata 1850-1859.

Kom. G., I/13899. Ablösung der Reallasten Ober und Nieder Obernigk (Likwidacja ciężarów gruntowych, podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne w Obornikach Górnych i Dolnych). Lata 1850-1861.

Kom. G., I/13900. Die Decem Ablösung der evang. Parochie Obernigk (Ustalenie stanu prawnego majątku parafii ewangelickiej w Obornikach). Lata 1866-1876.

Kom. G., I/13901. Die Reallasten Ablösung des Rittergutes zu Ober und Nieder Obernigk (Likwidacja ciężarów gruntowych, podział ziemi chłopskiej, nadanie prawa własności, wytyczenie granic, oczynszowanie gospodarstw, recesy uwłaszczeniowe, tabele prestacyjne w Obornikach Górnych i Dolnych). Rok 1873.

Kom. G., I/13902. Den Abverkauf von Rittergut Ober und Nieder Obernigk (Wykupienie majątku rycerskiego w Obornikach Górnych i Dolnych.). Rok 1875 i 1876.

Kom. G., I/13903. Die Verwendung von 5 450 Mark Parzellenkaufgelder des Rittergutes Ober und Nieder Obernigk (Wydatkowanie kwoty 5 450 marek z tytułu nabycia parceli należącej do majątku rycerskiego w Obornikach Górnych i Dolnych). Lata 1877-1886.

Kom. G., I/13904. Die Grunderwerb zum Bau der Kreis Chaussee Obernigk – Kapatschütz (Wykup gruntów pod budowę szosy powiatowej z Obornik do Kopaszyc). Lata 1893-1903.

Kom. G., I/13905. Die Regulierung des Verwendungspunktes eines Parzellen Kaufgeldes Grund. Nr. 40 Ober Obernigk (Ustalenie zasad sprzedaży parceli Nr 40 w Obornikach Górnych). Rok 1895 i 1896.

Kom. G., I/13906. Regulierung des Verwendungspunktes eines Parzellenkaufgeldes für

das Rittergut Obernigk (Ustalenie zasad sprzedaży parceli z majątku rycerskiego w Obornikach). Lata 1898-1900.

Kom. G., I/13907. Die Kaufgeld-Verwendung für das Grundstück Nr. VIII/181 Obernigk (Wydatkowanie pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr VIII/181 w Obornikach). Rok 1902 i 1903.

Kom. G., I/13908. Die Kaufgeld-Verwendung für das Grundstück Nr. 73 Nieder Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 73 w Obornikach Dolnych). Rok 1903.

Kom. G., I/13909. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. II 5 Nieder Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr II 5 w Obornikach Dolnych). Rok 1903.

Kom. G., I/13910. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 6 Nieder Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 6 w Obornikach Dolnych). Lata 1903-1914.

Kom. G., I/13911. Die Kaufgeld – Verwendung für das Rittergut Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli w Obornikach). Lata 1903-1916.

Kom. G., I/13912. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 62 Nieder Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 62 w Obornikach Dolnych). Rok 1908.

Kom. G., I/13913. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 78 Nieder Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 78 w Obornikach Dolnych). Rok 1908.

Kom. G., I/13914. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 11 Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 11 w Obornikach). Lata 1912-1916.

Kom. G., I/13915. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 174 Obernigk (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 174 w Obornikach). Rok 1915 i 1916.

WSPŚ., 128. Trebnitz – H. D. Strasse Obernigk Stadt (Budowa ulicy w Obornikach). Rok 1927 i 1928.

WSPŚ., 771. Dokumentacja z badań archeologicznych w powiecie trzebnickim. Tu m.in. wzmianka o Muzeum Regionalnym w Obornikach ‘Obornigker Heimatmuseum’. Dla samych Obornik nie zachowała się żadna teczka. Przełom lat 20. i 30. XX w.

WSPŚ., 8522. Schriftwechsel mit dem Katasteramt Obernigk (Korespondencja WSPŚ z Urzędem Katastralnym w Obornikach w sprawie terenów zalewowych i miejscowości położonych wzdłuż rzeki Barycz). Lata 1931-1937.

WSPŚ., 8962. Breslauer Vereins zur Bekämpfung der Tuberkulose (Wrocławskie Towarzystwo Zwalczenia Gruźlicy). Miejscowość Oborniki wymieniona jest w drukowanych sprawozdaniach rocznych Towarzystwa. Lata 1930-1940.

WSPŚ., 9081-9093. Kinderheim Obernigk (Budowa sanatorium dla dzieci w Obornikach. Działalność leczniczo-profilaktyczna, eksploatacja i remont obiektu). Lata 1942-1944.

Bank Rentowy nr 42. Obernigk ev. Pfarrei (Sprawa odszkodowania z tytułu sprzedaży gruntów należących do parafii ewangelickiej na rzecz uwłaszczonych chłopów). Rok 1866.

Ziemskie Towarzystwo Kredytowe Księstwa Oleśnicko-Milickiego, Nr. 190. Tax – Acta der Oels – Militscher Fürstenthums – Landschaft. Das Rittergut Ober und Nieder Obernigk (Sprawy udzielania kredytu właścicielom majątku rycerskiego w Obornikach Górnych i Dolnych). Lata 1902-1920.

Kartografia

Rej. Wr., II/670. Abrechnungzeichnung kath. Schule Obernigk (Rysunki i obliczenia statycz-

ne dotyczące budowy szkoły katolickiej w Obornikach). Skala 1:100. Rok 1930.

Rej. Wr., II/671. Zeichnung zum der evangelisch Schule zu Obernigk (Rysunki i szkice dotyczące nowej szkoły ewangelickiej w Obornikach). Skala 1:500, 1:100 i 1:50. Rok 1913.

Rej. Wr., II/673. Entwurf zu einer Volksschule in Obernigk (Projekt budowy szkoły powszechnej w Obornikach). Skala 1:1 000 i 1:100. Rok 1929.

Rej. Wr., II/674. Entwurf zu einer Volksschule in Obernigk (Projekt budowy szkoły powszechnej w Obornikach). Skala. 1:100. Rok 1929.

Rej. Wr., IV/515. Plan von Obernigk (Plan Obornik). Skala 1:600. Wykonał Pietsch. Około roku 1936.

Rej. Wr., IV/169. Kreis Trebnitz. Gemarkung Obernigk, Blatt 2 (Mapa obrębowa Obornik). Skala 1:5 000. Wykonał Jaeschke. Rok 1926.

Rej. Wr., IV/170. Plan von Obernigk. Verkehrsverein Obernigk (Plan Obornik). Skala 1:6 000. Około roku 1930.

Rej. Wr., IV/171. Bebaungsplan des Herrn Dr. Köbisch, Grundbuch Bd. VIII/Bl. 199 in der Gemarkung Obernigk, Kreis Trebnitz (Plan zabudowy parceli VIII/Bl.199 dr. Köbicha w Obornikach.). Skala 1:1 000. Wykonał E. M. Kilgaus. Rok 1935.

Kom. G., T. 106. Charte von der Feldmark Obernigk Trebnitzer Kreises (Mapa folwarku w Obornikach). Mapa o charakterze gospodarczym. Skala 1:5 000. Wykonał Opitz. Lata 1822-1825.

Kom. G., T. 60. Charte von der Feldmark Obernigk Trebnitzer Creis (Mapa folwarku w Obornikach) Mapa o charakterze gospodarczym. Skala 1:5 000. Wykonał Opitz. Rok 1822.

OSOLIN

UKRol., nr 412. Die neusiedlungssache von Esdorf und Klein – Breesen. Kreis Trebnitz

(Akcja osiedleńcza we wsiach Osolin i Brzeźno Małe w powiecie trzebnickim). Lata 1927-1932.

Rej. Wr., I/15220. Wasserverband Esdorf, Kreis Trebnitz (Spółka wodna w Osolinie, powiat trzebnicki). Lata 1927-1940.

RWZK., 6145. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Esdorf (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Osolin). Lata 1862-1867.

Rej. Wr. Dom., 6141 i 6142. Provocation auf Ablösung sömmtlicher Reallasten von Esdorf (Spłata ciężarów gruntowych we wsi Osolin). Lata 1853-1855.

NPPŚ WRol., nr 1332. Neusiedlungssache von Esdorf (Akcja nowego osadnictwa we wsi Osolin). Lata 1937-1944.

Kom. G., I/12962. Die Hutungs Ablösung zu Esdorf (Spłata pastwiska we wsi Osolin). Lata 1822-1830.

Kom. G., I/13261. Ablösung der Grossen Canzlei Taxe der Rittergüter Esdorf (Spłata należności taryfowej na rzecz majątku rycerskiego Osolin). Rok 1849 i 1850.

Kom. G., I/13265. Ablösung der Reallasten der Kretscham sub. 7 zu Esdorf (Spłata ciężarów gruntowych karczmy w Osolinie). Lata 1853-1855.

Kom. G., I/13266. Ablösung der Düngernutzungs Berechtigung zu Esdorf (Spłata przywileju korzystania z gnojowiska w Osolinie). Lata 1855-1876.

Kom. G., I/13267. Ablösung einer für die Herzog von Braunschweig Oels eingetragenen Rente, Seitens des Dominium Esdorf (Spłata renty odrobkowej, świadczonej na rzecz księcia Braunschweig z Oleśnicy z własności dominalnej w Osolinie). Lata 1857-1860.

Kom. G., I/13269-13273. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 3 Esdorf (Wykorzystanie pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 3 w Osolinie). Rok 1909 i 1910.

B. Rent., nr 9. Dotyczy różnych spraw wsi Osolin. Rok 1854.

Tow. Kredyt., 163-164. Acta betr. die Abschätzung des Rittergutes Esdorf (Akta szacowania wartości majątku rycerskiego we wsi Osolin). Rok 1818 i lata 1874-1898.

Tow. Kredyt., 165. Recherche der Taxe des Rittergutes Esdorf (Kontrola taryfy opłat majątku rycerskiego w Osolinie). Lata 1890-1921.

Kom. G., T. 135. Charte von der zu Essdorfe Trebnitzer Kreises in Schlesien gelegenen Gemeinde – Huttung (Mapa pastwiska gminnego we wsi Osolin). Przedstawia m.in.: pastwisko, staw, łąki i roślinność. Skala 1:2 500. Wykonał Koch. Rok 1827.

Kom. G., T. 1. Ur-Charte von der Gemeinde – Hutung zu esdorf (Pierworys mapy pastwiska gminnego we wsi Osolin). Obejmuje m.in. granice z wsią Bagno. Skala 1:2 500. Wykonał Kloss. Rok 1856.

PANIEWICE

RWZK., 6515 i 6516. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Pannwitz. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Paniowice). Lata 1865-1909.

RWZK., 6196. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Pannwitz (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Paniowice). Lata 1863-1866.

RWZK., 6713. Vergleichendes Nummerverzeichnis – Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch. Betref. Pannwitz (Wykaz porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw w Paniowicach). Lata 1869-1873.

Rej. Wr., II/718. Evangel. Schulhaus in Pannwitz (Szkola ewangelicka w Paniowicach). Skala 1:100 i 1:500. Rok 1882.

ZRRO., I/688. Situations-Plan von der zum Abtrieb bestimmten, auf dem rechten Oder-

Ufer gelegenen Forstfläche des Domini Panwitz, Kreis Trebnitz. (Plan sytuacyjny zalezionych terenów po prawej stronie Odry leżących w domenie Paniowice, które przeznaczono pod wyrąb). Na mapie przedstawiono starorzecze Odry, granice miejscowości, własność dworską, łąki, pastwiska i lasy. Naniesiono także w tabeli powierzchnię parcel. Skala 1:2500. Wykonał Waehner. Rok 1854.

Kom. G., T. 85. Karte von dem Hutungs und Gräserei Entschädigungss Acker der Gemeinde in Pannwitz. (Mapa regulacyjna pastwiska i łąki we wsi Paniowice). Przedstawia pastwisko, grunty rolne, nazwiska użytkowników. Skala 1:2 500. Wykonał Redeker. Rok 1826.

PEGÓW

RWZK., 6158. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Hennigsdorf (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Pęgów). Lata 1861-1866.

RWZK., 6279 i 6280. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Hennigsdorf. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Pęgów). Lata 1865-1909.

Kom. G., I/13392. Die Landemein Ablösung der Bauergutes Nr. 1 und 2 zu Hennigsdorf (Spłata gruntów Nr 1 i 2 w Pęgowie). Lata 1840-1845.

Kom. G., I/13404. Landemein Ablösung der Stellenbesitzer zu Hennigsdorf und Kunzendorf (Spłata gruntów w Pęgowie i Gołędzinowie). Lata 1846-1851.

Kom. G., I/13405. Ablösung der Reallasten zu Hennigsdorf (Spłata ciężarów gruntowych w Pęgowie). Lata 1850-1854.

Kom. G., I/13406. Die Verwendung der Ablösungs Capitalien von Hennigsdorf und Kunzendorfgeldes (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży gruntów w Pęgowie i Gołędzinowie). Lata 1850-1861.

Kom. G., I/13566. Die Verwendung eines Parzellenkaufgeldes für Grundstück Nr. 4 Hennigsdorf (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 4 w Pęgowie). Rok 1900.

B. Rent., 19. Hennigsdorf (Sprawy różne dotyczące wsi Pęgów). Rok 1893.

Rej. Wr., II/140. Evangel. Schulein Hennigsdorf. (Szkoła ewangelicka w Pęgowie). Obejmuje widok frontu i elewacji bocznych, rzut przyziemia, przekrój poddasza. Brak określenia skali. Podpisał Neumann. Rok 1913.

PIEKARY

RWZK., 6074. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Beckern. (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Piekary). Lata 1862-1867.

RWZK., 6243. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Beckern. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Piekary). Lata 1866-1909.

Rej. Wr. Dom., 5954. Dorf in Beckern (Wyciąg porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw we wsi Piekary). Lata 1914-1933.

Rej. Wr. Dom., 6209 i 6210. Dismembration des Augustschen Bauerguts Beckern Bauregister. (Parcelacja majątku Augusta w Piekarach). Lata 1837-1848.

Rej. Wr. Dom., 6220. Provocation auf Ablösung der Besitzer Veränderungen Abgaben zu Beckern. (Spłata własności oraz zmiana świadczenia daniny w Piekarach). Lata 1848-1914.

Kom. G., I/13013. Ablösung der Reallasten der Mühle Nr. 27 zu Beckern (Spłata ciężarów gruntowych młyna Nr 27 w Piekarach). Lata 1852-1854.

Kom. G., I/13016. Die Auseinandersetzung wegen des Scholzendotations zu Beckern

(Spór o wielkość dotacji sołeckiej dla wsi Piekary). Lata 1876-1880.

PRZECLAWICE

RWZK., 6109. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Pristelwitz (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Przeclawice). Lata 1863-1866.

RAKÓW

Kom. G., I/14096. Die Ablösung der Hutung und Gräserei und der Leinaussaat des Mühlenbesitzer Kunze zu Gross Raake (Spłata pastwiska, łąki i uprawy lnu przez właściciela młyna Kunze w Rakowie Wielkim). Lata 1831-1832.

Kom. G., I/14071. Die Hutungstheilung zu Raake (Podział pastwiska we wsi Raków). Lata 1835-1939.

Kom. G., I/14075. Die Dienst und Feldservituten Ablösung zu Klein Raake (Spłata służby, świadczeń i serwitutów gminnych pól w Rakowie Małym). Lata 1845-1851.

Kom. G., I/14076. Die Dienst, Zins, Hutungs und Gräserei Ablösung von der Geilkeschen Freistelle² Nr. 9 und 2 zu Gross Raake (Spłata służby, czynszu, pastwiska i łąki na wolnych parcelach Nr 9 i 2 w Rakowie Wielkim). Lata 1847-1878.

Kom. G., I/14082. Ablösung der Reallasten der Gem. zu Raacke (Spłata ciężarów gruntowych w gminie Raków). Lata 1852-1855.

Kom. G., I/14094. Die Ablösung der Grundzinsen mehrer Stellenbesitzer „(...) zu Klein Raake”. (Spłata czynszu gruntowego przez wieśniaków w Rakowie Małym). Lata 1854-1886.

Kom. G., I/149090. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 2 Gross Raake (Wydatkowanie środków finansowych uzy-

skanych z tytułu sprzedaży parceli Nr 2 w Rakowie Wielkim). Rok 1903.

Kom. G., I/14091. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 8 Gross Raake (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych z tytułu sprzedaży parceli Nr 8 w Rakowie Wielkim). Rok 1903.

SIEMIANICE

RWZK., 6217. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Schimmelwitz (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Siemianice). Lata 1862-1866.

RWZK., 6544 i 6545. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Schimmelwitz. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Siemianice). Lata. 1865-1908

Kom. G., I/14101. Die Gemeinheitstheilung und Dienstablösung zu Schimmelwitz und Linde (Parcelacja użytków rolnych i spłata służby we wsiach Siemianice i Lipica [?]). Lata 1822-1938.

Kom. G., I/14128. Dienstablösung der Dreschgärtner zu Schimmelwitz (Spłata służby przez wieśniaków we wsi Siemianice). Rok 1844 i 1845.

Kom. G., I/14133. Die Dienstablösung von der Garbsch und Baumschen Freistellen sub. Nr. 5 und 16 zu Schimmelwitz (Spłata służby przez wieśniaków świadczonych dotychczas na parcelach Nr 5 i 16 we wsi Siemianice). Lata 1854-1846.

Kom. G., I/14281-14284. Die Kaufgeld-Verwendung für das Grundstück Nr. 3, 13, 18, 29 – Schimmelwitz (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych z tytułu sprzedaży parcel Nr 3, 13, 18 i 29 w Siemianicach). Rok 1902 i 1903.

² 'Freistelle' – tutaj oznacza wolne, bezpłatnie użytkowane pole.

Tow. Kredyt., 199-202. Tax – Acta dem Gute Schimmelwitz (Akta dotyczące taryfy opłat dla majątku we wsi Siemianice). Lata 1804-1906.

Kom. G., T. 41. Charte von denen Grundstücken, welche die Gemeinde zu Schimmelwitz in Trebnitzer Creise für die abgetretene Hutungs – Gräserei – Holz und Streu – Berechtigung vom Dominio als Entschädigung erhalten hat. (Mapa parcel przyłączonych w wyniku prac Komisji Generalnej do wsi Siemianice, w zamian za odłączenie pastwiska i łąki). Przedstawia użytki rolne, wiatrak oraz nazwiska użytkowników. Skala 1:2 500. Wykonał F. Wollenhaupt, starosta i konduktor (dawniej geodeta-kartograf). Rok 1823.

URAZ

Konserw. Zabyt., nr 16. Auras – Ortsbild, Kreis Wohlau. (Panorama miasta Urazu). Rok 1941.

Rej. Wr., I/1909. Project zum Neubau der evangelischen Kirche zu Auras. (Projekt budowy nowego kościoła ewangelickiego w Urazie). Skala 1:100. Brak nazwiska wykonawcy. Rok 1879.

Rej. Wr., I/2. Evangelische Kirche für Auras. (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje rzuty, przekroje, elewacje. Skala 1:100. Podpisał Wolfsdorff. Rok 1887 i 1891.

Rej. Wr., I/3. Evangelische Kirche in Auras (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje rzuty, elewacje i przekroje. Skala 1:100 i 1:200. Podpisał Gersdorff, mistrz budowlany. Rok 1892.

Rej. Wr., I/5. Evangelische Kirche in Auras. (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje rzuty, elewacje i przekroje. Skala 1:20 i 1:100. Podpisał Gersdorff. Rok 1892.

Rej. Wr., I/6. Evangelische Kirche in Auras. (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje rzuty, przekroje i rysunki. Skala 1:10 i 1:20. Podpisał Willut i Sangert. Rok 1893.

Rej. Wr., I/7. Evangelische Kirche in Auras. (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje wieżę, elewacje boczne, konstrukcje dachową. Skala 1:25 i 1:50. Podpisał Sangert. Rok 1893.

Rej. Wr., I/8. Evangelische Kirche in Auras. (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje emporę, fundamenty, przekroje poprzeczne i wzdłużne. Skala 1:100. Podpisał Sangert. Rok 1893.

Rej. Wr., I/9. Evangelische Kirche in Auras. (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje elewacje, stolarkę okienną i drzwiową, detale. Skala 1:20, 1:50 i 1:100. Podpisał Sangert. Rok 1893.

Rej. Wr., I/13. Revisionszeichnung, Erdarbeiten nebst Grundriss des untersten Bankeltes (Rysunek kontrolny, roboty ziemne wraz z rzutem przyziemia ławy fundamentowej). Skala 1:100. Wykonał Sangert. Rok 1893.

Rej. Wr., I/1910. Neubau der evangelischen Kirche zu Auras (Budowa nowego kościoła ewangelickiego w Urazie). Obejmuje przekroje, organy, roboty kamieniarskie. Skala 1:25, 1:20 i 1:50. Podpisał Sangert. Rok 1893.

Rej. Wr., I/4. Evangelische Kirche zu Auras (Kościół ewangelicki w Urazie). Obejmuje elewacje boczne, przekroje, chór. Skala 1:100. Podpisał Sangert. Rok 1894.

Rej. Wr., I/10. Evangelische Kirche zu Auras, Revisionszeichnung (Kościół ewangelicki w Urazie, rysunek kontrolny). Obejmuje widoki, rzuty przyziemia, fasadę, roboty dachowe. Skala 1:100. Podpisał Sangert. Rok 1894.

Rej. Wr., I/11. Evangelische Kirche in Auras, Revisionszeichnung zu den Zimmerarbeiten. (Kościół ewangelicki w Urazie, rysunek kontrolny). Obejmuje rzuty przyziemia, przekroje, balkony, klatkę schodową, zakrystię i przedsionek. Skala 1:100. Podpisał Eduard Freytag. Rok 1894.

Rej. Wr., I/12. Evangelische Kirche in Auras, Plattenbelag (Kościół ewangelicki w Urazie, płyta wierzchnia). Brak określenia skali. Podpisał Sangert. Rok 1894.

Rej. Wr., II/48. Evangelisches Schulhaus für Auras (Budynek szkoły ewangelickiej w Urazie). Obejmuje widoki i przekroje. Skala 1:100. Brak nazwiska wykonawcy. Koniec XIX w.

Rej. Wr., II/49. Project zum neuen evangelischen Schulhause zu Auras.(Projekt budowy nowej szkoły ewangelickiej w Urazie). Obejmuje I i II piętro budynku. Skala 1:100. Brak nazwiska wykonawcy. Koniec XIX w.

Rej. Wr., II/47. Situation der katholischen Kirche Pfarrthey und Schule zu Auras.(Plan sytuacyjny kościoła katolickiego i szkoły). Skala 1:500. Brak nazwiska wykonawcy. Koniec XIX w.

Rej. Wr., II/45. Vorentwurf zum Neubau einer katholischen Schule in Auras.(Projekt wstępny budynku nowej szkoły katolickiej w Urazie). Obejmuje rzuty przyziemia, poszczególnych kondygnacji, widoki, przekroje, plan sytuacyjny. Skala 1:100 i 1:500. Podpisał Neumann. Rok 1912.

Rej. Wr., II/46. Ausführlicher Entwurf zum Neubau einer katholischen Schule in Auras.(Projekt wykonawczy dla nowej szkoły katolickiej w Urazie). Obejmuje rzuty przyziemia, piwnic, piętra i poddasza, przekroje, balkon, widoki. Skala 1:100. Podpisał Neumann. Rok 1913.

ZRRO., I/950. Situations – Karte von den Oder – Strom – Ufern. Section I von der Weistritz bis Auras.(Mapa sytuacyjna terenów nadbrzeżnych po obu stronach Odry, na odcinku między dopływem rzeki Bystrzycy i miejscowością Uraz). Obejmuje wały przeciwpowodziowe, granice miejscowości, drogi, własność państwową, dworską i gminną. Również pola, łąki, pastwiska, zamek i leśniczówkę. Skala 1:5 000. Brak nazwiska wykonawcy. Około roku 1810.

ZRRO., I/843. Situations – Karte von den Oderstromufeln von Peiskerwitz bis zur Auraser Grenze. (Mapa sytuacyjna terenów nadbrzeżnych Odry, między Piskorzowicami i Urazem). Obejmuje wały przeciwpowodziowe, ostrogi, granice miejscowości, drogi, wła-

sność dworską i gminną. Przedstawiono pola uprawne, łąki, pastwiska, lasy, a także zabudowę, m.in. karczmę i leśniczówkę. Skala 1:2 500. Wykonał T. Heidefuss. Rok 1846.

ZRRO., I/285. Brouillon Charte Nr. III von Aufnahme des Oderstroms unterhalb Breslau. (Mapa Odry Nr III poniżej Wrocławia [na odcinku między Rakowem i Urazem]). Przedstawia służę, starorzecze, wały przeciwpowodziowe, granice miejscowości, drogi polne i leśne; własność kościelną, dworską, miejską, gminną i chłopską; pola łąki, pastwiska, lasy; wapiennik, zabudowę dworską i zamek. Brak określenia skali. Wykonał Rumpoldt. Rok 1815.

ZRRO., I/41. Carte von der Situation der Oder in dem Königl. Prinzl. Amte Auras von der Fahre bis unter dem Plün Canal, mit dem Project des Canals zur Regulierung der Oder hinter dem Kuh Begräbnis (Mapa sytuacyjna Odry wraz z projektowanym kanałem). Przedstawia projektowany kanał, starorzecza Odry, granice miejscowości, własność dworską i miejską, użytkowników, ponadto pola, łąki, pastwiska, lasy, zabudowę, grodzisko i przeprawę promową na Odrze. Skala 1:5 000. Wykonał A. Neuwertz. Rok 1766.

ZRRO., I/96. Carte von Grentztheilung des Alvei Derelicti an den Plüne Canal zwischen des Königl. Prinzl. Amt Auras und dem Magistrat und Bürgerschaft daselbst (Mapa Odry koło Urazu wraz z rozgraniczeniem parcel). Obejmuje projektowany kanał, starorzecza, drogi, granice miejscowości, użytki rolne, lasy, a także grodzisko. Skala 1:2 500. Wykonał A. Neuwertz. Na przełomie roku 1778/1779.

ZRRO., I/97. Carte von Abbruch an der Aurasser Bürger Huttung und des Amtes Auras Holtz Ablage deren Sicherstellung und Abneffung des weiteren Abbruchs.(Mapa Odry koło Urazu). Przedstawia projektowany kanał, starorzecza, umocnienia brzegów, granice miejscowości, własność państwową i miejską, ponadto pola łąki, pastwiska, lasy oraz grodzisko. Skala 100 pretów reńskich [=

14, 9 cm]. Wykonał A. Neuwertz. Na przełomie roku 1778/1779.

ZRRO., I/95. Carte von denen Beackerten Fischer Gaser zu Auras in Abbruch liegende dem Königl. Prinzliche Amte Aurass und dem Magistrat und Bürgerschaft. (Mapa Odry koło Urazu). Przedstawia projektowany kanał, drogi, mosty, przeprawę promową przez Odrę, przystań rzeczną. Obejmuje własność państwową, kościelną, dworską, miejską i chłopską, w tym nazwiska właścicieli użytków rolnych. Ponadto przedstawiono granice miejscowości, zabudowę miejską, karczmę, spichlerz i szańce obronne oraz grodzisko. Skala 1:2 500. Brak nazwiska wykonawcy, na przełomie roku 1778/1779.

ZRRO., I/98. Carte von denen Beackerten Fischer Gasser zu Auras in Abbruch liegende dem Königl. Prinzliche Amte Aurass Zinsbahre Feldmarck und deren Sicherstellung. (Mapa Odry koło Urazu wraz z nadbrzeżnym terenem folwarku i umocnieniem wałów). Przedstawia projektowany kanał, drogi, mosty, przeprawę promową przez Odrę, przystań rzeczną. Obejmuje granice miejscowości, własność państwową, kościelną, dworską, miejską i chłopską, w tym nazwiska właścicieli użytków rolnych. Ponadto przedstawiono zabudowę miejską, rzeźnię, leśniczówkę i spichlerz. Skala 1:2 500. Wykonał A. Neuwertz na przełomie roku 1778/1779.

ZRRO., I/117. Geometrische Chartre von dem Oder Strohm von dem Einffal des Weistritz und Weyda bis zur Cranzer Gree (Mapa Odry poniżej dopływu Bystrzycy i Widawy). Obejmuje m.in. miejscowości Uraz, Kotowice i Paniowice. Letni zamek, zabudowa miejska i wiejska. Skala 1:100 000. Wykonał Giersberg na przełomie roku 1786/1787.

ZRRO., I/118. Vermessungs Chartre des Oder Strohm von der Crantzer Grentze bis zu dem Einfall des Weide und Weoistritz Fluss (Mapa Odry poniżej dopływu Bystrzycy i Widawy). Przedstawiono użytki rolne, drogi, zabudowania, folwarki, zamki i pałace. Obejmuje miejscowości Uraz, Kotowice i Paniowice. Skala

400 pretów reńskich [= 15, 1 cm]. Wykonał Giersberg na przełomie roku 1786/1787.

ZRRO., I/423. Linke Hälfte der IV Abtheilung II Blattes von der Oder Strom Karte von dem Kretscham Sandberg bis zum Dorfe Althoff an Königl. Regierungs Departament Breslau (Mapa Odry poniżej Wrocławia aż do Starego Dworu). Obejmuje m.in. miejscowości Uraz, Raków, Kotowice i Paniowice. Przedstawia drogi, pola, śluzy, mosty, przeprawę promową, folwarki, gospody i dom przewoźnika. Brak określenia skali. Opracował Gabriel na przełomie roku 1821/1822.

ZRRO., I/576. Situations-Karte von den Oder – Strom – Ufer von den Auras – Peiskerwitz bis zur Auras – Brandschützer Grenze (Mapa sytuacyjna terenów nadbrzeżnych Odry koło Urazu). Przedstawia wały przeciwpowodziowe, umocnienia brzegów, ostrogi, drogi, mosty, granice miejscowości, ponadto własność kościelną, dworską, miejską, pola, ogrody, łąki, lasy; stocznię rzeczną, zabudowę miejską i wiejską oraz zamek. Skala 1:2 500. Wykonał Neitzke w 1850 r.

ZRRO., I/596. Situations – Plan von den Fährhäusern bei Auras. Behufs Nivellements eines projectirten Polders aufgenommen (Plan sytuacyjny projektowanych polderów zalewowych wraz z przeprawą promową na Odrze). Przedstawiono istniejący i projektowany wał przeciwpowodziowy, drogi, własność miejską, nazwiska właścicieli, pola i ogrody oraz karczmę. Przekroje podłużne i poprzeczne wału polderu. Skala 1:1 000, 1:2 500 i 1:500. Wykonał Barier w 1851 r.

ZRRO., I/284. Brouillon Chartre Nr. II von Aufnahme des Oderstroms unterhalb Breslau (Mapa Odry od Urazu do Starego Dworu). Ukazuje starorzecze, Jezioro Prężyckie, wały przeciwpowodziowe, ponadto drogi, granice miejscowości, własność dworską, miejską, gminną i chłopską; pola, ogrody, pastwiska i lasy; zabudowę miejską i wiejską, a także strzelnicę i składy drewna. Brak określenia skali. Brak nazwiska wykonawcy. Około roku 1830.

ZRRO., I/602. Section des Oderinundationsgebietes zwischen Auras und Reichwald umfassend die Strecke von Auras bis Altfof Wohlauer Kreises (Mapa Odry od Urazu do Starego Dworu). Przedstawia starorzecza, projektowany wał przeciwpowodziowy, tereny zalewowe, ponadto drogi, mosty, granice miejscowości, własność kościelną, dworską i mieszczańską, nazwiska właścicieli; pola, łąki, pastwiska i lasy, a także gliniankę. Skala 1:2 500. Wykonał Barrier w 1851 r.

ZRRO., I/600. Nivellements – Profile des rechtseitigen Oder – Strom – Gebietes und zwar auf der Strecke von Auras bis Althof Wohlauer Kreises (Mapa Odry od Urazu do Starego Dworu). Przedstawiono najwyższy stan wody w 1849 r. i zasięg wylewu Odry w 1851 r. Przekroje podłużne terenów nadbrzeżnych i przekroje mostów. Skala 1:100 i 1:2 500. Wykonał Brier w 1851 r.

ZRRO., I/205. Charte von dem Lauf des Oder Strohmies mit seinem abbrückigen Ufern, Sandbäncken, Inseln, Werdern und Haupt Dämmen, von der Peiskerwitzer und Auraser bis Cranzer und Reichwalder Grenze (Mapa Odry od Urazu do Wałów). Przedstawiono śluzę, starorzecza, jeziora, wały przeciwpowodziowe, trakty, drogi polne i leśne oraz drogi przepędzania bydła, ponadto prom, kanał dla statków; granice miejscowości, własność państwową, kościelną, dworską i miejską, nazwiska właścicieli; pola, ogrody, łąki, pastwiska, lasy; wapiennik, młyn, skład soli, składy drewna, zabudowa miejska wiejska i dworska, pałac i strzelnica. Skala 1:5 000. Wykonał Bauschke w 1800 r.

ZRRO., I/634. Situationsplan von den Oder – Strom – Ufern umfassend die Strecke nebst dem Inundations – Gebiet am rechten Ufer zwischen Auras bis Reichwald (Mapa Odry od Urazu do Wałów). Obejmuje starorzecza, staw, istniejące i projektowane wały przeciwpowodziowe, ostrogi, granice miejscowości, własność państwową, kościelną, dworską, miejską, gminną i chłopską, nazwiska właścicieli; pola, łąki, pastwiska, lasy; ponadto gli-

niankę, cegielnię, wiatrak, skład drewna i zabudowę wiejską. Skala 1:2 500. Wykonali Blandowski i Brier w 1852 r.

ZRRO., I/819. Situationsplan von den Oder – Strom – Ufern umfassend die Strecke nebst dem Inundations – Gebiet am rechten Ufer zwischen Auras und Reichwald (Mapa Odry od Urazu do Wałów). Przedstawiono starorzecza, staw, wały przeciwpowodziowe, ostrogi, granice miejscowości, własność państwową, dworską i miejską, nazwiska właścicieli; pola, łąki, pastwiska, lasy; ponadto gliniankę, cegielnię, skład drewna i zabudowę wiejską. Skala 1:2 500. Zdjęcie wykonał w 1852 r. Blandowski i Altmann, a kopię – w 1862 r. Dammann.

ZRRO., I/820. Situationsplan von dem Oder – Strom – Ufer zwischen Reichwald und Dyhernfuhr (Mapa Odry od Urazu do Wałów). Przedstawia starorzecza, wały przeciwpowodziowe, ostrogi, drogi i ulice, ponadto granice miejscowości; własność państwową, dworską, miejską, gminną i chłopską, nazwiska właścicieli; pola, sad, łąki, pastwiska, lasy, park; cegielnię, młyn, składy drewna, zabudowę miejską i wiejską. Skala 1:2 500. Zdjęcie wykonał w 1852 r. Altmann, a kopię – w 1862 r. Dammann.

ZRRO., I/771. Blatt 6 der II-ten Abtheilung der General – Oder – Strom – Karte enthält einen Theil des 2-ten Blattes, das 3-te Blatt und einen kleinen Theil des 4-ten Blattes der IV-ten Abtheilung der speciellen Stromkarte (Mapa Odry od Urazu do Zakrzowa). Przedstawia starorzecza, stawy, wały przeciwpowodziowe, ostrogi, punkty trygonometryczne, drogi wiejskie i polne; granice miejscowości, własność dworską i gminną, pola, ogrody, pastwiska, lasy, zabudowę miejską, dworską i wiejską, przeprawy promowe. Skala 1:25 000. Mapę oryginalną wykonali około 1810 r. Roehl, Loethe i Strach, a jej kopię w 1820 r. Ullmann.

ZRRO., I/719. Nivellements – Profil der projektirten Entwässerungs-Anlage im Herrnpotsch – Maltscher – Deichverbande, von

der zur Feldmark Auras gehörigen Seewiese an, längs der Lachenzüge auf der Leonhardwitzer Gemeinde – Hutung in den grossen Bober – See nach dem Warsiner See „ (...) bis zu dem Graben an der grossen Herrmannwiese auf der Feldmark Kniegnitz“. (Mapa kanału odwadniającego od Urazu do Księginic). Przekrój podłużny kanału odwadniającego. Skala 1:1 000. Wykonał Dammann w 1856 r.

Rej. Wr., IV/255. Auras a. Oder. Vorschlag zum Flächennutzungs – Plan (Plan zagospodarowania terenu dla miasta Uraz). Skala 1:25 000, Wykonał A. Hertzig w 1943 r.

WIELKA LIPA

RWZK., 6185. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Gross Leipe (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Wielka Lipa). Lata 1863-1869.

RWZK., 6297. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Gross Leipe. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Wielka Lipa). Lata 1865-1890.

RWZK., 6697. Vergleichendes Nummerverzeichnis – Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch. Betref Gross Leipe (Wykaz porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw w Wielkiej Lipie). Lata 1871-1873.

Kom. G., I/13745. Die Hutung Ablösung der Pfarrei zu Groß Leipe (Spłata pastwiska należącego do parafii w Wielkiej Lipie). Lata 1839-1844.

Kom. G., I/13748. Die Dienstablösung der Dreschgärtner zu Groß Leipe (Spłata służby kmiecia w Wielkiej Lipie). Rok 1842.

Kom. G., I/13750. Die Ablösung der Forstservituten der Gemeinde zu Groß Leipe (Spłacenie serwitutu leśnego w Wielkiej Lipie). Lata 1848-1940.

Kom. G., I/13755. Reallasten Ablösung der Mühle Nr. 23 zu Groß Leipe (Spłata świad-

czeń na rzecz młyna Nr 23 w Wielkiej Lipie). Lata 1850-1861.

Kom. G., I/13767. Die Realasten Ablösung des Domeine zu Gross Leipe (Spłata świadczeń na rzecz dominium w Wielkiej Lipie). Lata 1873-1875.

Kom. G., I/13770. Die Verwendung der Kaufgelder das Grundstücks Nr. 41 zu Gross Leipe (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 41 w Wielkiej Lipie). Lata 1867-1927.

Kom. G., I/13781-13787. Die Kaufgeld-Verwendung für das Grundstück Nr. 59, 33, 18, 17, 15, 43 zu Gross Leipe (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parcel Nr 59, 33, 18, 17, 15 i 43 w Wielkiej Lipie). Rok 1908 i 1909.

Konserw. Zabyt., 437. Gross Leipe – Evangel. Kirche (Kościół ewangelicki w Wielkiej Lipie). Lata 1927-1940.

B. Rent., 33. Gross Leipe (Sprawy różne wsi Wielka Lipa). Rok 1908.

B. Rent., 34. Gross Leipe – evgl. Pferrei (Parafia ewangelicka we wsi Wielka Lipa). Rok 1866.

Kom. G., T. 102. Charte von den Hutungs – Entschädigungs Ländereien der Gemeinde zu Gross Leipe und Ritschdorf (Mapa pastwiska w Wielkiej Lipie i Osoli). Skala 1:2 500. Wykonał Geissler w 1839 r.

Kom. G., T. 101. Rein Karte von den Forst Servituten Entschädigungs Ländereien der Gemeinde Gross Leipe und Ritschdorf (Mapa serwitutu leśnego w Wielkiej Lipie i Osoli). Skala 1:2 500. Kopię sporządził H. Bannti w 1848 r.

WILCZYN

RWZK., 6157. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Heidewilxen (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Wilczyn). Lata 1862-1866.

RWZK., 6278. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Heidewilxen. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Wilczyn). Lata 1865-1906.

Kom. G., I/13390. Die Ablösung der Ochsenhutung und der Handel Dronste der Groshögörtner und Freistellenbesitzer zu Heidewilxen (Spłata pastwiska dla bydła i prawa handlu w Wilczynie). Rok 1842 i 1843.

Kom. G., I/13391. Die Landemein Ablösung der Freistelle Nr. 7 zu Heidewilxen (Spłata gruntu Nr 7 w Wilczynie). Rok 1843 i 1844.

Kom. G., I/13394. Die Landemein Ablösung der Freistelle Nr. 25 zu Heidewilxen (Spłata gruntu Nr 25 w Wilczynie). Rok 1844 i 1845.

Kom. G., I/13395. Die Landemein Ablösung der Freistelle Nr. 34 zu Heidewilxen (Spłata gruntu Nr 34 w Wilczynie). Rok 1844-1845.

Kom. G., I/13401. Die Dienst und Naturalzinsablösung der Dreschhögörtner zu Heidewilxen (Spłata świadczeń w naturze i renty odrobkowej w Wilczynie). Rok 1846 i 1847.

Kom. G., I/1357. Die Kaufgeld-Verwendung für das Rittergut Heidewilxen (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży majątku rycerskiego w Wilczynie). Rok 1903 i 1904.

Rej. Wr., I/398. Evangelische Kirche in Heidewilxen. (Kościół ewangelicki w Wilczynie) Obejmuje rzut przyziemia, widoki z czterech stron, przekroje). Skala 1:100. Brak nazwiska wykonawcy; rok 1937.

Rej. Wr., I/399. Evangelische Kirche in Heidewilxen (Kościół ewangelicki w Wilczynie). Obejmuje rzut przyziemia, widoki z czterech stron, przekroje. Skala 1:100. Brak nazwiska wykonawcy; rok 1937.

Kom. G., T. 130. Situations Plan der nach Kundendorf führenden Allee im Dorfe Heidewilxen, auf Verfügung des Königlichen Landgerichts zu Öls vom 26 Juni, in Prozess-Sachen des Rittergutsbesitzer Dr. Stahr wider den Stellenbesitzer Scheffer zu Heidewilxen,

aufgenommen am October 1883 (Plan sytuacyjny alei we wsi Wilczyn, która na mocy postanowienia Sądu Krajowego w Oleśnicy – w procesie przeciwko właścicielowi majątku rycerskiego Stahrowi została nadana wieśniakowi Schefferowi we wsi Wilczyn. Skala 1:500. Wykonał H. Dammann w 1883 r.

ZAJĄCZKÓW

RWZK., 6156. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Haasenau (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Zajączków). Lata 1861-1866.

RWZK., 6277. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Haasenau. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Zajączków). Lata 1865-1909.

RWZK., 6449. Verhandlungen über die Vermessung und Einschätzung, Gemarkung Haasenau. Fortschreibungsprotokoll (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parcel w obrębie wsi Zajączków). Lata 1865-1906.

RWZK., 6688. Vergleichendes Nummernverzeichnis-Auszug und Abschrift aus dem Flurbuch. Betref. Haasenau (Wykaz porównawczy numerów parcel. Wyciąg i odpis z księgi niw w Zajączkowie). Rok 1873.

Kom. G., I/13567-13571. Die Kaufgeld-Verwendung für das Grundstück Nr. 10, 11, 12, 13, 15 Haasenau (Wydatkowanie środków finansowych uzyskanych ze sprzedaży parcel Nr 10, 11, 12, 13 i 15 w Zajączkowie). Rok 1900 i 1901.

Rej. Wr., II/113. Evangel. Schule Haasenau (Szkoła ewangelicka w Zajączkowie). Obejmuje rzut przyziemia i poddasza. Brak określenia skali. Brak nazwiska wykonawcy. Początek XX w.

Rej. Wr., II/112. Neubau der evangelischen Schule in Haasenau (Projekt budowy nowej szkoły ewangelickiej w Zajączkowie). Obejmuje plan sytuacyjny, rysunek budynku go-

spodarczego, przekroje, widoki oraz budynek szkoły, rzuty kondygnacji i ubikacji. Skala 1:100, 1:200 i 1:500. Podpisał Rakowski w 1912 r.

Fotografie

OBORNIKI

Zb. Ik., nr 386. Kleinkinderhaus (Dom Małego Dziecka Fundacji Hüppego). Około roku 1930.

Zb. Ik., 387. Sanatorium 'Friedrichshöhe'. Widok wejścia do budynku głównego. Około roku 1930.

Zb. Ik., 389. Sanatorium 'Friedrichshöhe', widok na budynek główny od podwórza. Około roku 1930.

Zb. Ik., 388. Isolierhaus (Dom odosobnienia, izolatorium). Około roku 1930.

Zb. Ik., 390. Blockhaus (Drewniany dom mieszkalny konstrukcji zrębowej). Około roku 1930.

Zb. Ik., 391. 'Bibehaus' [?]. Około roku 1930.

WILCZYN

Zb. Ik., 700 i 701, 704/2. Drewniany kościół ewangelicki. Fragmenty budowli zewnętrznej. Około roku 1920.

Zb. Ik., 702 i 703, 704+/1. Drewniany kościół ewangelicki. Fragmenty wnętrza: ołtarz i organy. Około roku 1920.

WYKAZ ILUSTRACJI

1. Okładka tytułowa. Budynek Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Fot. R. Bacmager; Dokument ks. Bolesława Wysokiego z 1175 r. dla klasztoru w miejscowości Lubiąż (Katalog, cz. I, Wilczyn).

2. Okładka tylna, wewnętrzna. Plan regulacji rzeki Odry koło miasta Uraz z przełomu roku 1778/1779 (Katalog, cz. II, ZERO., I/95).

3. Okładka tylna, zewnętrzna. Plan folwarku w miejscowości Oborniki z 1822 r. Wykonał Opitz (Katalog, cz. II, Kom.G., T.60).

4. Dokument ks. Henryka I Brodatego z 1202 lub 1203 r. dla klasztoru cysterek w mieście Trzebnica (Katalog, cz. I, Kotowice).

5. Dokument ks. Henryka I Brodatego z 1204 r. dla klasztoru cysterek w mieście Trzebnica (Katalog, cz. I, Paniowice).

6. Pieczęć opłatkowa na dokumencie z 1866 r. parafii katolickiej w miejscowości Kotowice (Katalog, cz. II, Kom.G., I/13689).

7. Fragment Katastru Karolińskiego z zestawem pogłowia zwierząt w miejscowości Rościślawice.

8. Pieczęć parafii ewangelickiej w miejscowości Oborniki z 1756 r. (Katalog, cz. I, Śl. Kon. Ewangel. Prow. Śl., II/6169).

9. Znaleźiska archeologiczne w 1929 r. w miejscowości Siemianice (Katalog, cz. II, WSPŚ., 771).

10. Szkic rozmieszczenia grobów kurhanowych w okolicy miejscowości Oborniki i Wielka Lipa z 1916 r. (Katalog, cz. II, WSPŚ., 771).

11. Zamek w mieście Urazie w 1806 r. (Katalog, cz. II, ZRRO., I/205).

12. Fabryka narzędzi w miejscowości Rościślawice. Rok 1911 (Katalog, cz. II, Akta Miasta Wrocławia, III/35432).

13. Budynki służby zdrowia w miejscowości Oborniki. Rok 1930 (Katalog, cz. II, Zb. Ik., 386-389).

14. Dawny zbór ewangelicki w miejscowości Wilczyn. Rok 1920 (Katalog, cz. II, Zb. Ik., 700 in.).

15. Odpis dokumentu z realizacji testamentu Carla Wolfganga Schauberta. Rok 1929 (Katalog, cz. II, Śl. Kon. Ewangel. Prow. Śl., II/5799).

ZUSAMMENFASSUNG (Roman Stelmach)

Anlässlich des 700-jährigen Jahrestags der Erwähnung in den Quellen der ersten Information über Obernigk wurde eine Quellenforschung durchgeführt, die zum Ziel das Aufsuchen jeglicher Quelleninformationen zur Geschichte dieser Stadt und der Ortschaften, die auf dem Gebiet der jetzigen Gemeinde Obernigk liegen, hatte. Es wurden die im Staatsarchiv Breslau aufbewahrten Materialien gesichtet. Den Zeitraum hat man bis zum Jahr 1945 festgelegt.

Es wurden alle Gruppen von Archivalien durchmustert, beginnend von den Pergament- und Papierurkunden, über Bücher und Akten, bis zu den kartographischen und ikonographischen Materialien.

Die ältesten Informationen zur Geschichte der Ortschaften in der Umgebung von Obernigk, die für uns interessant sind, stammen aus dem Jahr 1175 und betreffen das Dorf Heidwilxen.

Zu den Hauptbeständen, die gesichtet wurden, gehören die Urkunden zur Geschichte der Zinstercienzerklöster in Leubus und Trebnitz, und der Klarissinnen in Breslau, sowie Kollegiatsstift zum Heiligen Kreuz in Breslau. Im Aktenbestand wurde die Forschung in den Akten der Stadt Breslau, den Büchern des Carolinischen Katasters und den Archivalien des Evangelischen Konsistoriums für die Provinz Schlesien in Breslau durchgeführt.

Das erhaltene gebliebene Material enthält Informationen zu allen Lebensreichen, also zum politischen, wirtschaftlichen und kulturellen Leben. Viele Informationen, die vor allem aus der Neuzeit stammen und das erlaubt das Aufnehmen der neuen Forschungen zur Geschichte dieser interessante Region.

ZUSAMMENFASSUNG (Janusz Golaszewski)

Im Aktenbestand des Staatsarchivs Breslau sind verhältnismäßig viel Materialien zur Geschichte des Niederschlesischen Obernigk – Landes erhalten geblieben. Sie sind in einigen Archivbeständen vorhanden. Zum Kennenlernen der frühmittelalterlichen Periode sind die Berichte von den archäologischen Untersuchungen, die vor dem II. Weltkrieg durchgeführt wurden und die unter die Zuständigkeit der Provinzialverwaltung von Schlesien fielen, ein wertvolles Quellenmaterial. Dagegen finden wir in den Akten der Generalkommission für Schlesien die Informationen aus dem Bereich der wirtschaftlichen Entwicklung, die unter anderem die Bezahlung der Grundlasten, andere Agrarverhältnisse und Markierung der Grenzen betreffen. Die Landwirtschaft und Forstwirtschaft

sind auch in den Akten des Landeskulturamtes und des Katasteramtes in Trebnitz abgebildet. Eine andere wichtige Institution – Regierung Breslau besaß die Kompetenzen in dem Bereich der wirtschaftlichen, finanziellen und kommunalen Angelegenheiten. Ihr unterstand auch die Kommunikation. Auf dem Gebiet der Gemeinde Obernigk ist die wichtigste Bahnstrecke bis heute die Hauptbahn Breslau – Posen – Stettin. Um die Wende des 19. zum 20. Jahrhundert hat man viele Projekte der Bahnlinien bearbeitet, die von großer Bedeutung für die wirtschaftliche Entwicklung der Obernigk – Gemeinde waren und die aus wirtschaftlichen Gründen größtenteils nicht realisiert wurden. In den Akten der Regierung Breslau treten auch Materialien auf, die den Ort Riemberg betreffen, der von einem

großen Waldbestand umgeben war. Das waren die Erholungsgebiete für die Breslauer Einwohner. In diesem Ort war die Fabrik für Werkzeuge zur Fleischverarbeitung ansässig; sie war berühmt für die Herstellung von Messern von hoher Qualität und konnte mit dem Betrieb in Solingen konkurrieren. In den Akten der Regierung Breslau finden wir außerdem Informationen zum Thema der Tätigkeit der Fürsorge- und Heilanstalten. In Obernigk funktionierten zahlreiche Krankenhäuser und Sanatorien, unter anderem zur Behandlung der Tuberkulose. Die Vorzüge von Klima und Natur Obernigks und seiner Umgebung haben Einfluß auf den Charakter dieser Ortschaft als Heilstätte und Touristenort gehabt.

Das Staatsarchiv in Breslau besitzt die reichen kartographischen Sammlungen und darunter auch die Karten der Gebiete der Gemeinde Obernigk. Die meisten Karten stammen aus der Oderstrombauverwaltung und betreffen den Oderabschnitt in der Umgebung von Auras. Einen großen Quellenwert besitzen die Karten der Generalkommission, die mit der Absicht der Regulierung der Eigentumsverhältnisse angefertigt wurden. Eine getrennte Gruppe bilden die Karten, die aus dem Aktenbestand der Regierung Breslau stammen; sie stellen Architekturobjekte dar, unter anderem Kirchen und Schulen. In der Ikonographischen Sammlung gibt es Fotos ausgewählter gemeinnütziger Objekte und Wohnhäuser in Obernigk und Heidewilken.

Noty biograficzne

Dr **Janusz Gołaszewski**, absolwent Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego (1989). Od 1988 r. pracuje w Archiwum Państwowym we Wrocławiu. Obecnie kierownik oddziału II, przechowującego dokumentację instytucji administracji państwowej, samorządowej i specjalnej – pruskiej i niemieckiej do 1945 r. oraz mapy i plany. W 2003 r. obronił pracę doktorską w Instytucie Historii Uniwersytetu Wrocławskiego (*Powstanie Żmigrodzko – Milickiej Kolejki Powiatowej i Kolejki Wrocławsko-Trzebnicko-Prusickiej jako formy aktywizacji gospodarczej, społecznej i kulturalnej północno-wschodnich powiatów Rejencji Wrocławskiej w latach 1894-1945*). Wykładał archiwistykę w Instytucie Historii Uniwersytetu Wrocławskiego. Autor licznych opracowań naukowych i współautor książki *Die preussische Berg-Hütten und Salienverwaltung 1763-1865 – Die Bestände in den polnischen Staatsarchiven Breslau – Kattowitz*. Aktywnie uczestniczy w konferencjach naukowych w Polsce i Niemczech.

Dr **Roman Stelmach**, absolwent Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (1975). W tym też roku rozpoczął pracę w Archiwum Państwowym we Wrocławiu, w dziale I, gromadzącym materiały od 1175 do 1945 r. W 1986 r. obronił pracę doktorską na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (*Dokumenty i kancelaria księcia wrocławskiego Henryka IV Prawego*), uzyskując tytuł naukowy doktora nauk historycznych. Współautor bazy komputerowej do opracowania dokumentów o nazwie SCRI NIUM. Opublikował ponad 110 opracowań naukowych i popularnonaukowych. Jest również współautorem książki *Dzieje gminy Długoleka oraz Katalogu dokumentów przechowywanych w archiwach państwowych Dolnego Śląska*. Członek Centralnej Komisji Metodycznej w Warszawie i innych resortowych komisji działających w Archiwum Państwowym we Wrocławiu